

NADBISKUPOVA RIJEČ**EGZODUS II.**

Izlazak iz statičkog shvaćanja našeg svećeničkog poslanja u dinamičko jest znak shvaćanja hitnosti izgradnje župne zajednice. Znači shvatiti da nova vremena traže i prikladne metode evangelizacije. Baš zato se treba dogoditi egzodus u načinu našega djelovanja, u našem pogledu na nj, u našim metodama. Oko cilja svega našeg djelovanja nema **razilaženja**. Svaki od nas i zadnjom žilicom svoga bića želi vidjeti svoju zajednicu jakom u vjeri, postojanom "u lomljenju Kruha" i molitvi te vjernom u solidarnoj ljubavi prema potrebnima. O tome su sanjali svi istinski pastiri Crkve od početka do danas. Ta će želja resiti i buduće prave pastire. Ipak kada je riječ o načinu oživljavanja zajednice, o revitalizaciji duhovnoga i kršćanskoga, tada počinje rasprava što je djelotvorno, čime možemo probuditi usporeni ritam pojedine zajednice.

Netko može pomisliti da je dovoljno za živu zajednicu prakticirati nedjeljni pastoral, dopunjen temeljnom katehizacijom djece, uglavnom osnovaca. K tome se može dodati **neki oblik pripreme za sakramente**, te sakramentale koje traže vjernici u raznim prigodama života. Ali isto tako mnogi imaju iskustva da je nemoguće samo takvim pastoralom izgraditi zaista živu zajednicu. Upitna nije, naime, vrijednost samih napora i čina, nego dubina odgovora naših vjernika. Budući da se i navještaj Riječi nedjeljom, i sama katehizacija uglavnom događaju s distance, bez osobnog pristupa i potrebite provjere odjeka, sve može izgledati u redu i sve pasti na plitku zemlju gdje se jedva može uhvatiti, prokljati, i donijeti ploda.

Naše vrijeme u pastoralu traži nova traganja i nove zahvate. Prvo, moramo početi od sebe. Pozvani smo prvi utjeloviti u sebi Riječ. Za tim savršenstvom smo dužni težiti s posebnog razloga jer postajemo živo oruđe Krista - vječnog svećenika, da bismo mogli nastaviti njegovo čudesno djelo koje je obnovilo svijet (usp. PO 12). Isto tako, traži se snažna svijest da predstavljamo Kristovu osobu te da smo obdareni posebnim milostima za vođenje naših zajednica. Treće, potrebno je da smo poučljivi i otvoreni Kristovu Duhu koji oživljava i vodi. To pridonosi da vlastitu službu vršimo plodonosno. Iako Božja milost može i pomoću nedostojnih službenika ostvarivati djelo spasenja, ipak Bog redovito više želi da se njegova veličina objavljuje po onima koji su postali podatniji poticajima i vodstvu Duha Svetoga (usp. Isto).

Da bi se postigli pastoralni ciljevi unutrašnje obnove naših zajednica i naše Crkve, Koncil nas potiče da nastojimo oko sve veće svetosti po kojoj ćemo iz dana u dan postajati sve podesnije oruđe na službu Božjem narodu.

Iz našeg nutarnjeg žara početak će se radati novi oblici pastora u našim zajednicama, koji će buditi i razbuditi novi dinamizam života.

Nadbiskup

SVETA STOLICA

Poruka pape Ivana Pavla II. za korizmu 1999.

GOSPODIN ĆE SPREMITI GOZBU SVIM NARODIMA

Iz doživljaja ljubavi koju nam Otac očituje u nama dolazi do izražaja zahvalnost.

2. Korizmeni put nas pripravlja na prosla-

vu Kristove Pashе, otajstva našega spasenja. Predokus tog otajstva je gozba koju je Gospodin slavio sa svojim učenicima na Veliki četvrtak, prikazujući samoga sebe u znaku kruha i vina. U euharistijskom se slavlju, kao što sam napisao u apostolskom pismu *Dies Domini*, "ostvaruje stvar-na, bitna i trajna prisutnost uskrsloga Gospodi-na... i prikazuje onaj kruh života koji je zalog buduće slave" (br. 39).

Gozba je znak radosti, jer se tu očituje

silno zajedništvo svih koji u njoj sudjeluju. Tako euharistija ostvaruje gozbu za sve narode koju je predskazao prorok Izaija (usp. *Iz 25, 6*). U njoj je prisutna neprevrtljiva eshatološka vrljednost. Po vjeri znamo da se pashalno otajstvo već ispunilo u Kristu; ono se još mora ostvariti u punini i svakome od nas. Sin Božji nas je svojom smrću i uskrsnućem obdario životom vječnim, koji tu ima svoj početak, ali će svoje konačno ostvarenje imati u vjčnoj nebeskoj Pashi. Mnoga naša braća i sestre mogu podnostiti svoje stanje bijede, nesreće, bolesti samo jer su sigurni da će jednoga dana biti pozvani na vječnu nebesku gozbu. Korizma stoga usmjeruje naš pogled s onu stranu sadašnjosti, s onu stranu povijesti, s onu stranu obzora ovoga svijeta, prema savršenom i vječnom zajedništvu s Presvetim Trojstvom.

Blagoslov koji u Kristu primamo ruši za nas zid prolaznosti i otvara nam vrata konačnog sudjelovanja u Božjem životu. "Blago onima koji su pozvani na svadbenu gozbu Jagarničevu" (*Opt 19, 9*): ne smijemo zaboraviti da naš život u toj gozbi - koju unaprijed blagujemo u otajstvu Euharistije - nalazi svoj konačni cilj. Krist nam je pribavio ne samo novo zemaljsko dostojanstvo, nego nadasve novo dostojanstvo djece Božje,

Korizma koju se spremamo slaviti još je jedan dar od Boga koji nam želi pomoći da ponovno otkrijemo svoju narav njegove djece, stvorene i obnovljene u Kristu po Očevoj ljubavi u Duhu Svetomu.

1. *Gospodin će spremiti gozbu svim narodima* (usp. *Iz 25, 6*). Te riječi, koje nadahnjuju ovu korizmenu poruku, potiču nas ponajprije razmišljati o providnosnoj Očevoj ljubavi za sve ljude. Ona se već očituje u činu stvaranja, kad Bog "vidje da je sve što je učinio, dobro" (*Post 1, 31*). Potom se potvrđuje u povlaštenom odnosu s izraelskim narodom kojega Bog izabire kao svoj narod da započne djelo spasenja. U Kristu Isusu, naposljetku, ta providnosna skrb dostiže svoju puninu: u Njemu, Abrahamov blagoslov prelazi na narode i mi primamo obecanje Duha po vjeri (usp. *Gal 3, 14*).

Korizma je prikladno doba za očitovanje iskrene zahvalnosti Gospodinu za čudesna djela u korist čovjeka u svim povijesnim razdobljima, a osobito u otkupljenju glede kojega nije pošteđio ni svoja vlastitog Sina (usp. *Rim 8, 32*).

Otkrivanje Božje spasiteljske prisutnosti u ljudskim zbivanjima potiče nas na obraćenje. Ono nam svima daje osjetiti se primaocima Božjega predodabranja i potiče nas hvalliti ga i slaviti. Sa svetim Pavlom ponavljamo: "Blagoslovijen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, on koji nas blagoslovi svakim blagoslovom duhovnim u nebesima, u Kristu. U njemu nas sebi izabira prije postanka svijeta da budemo sveti Bog nas poziva na put pokore i nutarnjeg očišćenja da bi obnovio našu vjeru. Neumorno nas poziva k sebi, i svaki put kad upoznamo poraz grijeha, pokazuje nam put povratka prema njegovoj kući gdje godje ponovno nalazimo onu jedinstvenu skrb kojom nas je u Kristu sve obuhvatio. Tako,

Božićno čestitanje nadbiskupu Ivanu Prendi	53
Božićno primanje za predstavnike zakonodavne, izvršne i sudske vlasti grada i županije zadarske	54
Proslava Božića u Zadru	56
Naši pokojnici	
Sestra M. Jozefina Begonja	58
Iz povijesti naših župa	
Grad Pag	59
Kronika	63

pozvane sudjelovati s Njim u vječnoj gozbi. Korizma nas poziva svladati napast promatranja stvarnosti ovoga svijeta kao konačne i priznati da je "naša domovina na nebesima" (Fil 3, 20).

3. Dok promatramo taj divni poziv koji nam Otac upravlja, u Kristu, ne možemo ne primijetiti ljubav koju ima prema nama. Ova godina pripreme za Veliki jubilej 2000. želi nam pomoći obnoviti svijest da je Bog Otac koji nam u ljubljenoj Sinu priopćava svoj vlastiti život. Iz povijesti spasenja koju on dopunjava s nama i za nas, učimo s novim žarom živjeti život djelatne ljubavi (usp. 1 Iv 4, 10 slj.), teološku krepost koju sam u apostolskom pismu *Tertio millennio adveniente* preporučio produbljivati u 1999.

Iskustvo Očeve ljubavi potiče kršćanina da bude, po logici služenja, živim darom suodgovornosti koja ga otvara prihvaćanju braće. Ogromna su područja u kojima je Crkva, u tijeku stoljećâ, riječju i djelima svjedočila ljubav Božju. I danas se pred nama otvaraju ogromni prostori u kojima djelatna Božja ljubav mora postati prisutnom po djelima kršćana. Novi oblici siromaštva i teška pitanja koja muče mnoga srca očekuju konkretne i prikladne odgovore. Oni koji su osamljeni, koji su na rubu društva, koji gladuju, koji su žrtve nasilja, koji nemaju nade, moraju, u skrbi Crkve, moći doživjeti nježnost nebeskoga Oca koji je, od početka svijeta, mislio na svakog čovjeka kako bi ga ispunio svojim blagoslovom.

4. Korizma tako postaje, gledana očima uprtim u Oca, jedinstveno vrijeme djelatne ljubavi koja se ostvaruje po tjelesnim i duhovnim djelima milosrđa. Misao je upravljena osobito

isključenima iz gozbe svakodnevnog potrošaštva. Ima puno "Lazara" koji kucaju na vrata društva: to su svi oni koji ne sudjeluju u materijalnim probicima koje donosi napredak. Tu su trajna stanja bijede koja ne mogu ne potresti kršćaninovu savjest, podsjećajući ga na dužnost žurnog ispunjavanja obveza kako osobno tako i zajednički.

Nemaju samo pojedinci priliku pokazati svoju spremnost pozvati siromašne da sudjeluju u njihovu blagostanju, nego moraju također međunarodne ustanove, vlade u narodima i središta za usmjeravanje svjetskoga gospodarstva poduzeti hrabre korake i projekte za pravedniju raspodjelu zemaljskih dobara, kako unutar pojedinih država tako i u međunarodnim odnosima.

5. Braćo i sestre, započinjući korizmeni hod, upravljam vam ovu poruku kako bih vas ohrabrio na putu obraćenja koji vodi sve potpunijoj svijesti o otajstvu dobra koje Bog čuva za nas. Neka Marija, Majka milosrđa, podupre naše korake. Ona je upoznala i prva prihvatila Očev naum ljubavi, ona je vjerovala i jest "blažena među ženama" (Lk 1, 42). Bila je poslušna u patnji i tako prva postala sudionicom slave djece Božje.

Neka nas Marija svojom prisutnošću jača; neka bude "sigurni znak nade" (*Lumen gentium*, 68) te nas kod Boga zagovara kako bi se nad nama obnovilo razlijevanje božanskoga milosrđa.

Iz Vatikana, 15. listopada 1998.

Ivan Pavao II.

SADRŽAJ

1	Egzodus II.	1
	Nadbiskupova riječ	
	Sveta Stolica	
2	Poruka pape Ivana Pavla II. za korizmu 1999. – Gospodin će spremiti gozbu svim narodima.	2
4	Poruka pape Ivana Pavla II. za proslavu Svjetskoga dana mira – U poštvanju ljudskih prava tajna je pravoga mira.	4
9	Papina poruka za Dan bolesnika – Sijedeci Svjetski dan bolesnika slaviti će se u svetištu	9
11	Nаше Gospe od Hartissa u Libanonu	11
17	Razmišljanje Kongregacije za nauk vjere – Primat Petrova nasljednika u otajstvu Crkve.	17
	Hrvatska biskupska konferencija	
23	Priopćenje s izvanrednog zasjedanja HBK.	23
25	Popratno pismo uz "Prioritetne zadatke provedbenog plana NKU HBK"	25
27	Prioritetni zadaci provedbenog plana NKU HBK	27
31	Poruka biskupa HBK povodom Dana života – Pravo na život u središtu ljudskih prava	31
32	Molitva vjernika na Dan života	32
33	Imenovana dvojica pomoćnih biskupa zagrebačkih	33
	Zadarska nadbiskupija	
34	Svećeničke mjesečne rekolekcije	34
36	Mjesečne rekolekcije za redovnice	36
38	Nadbiskupovo pismo u godini nadbiskupskog sjemeništa "Zmajević"	38
40	Priopćenje sa VI. i VII. sjednice Svećeničkoga vijeca	40
41	Proslava blagdana sv. Stošije	41
41	Propovijed mons. Antona Tamaruta	41
43	Propovijed mons. Sime Duke	43
	Odredbе	
46	- Pobacaj i ovlast odriješnja	46
46	- Svjetski dan bolesnika	46
47	- Post, nemrs i pokora u korizmi	47
47	- Fond "Dom Božji"	47
	Vijesti i događaji	
48	Znanstveni kolokvij o životu i djelu dr. Josipa Marčevića, biskupa dubrovačkog	48
51	Blažoslav kipa sv. Nikole	51
51	Kristanje - proslavljena svetkovina sv. Nikole Putnika	51
52	Proslavljena 30. obljetnica župe na Boriku u Zadru	52
53	Svećana premijera dokumentarnog filma "Condura Croatica"	53

PORUKA NJEGOVE SVETOSTI IVANA PAVLA II. ZA PROSLAVU SVJETSKOGA
DANA MIRA - 1. siječnja 1999.

U POŠTVANJU LJUDSKIH PRAVA
TAJNA JE PRAVOGA MIRA

1. Već sam u prvoj enciklici *Redemptor hominis*, koju sam gotovo prije dvadeset godina upratio svim muškarcima i ženama dobre volje, istaknuo važnost poštivanja ljudskih prava. Mir cvate kad se ta prava u cjelini potpuno ispunjavaju, dok rat nastaje njihovim kršenjem¹ i postaje potom uzrokom daljih još težih nasilja.

Na vratima nove godine, posjednje prije Velikoga jubileja, htio bih se još zausstaviti na toj veoma važnoj temi s vama, odgovorni političari i vjerski vode naroda, s vama koji ljubite mir i želite ga učvrstiti u svijetu.

Eto uvjerenja, obzrom na Svjetski dan mira, koje mi je na srcu da ga podijelim s vama: kad je promicanje dostojanstva osobe vodeće načelo na kojemu se nadahnjuje, kada je traženje zajedničkoga dobra najvažnija obveza, tada su postavljene čvrsti i trajni temelji izgradnji mira. Kad se pak ljudska prava zanemaruju ili preziru, kada težnja pojedinačnih probitaka nepravedno nadvlada zajedničko dobro, tada su neizbježna posijane klice nestalnosti, pobune i nasilja.

Poštivanje ljudskoga dostojanstva, baština čovječanstva

2. Dostojanstvo ljudske osobe je transcendentna vrijednost, uvijek kao takva priznata od svih koji iskreno traže istinu. Cijela se povijest čovječanstva, doista, tumači u svjetlu te sigurnosti. Svaka osoba stvorena na sliku i priliku Božju (usp. *Post I, 26-28*) i, stoga, korjenito usmjeren prema svome Stvoritelju, u trajnoj je povezanosti sa svima koji su zaodjeveni istim dostojanstvom. Promicanje dobra pojedina povezuje se tako sa služanjem zajedničkom dobru, tamo gdje su prava i dužnosti u vezi te se uzajamno jačaju.

Suvremena je povijest tragično očitovala opasnost koja proizlazi iz zaborava istine o ljudskoj osobi. Pred našim su očima plodovi ideologija kao što su marksizam, nacizam, fašizam, i takoder utopije poput rasne nadmoćnosti, nacionalizma i etničkog partikularizma. Ne manje pogibljivi, premda ne tako očiti, učinci su materijalističkog konzumnizma, u kojemu uzdizanje

3. Godina 1998. označila je 50. obljetnicu prihvatanja "Opće povelje o pravima čovjeka". Ona bijaše namjerno povezana s Poveljom Ujedinjenih naroda, s kojom dijele isto nadahnuće. Povelja ima za temeljnu pretpostavku tvrdnju prema kojoj su priznavanje urođenoga dostojanstva svih članova ljudske obitelji, kao i jednakost i neudivost njihovih prava, temelj slobode, pravde i mira u svijetu.² Svi sijedeci međunarodni dokumenti o ljudskim pravima potvrđuju tu istinu, priznavši i potvrdivši da ona proizlaze iz dostojanstva i urođene vrijednosti ljudske osobe.

Sveopćost i nedjeljivost ljudskih prava

Zaštita sveopćosti i nedjeljivosti ljudskih prava bitna je za izgradnju mirnoga društva i za cjeloviti razvoj pojedinaaca, naroda i država. Utrdivanje te sveopćosti i nedjeljivosti ne isključuje, doista, zakonite razlike u ljudbenog i političkog reda u ostvarivanju pojedinačnih prava, samo ako u svakom slučaju poštuju razine određene Sveopćom poveljom za čitavo čovječanstvo.

Sjećajući se tih temeljnih pretpostavki, htio bih sada istaknuti neka specifična prava, koja su danas osobito, više ili manje, izložena otvorenim kršenjima.

Pravo na život

4. Prvo među njima je temeljno pravo na život. Ljudski je život svet i nepovrediv od svoga začeta do svoga naravnog svršetka. "Ne ubij", zapovijed je Božja koja označuje krajnju granicu preko koje se ne smije ići. "Izravno je ubojstvo nedužnog ljudskog bica teško nemoralno".⁴

Pravo na život je nepovredivo. To uključuje pozitivni izbor, izbor za život. Razvoj uljudbe usmjerene u tom smislu proteže se na sve životne okolnosti i jamči promicanje ljudskoga dostojanstva u svakoj prilici. Prava kultura života, kako jamči pravo doći na svijet onome koji još nije rođen, tako štiti novorođenčad, osobito djevojčice, od zločina čedomorstva. Isto tako, ona jamči onima koji imaju poteškoća u razvoju razvoj njihovih mogućnosti, te bolesnima i starijima odgovarajuće njege.

Iz novijih razvoja na području genetičkog inženjeringa proizlazi izazov koji pobuđuje duboke nemire. Pošto je znanstveno istraživanje na tom području u službi osobe, treba ga u svakoj fazi pratiti pozorni čudoredni razbor, koji neka nadahnjuje odgovarajuće pravne propise o cjelovitosti ljudskoga života. Život se nikada ne smije srozati na predmet. Izabrali život zahtijeva odbacivanje svakog oblika nasilja: siromaštva i gladi, koja pogađaju tolika ljudska bića, oružanih sukoba; nasilja širenja kriminala droge i trgovine oružjem; nepromišljenih uništavanja prirodnog okoliša.⁵

U svakoj se prilici pravo na život mora promicati i zaštititi prikladnim zakonskim i političkim jamstvima, budući da nikakva povreda prava na život i dostojanstva svake pojedine osobe nije neznatna.

Vjerska sloboda, središte ljudskih prava

5. Vjera izražava najdublje težnje ljudske osobe, određuje pogled na svijet; upravlja odnos s drugima: pruža, konačno, odgovor na pitanja o pravom smislu života kako na osobnom tako i na društvenom području. Vjerska sloboda je, stoga, središte ljudskih prava. Ona je toliko nepovrediva te zahtijeva da osobi bude priznata čak sloboda promjene vjeroispovijesti, ako to traži njezina savjest. Svatko je, doista, dužan slijediti svoju savjest u svakoj prilici i ne smije ga se prisiljavati djelovati protiv nje.⁶

Upravo zbog toga, nikoga se ne smije obvezati nasilno prihvatiti određenu vjeroispovijest, kakve god bile okolnosti i pobude.

Opća povelja o čovjekovim pravima priznaje da pravo na vjersku slobodu uključuje i slobodu očitovati osobna vjerovanja bilo pojedinačno ili s drugima, javno ili privatno.⁷ Unatoč tome, i danas postoje mjesta u kojima pravo na okupljanje iz bogoštovnih pobuda ili nije priznato ili je ograničeno za članove samo jedne vjeroispovijesti. To teško kršenje jednoga od temelj-

nih prava osobe za vjernike je uzrok golemih patnji. Kad neka država priušti posebni položaj jednoj vjeroispovijesti, to ne smije biti na uštrb drugih. Poznato je ipak da ima država u kojima su pojedinci, obitelji i cijele skupine diskriminirani i potiskivani na rub društva zbog svojih vjeroispovijesti.

Odatle prešućivanje drugog problema nezdravo povezanog s vjerskom slobodom. Ponekad, među zajednicama ili narodima različitih vjerskih ili uljudbenih uvjerenja nabujaju napetosti koje, zbog snažnih strasti, završavaju u žestokim sukobima. Pribjegavanje nasilju u ime vlastitog vjerskog uvjerenja izobličavanje je samoga učenja većine religija. Kako su toliko puta različiti vjerski predstavnici ponovili, i ja potvrđujem da primjena sile nikad ne smije tražiti religijska utemeljenja niti ikada može promicati rast istinskoga vjerskog osjećaja.

6. Svaki građanin ima pravo sudjelovati u životu svoje zajednice: to je danas opće uvjerenje. To se pravo, ipak, krši kad je proces demokratizacije lišen svoga djelovanja po protekcionizmu i pojavama korupcije, koji ne samo da priječe zakonito sudjelovanje u vođenju vlasti, nego i sam pristup pravičnoj raspodjeli dobara i općih službi. Štoviše, izbori mogu biti manipulirani s ciljem da zajamče pobjedu određenih stranaka ili osoba. Riječ je o povredi demokracije koja donosi ozbiljne posljedice, budući da građani, osim prava imaju i odgovornost sudjelovanja: kad im je to onemogućeno, gube nadu da će moći uspješno intervenirati te se prepuštaju ravnodušnosti. Razvoj zdravog demokratskog sustava postaje tako praktički nemoguć.

U novije su doba bile prihvaćene različite mjere kako bi zajamčile zakonite izbore u državama koje s teškoćom nastoje prijeći iz oblika totalitarizma u demokratski režim. Ukoliko su korisni i djelotvorni u žurnim prilikama, ti poticaji ipak ne smiju oslobađati od napora koji donosi stvaranje u građanima podloge podijeljivih uvjerenja, zahvaljujući kojima manipuliziranje procesa demokratizacije biva konačno odbačeno.

Na području međunarodne zajednice, države i narodi imaju pravo sudjelovati u odlukama koje često duboko mijenjaju njihov način življenja. Tehnička specifičnost određenih gospodarskih problema izaziva nastojanje da im se raspravljanje ograniči na skućene krugove, s dosljednom opasnošću usredištenja političke i novčarske vlasti u rukama malobrojnih vlada ili

interesnih skupina. Traženje zajedničkog narod-tvarenje prava svih, također na gospodarskom polju, da sudjeluju u odlukama koje se na njih odnose.

Osobito težak oblik diskriminacije

7. Jedan od najdramatičnijih oblika diskri-

minacije sastoji se u mijekanju etničkim skupina-ma i narodnim manjinama temeljnog prava pos-tojanja kao takvih. To se ostvaruje potiskivanjem istih ili okrutnim presađivanjem, ili također poku-šajem slabljenja njihovih etničke istobitnosti tako da ih se učini neprepoznatljivima. Smije li se šujeti pred tako teškim zločinima protiv čovje-čanstva? Nikakav se napor ne smije smatrati preteranim, kad treba stati na kraj sličnim zabl-u-dama, nedostojnima ljudske osobe.

Positivan znak porasta volje država da pri-znaju vlastitu odgovornost u zaštiti žrtava takvih zločina i u zauzetosti da ih se upozori noviji je poticaj Diplomatske konferencije Ujedinjenih na-rodna: specifičnom odlukom, ona je odobrila statut Međunarodnoga kaznenog suda, određenog za utrdivanje krivice genocida, zločina protiv čovje-čanstva, ratnih zločina i agresije. Ta bi nova ustanova, ako je ustanovljena na dobrim pravnim temeljima, mogla na svjetskoj ljestvici postpuno pridonijeti uspješnoj zaštiti ljudskih prava.

Pravo na samoostvarenje

8. Svako ljudsko biće posjeduje urodene sposobnosti koje očekuju da budu razvijene. To proizlazi iz punog ostvarenja njegove osobnosti i također iz odgovarajućeg uklopanja u društveni kontekst vlastite okoline. Zbog toga je ponajprije potrebno provoditi odgovarajući odgoj svih koji se pojavljuju na pozornici života: o tome ovisi njihov budući uspjeh.

S tog stajališta, kako se ne zabrinuti videti da se u nekim krajevima među najsiromašnijima u svijetu mogućnosti odgoja doista smanjuju, osobito što se tiče osnovnog školovanja? Razlog su tome ponekad gospodarske prilike u zemlji, zbog kojih nije moguće isplaćivati plaće učiteljima. U drugim slučajevima, izgleda da je novac raspoloživ za presuzne projekte ili za srednje škole, ali ne za one osnovne. Kad se ograničavaju odgojne mogućnosti, osobito za djevojčice, una-prijeđ se određuju ustrojstva diskriminacije koja mogu utjecati na cijeli društveni razvoj. Svijet bi proizšao podijeljen prema novom mjerilu: s

jedne strane države i pojedinci opskrbljeni napre-dnim tehnologijama, a s druge zemlje i osobe s do skrtnosti ograničenim znanjima i sposobnos-tima. Kako je lako naslutiti, to bi samo ojačalo već oštre gospodarske razlike koje postoje ne samo među državama, nego također unutar njih samih. Odgoj i profesionalno oblikovanje trebaju biti na prvoj crti, kako na planu zemalja koje su na putu razvoja, tako i u programima gradske i seoske obnove ekonomski naprednijih naroda.

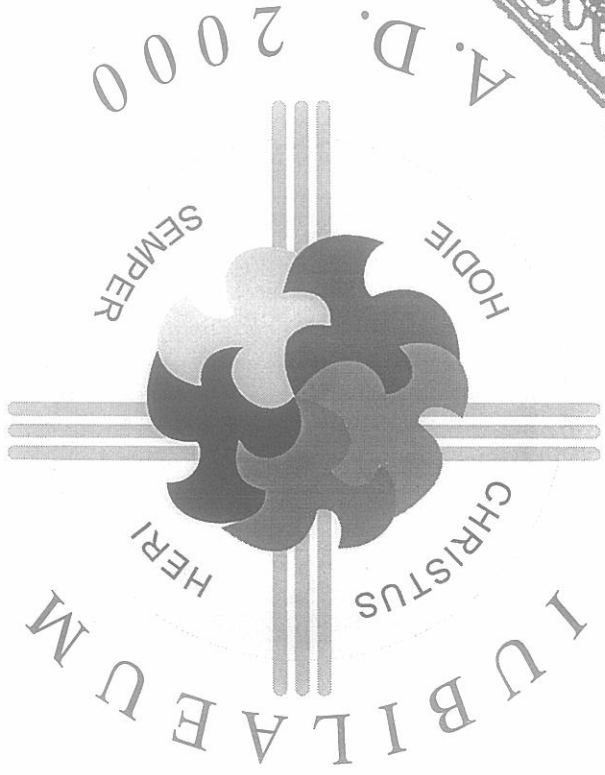
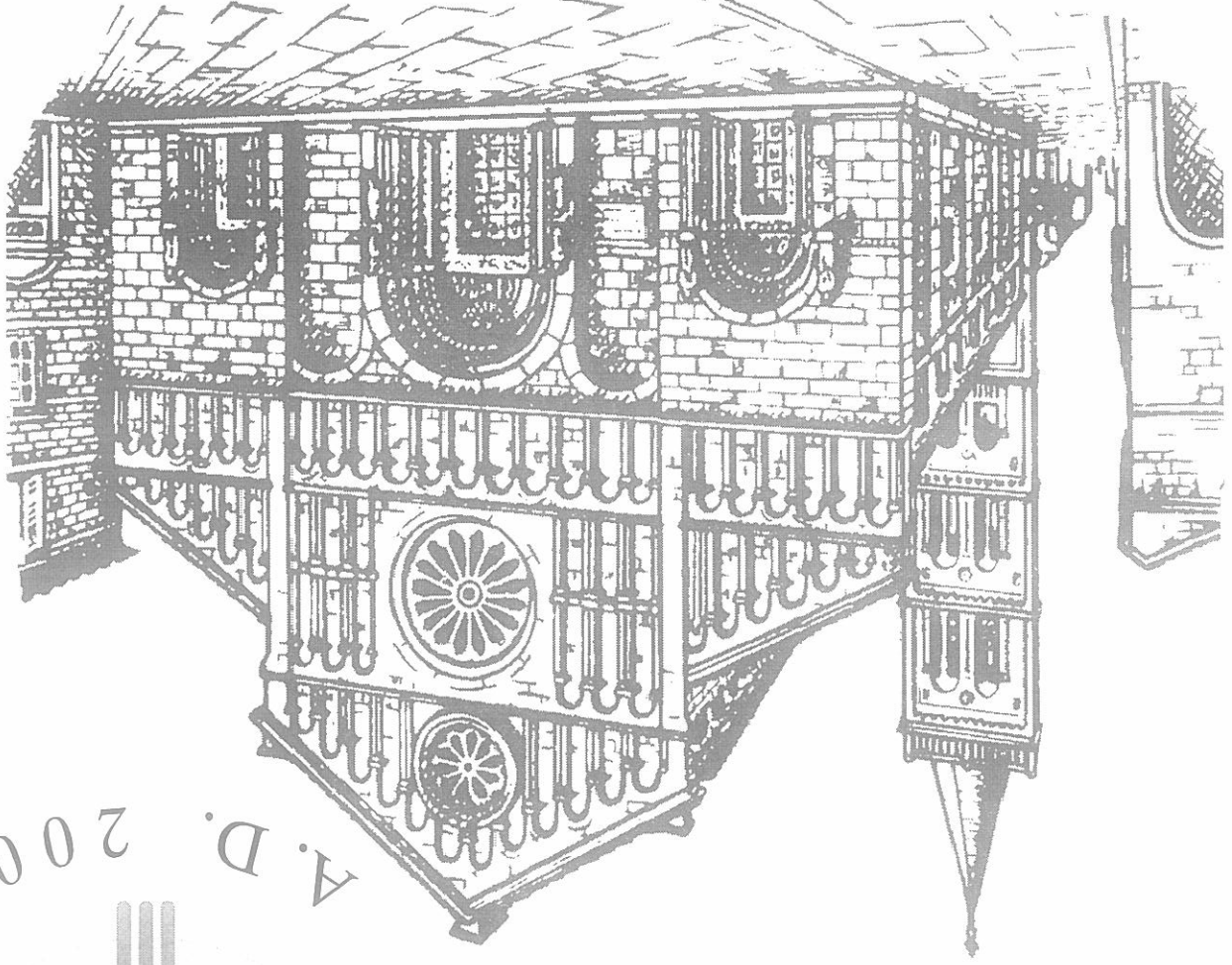
Drugo je temeljno pravo, o čijem zadovo-ljavanju ovisi postizanje razine dostojne života, pravo na rad. Kako se drukčije brinuti za hranu, odjeću, kuću, liječničku pomoć i tolike druge životne potrebe? Pomajkanje rada danas je, stoga, težak problem: brojne su osobe u tolikim dijelovima svijeta zahvaćene pojavom nezapo-slenosti. Potrebno je i žurno od strane svih, a osobito onih u čijim je u rukama politička i ekonomska moć, učiniti što se može da bi se doskočilo tako mučnim prilikama. Ne smije se ograničiti samo na obvezne žurne zahvate u slučaju nezaposlenosti, bolesti ili sličnih okol-nosti koje izmiču kontroli pojedinca, nego treba nastojati da nezaposleni budu kadri sami preuzeti odgovornost za svoj život, oslobodivši se poniza-vajuće ovisnosti o socijalnoj pomoći.

Cjelokupni napredak u solidarnosti

9. Brzi tijek prema globalizaciji gospodar-skih i novčarskih sustava pokazuje kako je pone-skad žurno utvrditi onoga koji može zajamčiti cjelokupno zajedničko dobro i ostvarenje gospo-darskih i društvenih prava. Slobodno tržište ne može to samo postići, budući da, u stvarnosti, postoje brojne ljudske potrebe koje nisu za trži-šte. "Još prije logike razmjene jednakin vrijed-nosti i oblika pravde koji su joj vlastiti postoji nešto što se duguje čovjeku zato što je čovjek snagom svoga eminentnog dostojanstva".

Učinci nedavnih gospodarskih i novčar-skih kriza teško su se sručili na brojne osobe, svedene na uvjete krajnjeg siromaštva. Mnoge su od njih tek nedavno došle u položaj koji opravda-va utješne nade za budućnost. Bez ikakve svoje odgovornosti, one su doživjele te nade okrutno skrhanes tragičnim posljedicama za njih same i za njihovu djecu. I kako zanemariti učinke nes-talnosti novčanih tržišta? Hitno je novo videnje cjelokupnog napretka u solidarnosti, koje će predvidjeti cjelovit i održiv razvoj društva, ta-kvoa društva koje će dopustiti svakom svom članu razviti vlastite mogućnosti.

“Krist, jučer, danas, uvijek.”

SMRT NIKOLE BATURA - 16. siječnja 1999. preminuo je u Gospodinu Nikola Batur, brat našeg svećenika don Grge Batura, župnika u Tkonu. Pokopan je 17. siječnja 1999. u Pridragi, a sprovodne obrede i misu za dušnicu predvodio je g. Nadbiskup, uz sudjelovanje brojnih svećenika. Počivao u miru Božjem!

NADBISKUP PRIMIO NAČELNIKA JASENICA - 17. siječnja 1999. g. Nadbiskup je primio g. Martina Baričevića, načelnika Općine Jasenice. Razgovaralo se o izgradnji crkve i kapele na raskrižju u Maslenici.

NADBISKUPOV SUSRET S NEOKATEKUMENSKIM KATEHISTIMA - U uto-rak, 19. siječnja 1999., u župi Uznesenja Marijina na Belafuži, Nadbiskup je imao susret s novim katehistima Neokatekumenskog puta za područje Zadarske nadbiskupije.

SUSRETI SA SVEĆENICIMA - 20. siječnja 1999., u Nadbiskupskom domu u Zadru, g. Nadbiskup je održao sastanak sa svećenicima Božavskog i Saljskog dekanata. Istoga dana navečer, u župnoj kući u Visočanima, g. Nadbiskup je imao susret sa svećenicima Zemuničkog dekanata.

SESTARSKA REKOLEKCIJA - 20. siječnja 1999., u Sjemeništu, održana je redovita mjesečna rekolekcija redovnicâ u Zadarskoj nadbiskupiji. Predavanje o Presvetom Trojstvu redovnicama je održao mons. Marijan Oblak, nadbiskup u miru.

SUSRETI SA SVEĆENICIMA - 21. siječnja 1999., zajedno s Generalnim vikarom, g. Nadbiskup je imao sastanak sa svećenicima Paškog i Ražanačkog dekanata. 22. siječnja 1999., u Preku, održao je susret sa svećenicima Pašmanskog i Ugljanskog dekanata.

NADBISKUP U KISTANJAMA - 23. siječnja 1999., u pratnji Generalnog vikara, g. Nadbiskup je posjetio Kistanje i tom prigodom blagoslovio početak izgradnje novog naselja od 120 kuća.

POSJET BISKUPA IVASA - 24. siječnja 1999. pohodio je g. Nadbiskupa mons. Ante Ivasa, biskup šibenski.

IZVANREDNA SJEDNICA HKB I BK BIH - 25. siječnja 1999., Nadbiskup je boravio u Zagrebu, na izvanrednoj sjednici Biskupske konferencije Hrvatske te Bosne i Hercegovine, na kojoj se raspravljalo o stanju Crkve u BiH i zajedničkim tijelima obiju konferencija.

NADBISKUP U ZAGREBU - 26. siječnja 1999., u Zagrebu, započeo je 39. svećenički tjedan. G. Nadbiskup je sudjelovao u radu prvog i drugog dana. Istoga dana, 26. siječnja, u Tajništvu HBK predsjedao je sjednici Odbora za zvanja Vijeća za kler i sjemeništa HBK. 28. siječnja Nadbiskup je predsjedao sastanku Upravnog vijeća Hrvatskog Caritasa na kojem su sudjelovali direktori svih dijecezanskih Caritasa, a razgovaralo se na temu: Izrada fizionomije Hrvatskog Caritasa i plan rada za 1999. godinu.

DAN DUHOVNOSTI NA VTKŠ - 26. siječnja 1999., održan je redoviti mjesečni dan duhovnosti za studente Visoke teološko-katehetske škole u Zadru. Predavanje o procesu kardinalu Alojziju Stepincu održao je mons. M. Oblak, nadbiskup u miru.

NADBISKUP U PULI - 29. i 30. siječnja 1999. g. Nadbiskup je boravio u Puli i obavio vizitaciju Biskupijskog misijskog sjemeništa "Redemptoris Mater".

DUHOVNA OBNOVA U PODUZEĆU AIPK - U nedjelju, 31. siječnja 1999., u Zagrebu, mons. M. Bolobanić, gen. vikar, održao je duhovnu obnovu za stotinjak radnika firme AIPK iz Zagreba. To je prvi pokušaj u Hrvatskoj da se unutar jednog poduzeća obavi duhovna obnova.

SVIJEĆNICA - 2. veljače 1999., u crkvi svetoga Šime, g. Nadbiskup je predvodio svečano euharistijsko slavlje sa službom svjetla i procesijom po crkvi. Toga dana slavi se u Crkvi "Dan posvećenog života" pa su sv. misi su bili nazočni redovnici i redovnice raznih družbi na području grada Zadra.

U tom kontekstu, obraćam žuran poziv svima koji su odgovorni s obzirom na novčarske odnose na svjetskoj razini, da uzmu k srcu rješenje zabrinjavajućeg problema međunarodnog duga najsiromašnijih naroda. Međunarodne novčarske ustanove uputile su, glede toga, konkretni hvalevrijedan poticaj. Pozivam sve koji su zahvaćeni tim problemom, osobito najbogatije narode, da pruže potrebnu potporu kako bi poticaju zajamčili potpuni uspjeh. Zahtijeva se pravodoban i snažan napor za pristanak što većeg broja zemalja, obzirom na godinu 2000., da bi se izišlo iz već nepodnošljiva stanja. Dijalog među zainteresiranim ustanovama, ako je prožet voljom za sporazumom, dovest će, siguran sam, do zadovoljavajućeg i konačnog rješenja. Na taj način, siromašnim će narodima biti moguć trajan razvoj, a tisućljeće koje je pred nama postat će i za njih doba obnavljanja nade.

Odgovornost glede okoliša

10. S promicanjem ljudskoga dostojanstva povezano je pravo na zdravi okoliš, jer on ističe dinamičnost odnosa između pojedinca i društva. Cjelina međunarodnih, područnih i nacionalnih, pravila o okolišu daje postupno pravni oblik tome pravu. Nisu dostatne ipak same pravne mjere. Opasnost od teških šteta zemlji i moru, klimi, biljnom i životinjskom svijetu, zahtijeva duboku promjenu u načinu tipičnog života suvremene potrošačke civilizacije, osobito u najbogatijim zemljama. Otud podcjenjivanje druge, premda ne manje grube opasnosti: pritisnuti potrebom, toliki koji bijedno žive u seoskim predjelima mogu prekomjerno iskorištavati ono malo zemlje s kojom raspolazu. Stoga neka se podupire specifičan odgoj koji će ih naučiti kako uskladiti obrađivanje zemlje s poštivanjem okoliša.

Sadašnjost i budućnost svijeta ovise o očuvanju stvorenoga, da bi postojalo trajno uzajamno djelovanje između ljudske osobe i prirode.

Staviti dobro ljudske osobe u središte pozornosti za okoliš doista je najsigurniji način za očuvanje stvorenoga; tako se potiče odgovornost pojedinca obzirom na prirodna bogatstva i njihovo razborito korištenje.

Pravo na mir

11. Promicanje prava na mir jamči na neki način poštivanje svih drugih prava, jer podupire izgradnju društva u kojemu su odnosi sile zami-

jenjeni odnosima suradnje glede zajedničkog dobra. Stvarnost iscrpno svjedoči slom pribjegavanja sili kao sredstvu za rješavanje političkih i društvenih problema. Rat razara, ne gradi; slabi moralne temelje društva i stvara dalje podjele i trajne napetosti. Ipak, kronika nastavlja bilježiti ratove i oružane sukobe s bezbrojnim žrtvama. Koliko smo puta moji prethodnici i ja osobno prizivali svršetak tih strahota! Nastavit ću to činiti sve dok se ne shvati da je rat slom svakog pravog humanizma.¹⁰

Hvala Bogu, u nekim predjelima poduzeti su mnogi koraci prema učvršćenju mira. Velika se zasluga priznaje onim hrabrim političarima koji imaju odvažnosti nastaviti pregovore i u prilikama u kojima to izgleda nemoguće. Istodobno pak, kako ne potkazati krvoprolića koja se u nekim predjelima nastavlja s iskorjenjivanjem čitavih naroda iz njihove zemlje i razaranjem kuća i uroda? Pred gotovo bezbrojnim žrtvama, obraćam se odgovornima u narodima i ljudima dobre volje da bi pritekli u pomoć svima koji su zahvaćeni žestokim sukobima, potaknutima ponekad, osobito u Africi, vanjskim gospodarskim interesima. Neka im pomognu da se tome stane na kraj. Konkretni korak u tom smislu sigurno je ukidanje trgovanja oružjem sa zemljama u ratu, te potpora odgovornima tih naroda u traženju puta dijaloga. To je put dostojan čovjeka, to je put mira!

Moja tužna misao upućena je onima koji žive i rastu u ratnim prilikama, koji ne poznaju drugo doli sukobe i nasilja. Oni koji prežive nosit će do kraja svog života rane takvoga strašnog iskustva. A što reći o djeci vojnicima? Može li se ikada prihvatiti da se tako uništavaju životi koji su se tek rascvjetali? Obučavana ubijati i često poticana to činiti, ta djeca neće moći biti bez teških problema u svom daljem uključivanju u građansko društvo. Prekida se njihov odgoj i suzbija njihova radna sposobnost: kakve posljedice za njihovu budućnost! Djeci je potreban mir; imaju na njega pravo.

Sjećanju na tu djecu htio bih pridružiti i sjećanje na djecu žrtve nagaznih mina i drugih ratnih naprava. Unatoč već izvršenim naporima za čišćenje od mina, sada se pomaže nevjerojatnom i nečovječnom proturječju: ne pazeći na jasno izraženu volju sa strane vlada i narodâ da se konačno završi s primjenom tako podmuklog oružja, nije se prestalo sijati druge mine također na već očišćenim mjestima.

Klice rata ipak se šire masovnim i nekon-

troliranim množenjem malog i lakog oružja koje, kako izgleda, slobodno prolazi iz jednoga mjesta sukoba u drugo, podražavajući usput nasilje. Vlasti su dužne poduzeti odgovarajuće mjere za kontrolu proizvodnje, prodaje, uvoza i izvoza tih sredstava smrti. Samo se tako može djetatno u potpunosti sućeliti s problemom masovne trgovine nedopuštenog oružja.

Kultura ljudskih prava, odgovornost svih

12. Nije ovdje mjesto dalje proširivati

govor o ovim pitanjima. Htio bih, ipak, istaknuti da nijedno ljudsko pravo nije sigurno, ako se ne poduzme sve da bi ih se zaštitilo. Kad se bez prigovora prihvatiti krštenje bilo kojeg od temeljnih ljudskih prava, u opasnosti su sva druga. Stoga je nužan cjelovit pristup temi o ljudskim pravima i ozbiljna zauzetost za njihovu obranu. Samo kad kultura ljudskih prava, koja se poštuju u različitim tradicijama, postane sastavni dio čudoredne baštine čovječanstva, može se s vjeditim pouzdanjem gledati u budućnost.

1, doista, kako bi moglo biti rata, kad bi se

poštivalo svako ljudsko pravo? Cjelovito vršenje ljudskih prava najsigurniji je put za sklapanje čvrstih međudržavnih odnosa. Kultura ljudskih prava može biti samo kultura mira. Svako njihovo kršenje sadrži u sebi klice mogućeg sukoba. Već je moj časni prethodnik, sluga Božji Pio XII. pri završetku II. svjetskog rata, postavio pitanje: "Kad je narod prisiljen silom, tko bi imao hrabrosti ostatak svijeta obećati sigurnost glade trajnoga mira?"¹¹

Za promicanje kulture ljudskih prava koja pogada savjesti, nužna je suradnja svake društvene sile. Htio bih se osobito osvrnuti na ulogu obavješnih sredstava, tako važnih u oblikovanju javnoga mnijenja i, prema tome, u usmjeravanju ponašanja građana. Kao što se ne bi smjela zanijekati njihova odgovornost za kršenje ljudskih prava, što izivre iz veličanja nasilja koje oni možda gaje, tako im treba pripisati u zaslugu plemenite zahvaljujući porukama koje su koristile uzajamnog razumijevanja i mira.

Doba izbora, doba nade

13. Novo tisućljeće je na vratima i njegovo je približavanje u srcima mnogih gajilo nadu u

pravedniji i solidarniji svijet. To je težnja koja može, dapače, mora biti ostvarena!

Glade toga, obraćam se osobito vama, draga braćo i sestre u Kristu, koji u različitim dijelovima svijeta prihvaćate pravilo života po Evanđelju: budite glasnici čovjekova dostojanstva! Vjera nas uči da je svaka osoba stvorena na sliku i priliku Božju. Pred čovjekovim odbijanjem, ljubav Oca nebeskoga ostaje vjerna; njegova je ljubav bezgranična. On je poslao sina Isusa otkupiti svaku osobu, vrativši joj puno dostojanstvo.¹² Kako bismo pred takvim stavom mogli nekoga isključiti iz naših skrbni? Naprotiv, moramo prepoznati Krista u najsiromasnijima i najtubnijima, kojima nam Euharistija, zajedništvo Tijela i Krvi Kristove prikazanih za nas, nalaze služiti.¹³ Kako parabola o bogatašu, koji će zauvijek ostati bezimen, i siromahu imenom Lazar, jasno pokazuje, "u suprotnosti između bećutnih bogataša i siromaha potrebnih svega, Bog je na strani ovih posjednjih".¹⁴ Na tu se stranu i mi moramo svrстати.

Treća i posljednja godina priprave na Jubilej označena je duhovnim hodocetstvom prema Ocu: svatko je pozvan na put istinskog obraćenja, koje zahitjeva napuštanje zla i pozitivni izbor dobra. Već na pragu godine 2000. naša je dužnost obnovljenom zauzetošću štiti dostojanstvo siromasnih i onih na rubu društva te konkretno priznati prava onih koji su obespravljeni. Podignimo zajedno glas za njih, živeti u punini poslanje koje je Krist povjerio svojim učenicima! To je duh već skoršnjeg Jubileja.¹⁵

Isus nas je naučio da Boga zovemo imenom Oca, Abba, otkrivši nam tako dubinu našeg odnosa s njim. Bezgranična je i vječna njegova ljubav za svaku osobu i za cijelo čovječanstvo. Rječite su glade toga Božje riječi u Knjizi proto-ka Izaije:

"Može li žena zaboraviti svoje dojence, ne imati sućuti za čedo utrobe svoje?"

Pa kad bi koja i zaboravila,

tebe ja zaboraviti neću.

Gle, u dlanove sam te svoje urezao." (49, 15-16)

Privatimo poziv podijeliti tu ljubavi! U njoj je tajna poštivanja prava svake žene i svakoga muškarca. Zora novoga tisućljeća naci će nas tako raspoloživima zajednički graditi mir.

Iz Vatikana, 8. prosinca 1998.

Ivan Pavao II.

u miru i drugim svećenicima. Svećanim pjevanjem "Tebe Boga hvalimo" na koncu slavja zaključena je 1998. godina Gospodnja.

NOVA GODINA / DAN MIRA - Na svetkovinu Marijina Bogomaterinstva i Novu godinu, 1. siječnja 1999., g. Nadbiskup je predvodio svećano euharistijsko slavlje u stolnoj crkvi sv. Stošije, na kojem je u propovijedi prenio misli iz Papine poruke za Dan mira koji se na taj dan obilježava.

NADBISKUP U BENKOVCU I KORLATU - U nedjelju 3. siječnja 1999., u pratnji Generalnog vikara, g. Nadbiskup je posjetio župu Benkovač gdje je predvodio euharistijsko slavlje i imao susret s prognanim Hrvatima katolicima iz Bosne. U Korlatu je slavio sv. misu i blagoslovio novu župnu kuću koja je sredstvom Ministarstva obove RH sagrađena na mjestu porušene. G. Nadbiskup se sastao i s benkovačkim župnim vijećem te sa svećenicima Benkovačkog dekanata.

NADBISKUP U NOVIGRADSKOM DEKANATU - 4. siječnja 1999., u pratnji Generalnog vikara, g. Nadbiskup je obišao Novigrad, Pajuv, Smilčić, Gornje Biljane, Gornji i Donji Karin. Navčer je imao susret sa svećenicima Novigradskog dekanata.

POSLANSTVO POLAČE KOD NADBISKUPA - 5. siječnja 1999. g. Nadbiskup je primio poslanstvo Polače - župnika, načelnika Općine i nekoliko vjernika. Razgovaralo se o početku obnove porušene stare župne crkve sv. Kuzme i Damjana.

BOGOJAVLJENJE - Na svetkovinu Bogoravljenja, 6. siječnja 1999., g. Nadbiskup je predvodio svećano euharistijsko slavlje u katedrali sv. Stošije. Većernju sv. misu u katedrali predvodio je mons. Marijan Oblak, nadbiskup u miru, u koncelebraciji s g. Nadbiskupom i svećenstvom.

SJEDNICA ODBORA ZA IZGRADNJU - 7. siječnja 1999., u Nadbiskupskom domu, održana je 23. sjednica Odbora za obnovu i izgradnju Nadbiskupije zadarske gdje se rješavalo prisjеле predmete.

NADBISKUP U NINSKOM DEKANATU - 8. siječnja 1999., u pratnji Generalnog vikara, g. Nadbiskup je pohodio Nin i održao sastanak sa svećenicima Ninskog dekanata.

NADBISKUP PRIMIO POSLANSTVO ŽUPE VRSI - 9. siječnja 1999. g. Nadbiskup je primio župnika i članove Župnoga vijeća župe

Vrsi. Razgovaralo se o problemima u toj župi s obzirom na nedavne napise u tisku.

KANDIDATURA U BIBINJAMA - Na blagdan Krštenja Gospodinova, 10. siječnja 1999. g. Nadbiskup je predvodio sv. misu u Bibinjama i tom prigodom podijelio kandidaturu bogoslovu Josipu Lisici, rodom iz te župe.

NEOKATEKUMENSKI SKRUTINIJI - U nedjelju, 10. siječnja 1999., u Biogradu, u hotelu "Ilirija" mons. M. Bolobanić, gen. vikar, predvodio je euharistijsko slavlje prigodom prvog skrutinija za neokatekumene iz župa Bezgrešnog Začeca - Puntamika i Sv. Stošije - Zadar.

NADBISKUP U GALOVCU - 12. siječnja 1999. g. Nadbiskup je posjetio župu Galovac i u župnoj kući blagoslovio djecu s roditeljima koju skupina dobrovoljaca okuplja u jednoj od prostoriya župne kuće.

MJESEČNA REKOLEKCIJA - 13. siječnja 1999., u sjemeništu "Zmajević" održana je mjesčna svećenička rekolekcija. U prvom dijelu Euharistijsko klanjanje predvodio je mons. M. Bolobanić, gen. vikar. U drugom dijelu, predava-nje na temu: "Vjerujem u Boga - Oca svemogućeg", održao je o . Bonaventura Duda OFM iz Zagreba.

SJEDNICA EKONOMSKOG VIJEĆA - 13. siječnja 1999., u Nadbiskupskom domu, pod predsjedanjem g. Nadbiskupa, održana je 17. sjednica Ekonomskog vijeća Nadbiskupije.

SVETA STOŠJA - Proslava zaštitnice Nadbiskupije i Grada i naslovnice katedrale, sv. Stošije mučenice, započela je svećanom Većernjom 14. siječnja 1999. koju je predvodio o. Nadbiskup. Na samu svetkovinu, 15. siječnja, jutarnju svećanu misu predvodio je Nadbiskup a propovijedao mons. Sime Duka, počasni kanonik Stolnog kaptola sv. Stošije i počasni prelat iz Rima. Većernju svećanu koncelebraciju predvodio je mons. Anton Tamaru, nadbiskup i metropolit riječko-senjski, u koncelebraciji s g. Nadbiskupom, mons. Antom Ivasom, biskupom šibenskim, mons. danom Štambukom, biskupom hvarskim, mons. Martinom Barišićem, pomoćnim biskupom split-sko-makarskim, mons. M. Oblakom, nadbiskupom u miru, Generalnim vikarom, pred. Rolfom Lindemannom, počasnim kanonikom našeg kap-tola iz Gelsenkirchena i brojnim svećenstvom. Pjevaio je Središnji gradski crkveni zbor. Sv. misu prenosili su Radio Zadar i Hrvatski katolički radio.

PREMIJERA FILMA "CONDURA CROATICA" - 18. prosinca 1998. u Hrvatskoj kazališnoj kući u Zadru održana je svečana premijera dokumentarnog filma "Condura Croatica". Nazočni su bili g. Nadbiskup i Generalni vikar.

CARITAS FELTRE KOD NADBISKUPA - 19. prosinca 1998. g. Nadbiskup je primio predstavnike Caritasa župe Feltre (Italija) i tom prigodom im zahvalio za pomoć koju su tijekom rata dostavljali, osobito samostanu svete Marije.

BOŽIĆNO ČESTITANJE NADBISKUPU - U subotu, 19. prosinca 1998., u velikom salonu Nadbiskupskog doma u Zadru upriličeno je tradicionalno božićno čestitanje g. Nadbiskupu od strane gradskog prezbitarija, predstavnika redovnikâ i redovnicâ, djelatnika Nadbiskupijskih ustanova i vjernika laika. Mons. M. Bolobanić, generalni vikar, čestitao je Nadbiskupu u ime svih nazočnih, na što je g. Nadbiskup uzvratilo čestitku i iznio neke misli o božićnom otajstvu.

NADBISKUPOV POHOD STARAČKIM DOMOVIMA - U IV. nedjelju došašća, 20. prosinca 1998. g. Nadbiskup je pohodio Dom umirovljenika i Dom starih i nemoćnih, gdje je slavio sv. mise i susreo se sa štitičenicima i osobljem.

NADBISKUPOV SUSRET S PREDSTAVNICIMA MEDIJA - 22. prosinca 1998. g. Nadbiskup je primio predstavnike mjesnih sredstava priopćavanja - radija, TV i tiska, čestitao im Božić i uručio im svoju ovogodišnju božićnu poslanicu.

BOŽIĆNI KONCERT U SV. FRANI - 22. prosinca 1998., u crkvi sv. Frane održan je prigodni božićni koncert koji je izvelo Hrvatsko pjevačko društvo "Petar Zoranić" iz Zadra. Koncertu su bili nazočni g. Nadbiskup i Nadbiskup u miru.

BOŽIĆNO PRIMANJE - 23. prosinca 1998., u salonu Nadbiskupskog doma u Zadru, u prigodi božićnih i novogodišnjih blagdana, g. Nadbiskup je upriličio primanje za predstavnike zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti Grada i Županije, te predstavnike vojnih i redarstvenih snaga. Uz ostale, nazočni su bili župan g. Š. Prtenjača, i gradonačelnik g. B. Kalmeta.

BOŽIĆ - G. Nadbiskup je u katedrali svete Stošije predvodio svečano euharistijsko slavlje u božićnoj noći, u 24 sata, te središnju dnevnu bo-

žićnu misu na svetkovinu Rođenja Gospodinova - Božić, 25. prosinca 1998. u 11 sati, koju je prenio Radio Zadar. Večernju sv. misu u Katedrali, u koncelebraciji s o. Nadbiskupom, predvodio je mons. M. Oblak, nadbiskup u miru. Generalni vikar predvodio je plonočku kod benediktinki sv. Marije. Nadbiskup u miru predvodio je polnočku u crkvi sv. Šime i jutarnju božićnu misu kod benediktinki. Na blagdan sv. Stjepana, 26. prosinca, Nadbiskup je slavio svečanu misu u crkvi sv. Šime.

SVETA OBITELJ - U nedjelju, 27. prosinca 1998., na blagdan Svete Obitelji, g. Nadbiskup je predvodio svečano euharistijsko slavlje u Katedrali i propovijedao o poslanju obitelji u današnjem društvu i Crkvi. Nazočni su bili brojni članovi Udruge obitelji s četvero i više djece.

BOŽIĆNI KONCERT U BIBINJAMA - U nedjelju, 27. prosinca 1998., u crkvi Uznesenja Marijina u Bibinjama, održan je božićni koncert Zbora Osnovne škole, Župnog dječjeg zbora i Mješovitog župnog zbora. Koncertu su bili nazočni Generalni vikar i Nadbiskup u miru.

NADBISKUP NA PRIMANJU KOD PREDSDJEDNIKA REPUBLIKE - U ponedjeljak, 28. prosinca 1998., g. Nadbiskup je sudjelovao na svečanom božićno-novogodišnjem prijemu u Predsjedničkim dvorima u Zagrebu, koji je upriličio g. Franjo Tuđman, predsjednik Republike Hrvatske za uzvanike iz javnog života.

IZVANREDNA SJEDNICA HBK - 28. i 29. prosinca 1998., u Zagrebu, održana je izvanredna sjednica Hrvatske biskupske konferencije koja je bila posvećena provedbi IV. ugovora između Svete Stolice i Rep. Hrvatske o ekonomskim pitanjima. Na sjednici je sudjelovao g. Nadbiskup koji je radio na pripremi nacrtâ pisma vjernicima i svećenstvu.

POSJET RAŽANCU - 31. prosinca 1998. g. Nadbiskup je posjetio Ražanac radi potrebâ te župe u pogledu pastoralâ i izgradnje.

UMJETNICI KOD NADBISKUPA - 31. prosinca 1998., g. Nadbiskup je primio grupu umjetnika predvođenih dr. B. Škuncom, franjevačkim provincijalom u Zadru. Umjetnici su spremni darovati svoje radove za novu kapelicu u Općoj bolnici u Zadru.

ZAHVALNICA - Na Staru godinu, 31. prosinca 1998., g. Nadbiskup je predvodio svetu misu zahvalnicu u katedrali svete Stošije, u koncelebraciji s Generalnim vikarom, Nadbiskupom

Bilješke

- (1) Usp. *Redemptor hominis* (4. ožujka 1979.), 17: AAS 71 (1979), 296.
- (2) Usp. *Opća povelja o čovjekovim pravima*, Uvod, prvi stavak.
- (3) Vidjeti osobito *Bečku povelju* (25. lipnja 1993.), Uvod, 2.
- (4) Ivan Pavao II., enc. *Evangelje života* (25. ožujka 1995.), 57; AAS 87 (1995), 465.
- (5) Usp. ondje, 10, l.c., 412
- (6) Usp. II. vat. koncil., Izjava *Dignitatis humanae*, 3
- (7) Usp. čl. 18.
- (8) Usp. *Opća povelja o čovjekovim pravima*, čl. 25/1.
- (9) Ivan Pavao II. enc. *Centesimus annus* (1. svibnja 1991.), 34; AAS 83 (1991), 836.

- (10) Usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 2307; 2317.
- (11) Govor povjerenstvu predstavnika Kongresa SAD (21. kolovoza 1945.); Govori i radioporuke Pija XII., VII. (1945-1946), 141.
- (12) Usp. Ivan Pavao II., enc. *Redemptor hominis* (4. ožujka 1979.), 13-14; AAS 71(1979), 282-286.
- (13) Usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, br. 1397.
- (14) Ivan Pavao II. Anđelovo pozdravljenje 27. rujna 1998.: L'Osservatore Romano, 28.-29. rujna 1998, str. 5.
- (15) Usp. Ivan Pavao II. apost. pismo *Tertio Millennio adveniente* (10. studenoga 1994.), 49-51; AAS 87 (1995), 35-36.

Papina poruka za Dan bolesnika 11. veljače 1999.

SLJEDEĆI SVJETSKI DAN BOLESNIKA SLAVIT ĆE SE U SVETIŠTU NAŠE GOSPE OD HARISSA U LIBANONU

Sljedeći Svjetski dan bolesnika slaviti će se u svetištu Naše Gospe od Harissa u Libanonu. To je najavio Ivan Pavao II. u poruci upućenoj vjernicima u pripremi za taj dan. Evo teksta poruke:

Predraga braćo i sestre!

1. Sljedeći Svjetski dan bolesnika 11. veljače 1999., prema običaju koji je već ustaljen, najsvečanije će se proslaviti u jednom važnom marijanskom svetištu.

Izbor svetišta Naše Gospe od Harissa, na brežuljku koji gleda prema Beirutu, treba, zbog okolnosti vremena i mjesta, poprimiti višestruka i duboka značenja. Zemlja koja udomljuje ovo svetište je Libanon koji je, kako sam već imao priliku istaknuti, "više nego država; on je poruka i uzor za Istok i za Zapad" (Rim, 7. rujna 1989. u *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, XII/2, str. 176).

U svetištu Harissa kip Blažene Djevice Marije kao stražar gleda sredo zemnu obalu, tako blizu zemlji kojom je Isus prolazio "propovijedajući evangelje o Kraljevstvu i liječeći svaku bolest i svaku nemoć u narodu" (Mt 4, 23). Nije daleko ni kraj koji čuva tjelesa mučenika Kuzme i Damjana koji, primivši Kristovo poslanje "pro-

povijedati kraljevstvo Božje" (Lk 9, 2), ostvariše ga s tolikom velikodušnošću da su zaslužili naslov svetih liječnika "besrebraša" (anargiri): doista su liječili bez naknade.

Godina 1999., u okviru pripreme na Veliki jubilej 2000., bit će od opće Crkve posvećena pozornijem razmišljanju o Bogu Ocu. U svojoj Prvoj poslanici apostol Ivan nas podsjeća da je "Bog ljubav" (4, 8.16). Kako bi razmišljanje o tom otajstvu moglo ne oživjeti bogoslovnu krepot djelatne ljubavi, u njezinoj dvostrukoj naravi za Boga i za braću?

2. U toj perspektivi, preferencijalna opcija (povlašteno opredjeljenje) Crkve za siromahe i patnike na tijelu i na duši poprimit će, na pragu isteka drugoga tisućljeća kršćanske ere, značaj "hoda istinskog obraćenja evangelju". To će probuditi pojačano traženje jedinstva među svim ljudima za izgradnju civilizacije ljubavi (usp. *Nadolaskom trećeg tisućljeća*, 50-52), u znaku

Isusove Majke, "savršena uzora kako prema Bogu tako prema bližnjemu" (*ondje*, 54).

Koje bi mjesto na zemlji moglo danas bolje od Libanona biti znakom jedinstva među kršćanima i susreta svih ljudi u zajedništvu ljubavi? Libanonska je zemlja, doista, osim što je zemlja suživotu između katoličkih zajednica različitih baskina i među različitim kršćanskim zajednicama, također stječiste raznovrsnih religija. Kao takva, ona može dobro služiti kao laboratorij za "izgradnju zajedničke budućnosti suživotu i sudjelovanja, solidarne ljubavi, velikodušne odanosti sve do heroizma.

5. *Bolesnica*, svake dobi i stanja, zrtva-ma bolesti svake vrste, nesteca i tragedija, upućjem poziv da se prepuste u očinske ruke Božje. Znamo da nam je život bio dan u Očevu daru kao najuzvišeniji izraz njegove ljubavi i da on nastavlja biti njegov dar u svakoj prilici. Svi naši najodgovorniji izbori kojih se cilj zbog naših ograničenja može činiti mračan i nesiguran, moraju biti vodeni tim uvjerenjem. Na njemu se temelji psalmistov poziv: "*Fovjeri Gospodinu svu svoju bregu, i on će te pokrijeti: neće dati da ikada posrne praveditnik*" (*Ps 54, 23*).

Razlazujući te riječi, sveti je Augustin napisao: "O čemu ćeš brinuti? Zbog čega ćeš se uznemirivati? Tko te je načinio, brine o tebi. Onaj tko je brinuo o tebi prije nego si postao, zar da neće brinuti možda o tebi kad si već ono što je on hito da budeš? Kad si već vjeran, hodaš sada putem pravедnosti: Neće ti, dakle, brinuti o tebi onaj koji čini da sunce sije nad dobrima i nad zlima i da kiša pada nad pravедnima i nepravednima? Zar će zanemariti, napustiti i ostaviti te sama, tebe koji si već pravedan i živis u vjeri? Naprotiv, on ti čini dobro, pomaže ti, daje ti što ti je potrebno, brani te od protivština. Dajući ti darove, tješi te da bi ustajao, oduzimajući ti ih, ispravlja te da ti ne bi propao; Gospodin brine o tebi, budi miran. Podupire te onaj koji te je načinio, nemoj ispasti iz ruku svoga Stvoritelja; padneš li iz ruku svoga Tvorca, razbit ćeš se. Dobra volja će ti pomoći ostati u rukama onoga koji te je stvorio... Prepustajući se Njemu, ni ne pomišljaj da je pred tobom praznina u koju bi se trebao sunovratiti. On je rekao: 'Ja ispunjam nebo i zemlju.' On te nikada neće iznevjeriti; nemoj ni ti njega iznevjeriti, nemoj iznevjeriti samoga sebe" (*Prepjev psalma 39, 26, 27: CCL 38, 445*).

6. Zdravstvenim djelateljima - liječnicima, ljekarnicima, bolničarima, kapelanima, redovnicima i redovnicama, službenicima i drugo-

3. Sijedeći Svjetski dan bolesnika mora se dakle upisati među osobito osjetljive, naročito zbog obveze djelatne ljubavi koju će susret razmisljanja, proučavanja i molitve uz svetište naše Gospe od Harissa - cilja hodočašća svih libanonskih kršćanskih zajednica različitih Crkava i poboznih muslimana - također istaknuti. Iz tog će proizici zaostrena potreba jedinstva potom "ekumenizmu djela" koji je, u paznji prema bolesnima, tpećima, rubnima, stromasnima i lijeznima svega, najhitniji, i ujedno ne manje teski ekumenskih put, kako iskustvo već sada pokazu-je. Na tom će putu biti moguće ne samo tražiti "puno jedinstvo" među onima koji ispo-vedaju kršćansko ime, nego se također otvoriti medureligijskom dijalogu u zemlji kao što je Libanon, jer različite vjeroispovijesti "imaju zajedničku odredenu mozinu neosporivih ljudskih i duhovnih vrijednosti", koje mogu poticati i, "nadalje-ći važne medureligijske razlike", prepoznati nadasve ono što sjedinjuje (apost. poslijesinodska pobudica *Una nova speranza per il Libano*, 13-14).

4. Nikakvo pitanje ne izlazi iz ljudskih sraca s tako uzvišenom molbom kao što je

63

KRONIKA

SVJETSKI MARIJANSKI POKRET U KOLANU - U nedjelju, 13. prosinca 1998., mons. M. Bolobanić, gen. vikar predvodio je nedjeljnu sv. misu u Kolanu i tom prigodom predstavio Svjetski Marijanski pokret (Cenaku). Nakon toga, direktorom Hrv. Caritasu, u prigodi Dana suzivotu predsjednica Hrvatskog Caritasu održao konferenciju za tisak, zajedno s don Josipom Grošićem, direktorom Hrv. Caritasu, u prigodi Dana Caritasu (III. nedjelje došašća).

10. prosinca 1998. - 10. prosinca 1998., u Hrvatskom državnom saboru u Zagrebu, zajedno s mons. Josipom Bozanićem, nadbiskupom zagrebačkim, g. Nadbiskup je bio nazočan svečanosti akademiji prigodom Dana ljudskih prava koju je priredio saborski Odbor za prava manjina.

10. prosinca 1998. - 10. prosinca 1998., u Hrvatskom državnom saboru u Zagrebu, zajedno s mons. Josipom Bozanićem, nadbiskupom zagrebačkim, g. Nadbiskup je bio nazočan svečanosti akademiji prigodom Dana ljudskih prava koju je priredio saborski Odbor za prava manjina.

11. prosinca 1998. - 11. prosinca 1998., u Nadbiskupskom domu u Zagrebu, g. Nadbiskup se susreo s mons. Josipom Bozanićem i predstavnik različitih društvenih i socijalnih ustanova i druga koji djeluju na području Grada i Zupanije. Susretima je bio nazočan mons. M. Bolobanić, generalni vikar.

12. prosinca 1998. g. Nadbiskup je primio predstavnik zadarske postaje Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OSCE). Razgovaralo se o problemima suživotu na našem području.

13. prosinca 1998. g. Nadbiskup - U nedjelju, 13. prosinca 1998. g. Nadbiskup je obavio pastirski pohod župama Brbinj i Savar na Dugom otoku (Božavski dekanat), u sklopu kojega se susreo sa župnikom, vjericima i župnim ekonomskim vjericima, te predvodio župne nedjeljne sv. mise u obje župe.

12. prosinca 1998. - 12. prosinca 1998. g. Nadbiskup je primio predstavnik zadarske postaje Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OSCE). Razgovaralo se o problemima suživotu na našem području.

13. prosinca 1998. - U nedjelju, 13. prosinca 1998. g. Nadbiskup je obavio pastirski pohod župama Brbinj i Savar na Dugom otoku (Božavski dekanat), u sklopu kojega se susreo sa župnikom, vjericima i župnim ekonomskim vjericima, te predvodio župne nedjeljne sv. mise u obje župe.

17. prosinca 1998. - 17. prosinca 1998. održan je tradicionalni božićni susret profesora, djelatnika i studenata Visoke teološko-katehetske škole u Zadru. Susretu su bili nazočni g. Nadbiskup i Nadbiskup u mislava Baričevića, vojnog kapelana.

4. NADŽUPNICI PAGA 1899.-1999.

1. Don Šimun Stanić	1899.-1901.
2. Don Ivan Valentić	1901.-1912.
3. Don Niko Brnetić	1912.-1917.
4. Don Nikola Valentić	1917.-1919.
5. Don Juraj Palčić	1919.-1923.
6. Don Ivo Ivanović	1923.-1929.
7. Don Šimun Segarić	1929.-1930.
8. Don Ante Banić	1930.-1952.
9. Don Roberto Milanja	1952.-1957.
10. O. Martin Kirigin	1957.-1961.
11. Don Ivan Zorica	1961.-1963.
12. Don Grgo Batur	1963.-1971.
13. Don Frane Mandić	1971.-1992.
14. Don Srećko Frka-Petešić	1992.-

Ne smijemo zaboraviti da je u Pagu rođen o. Bartol KASIĆ, isusovac, najznačajniji hrvatski velikan i najplodniji pisac 17. st. Od rođenja u Pagu 15. kolovoza 1575. do smrti u Rimu 28. prosinca 1650. cijeli je svoj život posvetio slavi Božjoj i kulturnom uzrastu svoga hrvatskog naroda. U Pagu je djelovao i naš zaslužni svećenik don Joso FELICINOVIĆ (Zadar 1889. - Pag 1984.) kao pastoralni, karitativni i prosvjetni djelatnik preko pedeset godina.

Spomenimo na kraju da je Pag poznat po proizvodima veoma kvalitetnog sira i po svojim solanama, starim više stoljeća. Zahvaljujući razvoju industrije (solane) i turizma, u Pagu se počinje bolje živjeti pa se nadamo da će se to odraziti i u njegovu populacijskom razvoju, porastu. Tako budi!

Rozario Šutrin

Pag - zavjetni kip Gospe od Starog grada
- gotika, 13. st.

voljcima - pozvanima po zvanju i struci da budu čuvari i služitelji ljudskoga života, još jednom ukazujem na Kristov primjer: poslan od Oca koji dokazuje vrhunac svoje bezgranične ljubavi (usp. *Iv 3, 16*), poučio je čovjeka "činiti dobro trpljenjem i činiti dobro onome koji trpi", otkrivajući do dna "s toga dvostrukog polazišta smisao trpljenja" (apost. pis. *Spasonosno trpljenje*, 30).

U školi onoga koji trpi znajte razabirati ljubaznom susretljivošću duboke razloge otajstva patnje. Bol koje ste svjedoci mjera je odgovora odanosti koja se od vas očekuje. U službi životu budite otvoreni, jer "pitanje života, njegove obrane i promicanja nije povlastica samih kršćana... U životu postoji sigurno nešto sveto i religiozno, ali ni na koji način ono se ne tiče samo kršćana" (enciklika *Evangelje života*, 101).

I kako onaj koji pati ne traži nego pomoć, tako prihvatite pomoć od svih kad se ona želi ostvariti kao odgovor ljubavi.

7. Crkvenoj zajednici moj žuran poziv da učini Godinu Oca godinom djelatne ljubavi, po punom uključivanju u sve crkvene ustanove. Sveti Ignacije Antiohijski piše Efežanima da je djelatna ljubav put prema Bogu. Vjera i djelatna ljubav načelo su i cilj života; vjera je načelo, djelatna ljubav je cilj (usp. *PG V.*, 651). Sve

kreposti pratnja su ovima kako bi dovele čovjeka k savršenstvu. Sveti Augustin, sa svoje strane, naučava: "Ako, dakle, ne možeš čitati jednu po jednu stranicu Svetoga pisma, niti možeš prelistati sve knjige koje sadržavaju riječ Božju, niti prodrijeti u sve tajne Svetoga pisma, imaj djelatnu ljubav o kojoj sve ovisi Tako ćeš zgrtati ne samo ono što si shvatio, nego i ono što još nisi niti si mogao shvatiti" (*Sermo 350, 2-3: Pl 39, 1534*).

8. Djevica Marija, Naša Gospa od Harisa, neka svojim primjerom bude toga Svjetskog dana bolesnika uz sve one koji pate, neka vodi sve svojom majčinskom rukom prema kući Oca svakoga milosrđa. Ona, koja je bdjela nad bolnim patnjama libanonskog pučanstva, neka probudi u svijetu, po nadi koja je ponovno procvata u toj zemlji, obnovljeno pouzdanje u ozdravljujuću moć djelatne ljubavi i, kao izgublenu djecu, sve nas skupi pod svoj plašt. Neke novo tisućljeće koje se otvara započne razdoblje obnovljenog pouzdanja u čovjeka, najuzvišeniji stvor Božje ljubavi, koji će samo u ljubavi moći ponovno naći smisao svog života i svoje sudbine.

Iz Vatikana, 8. prosinca 1998.

Ivan Pavao II.

Razmišljanja Kongregacije za nauk vjere

PRIMAT PETROVA NASLJEDNIKA U OTAJSTVU CRKVE Počelo, svrha i narav Primata

1. U ovome trenutku života Crkve, pitanje primata Petra i njegovih nasljednika ima osobitu, a i ekumensku, važnost. U tom se smislu često izražavao Ivan Pavao II, osobito u enciklici *Ut unum sint (Da budu jedno)*, u kojoj je pastirima i teolozima želio posebno uputiti poziv na "pronalaženje takva oblika vršenja primata, koji bi se otvorio novoj situaciji, ne odričući se nikako bitnoga u tom poslanju".¹

Kongregacija za nauk vjere, prihvaćajući poziv Svetoga Oca, odlučila je nastaviti s produbljenjem te tematike sazivajući simpozij čisto naukovne naravi o *Primatu Petrova nasljednika*, koji je održan u Vatikanu od 2. do 4. prosinca 1996., a o čijim je radovima objavljen Zbornik.²

2. U Poruci upućenoj sudionicima simpozija, Sveti je Otac napisao: "Katolička Crkva svjesna je da je sačuvala, u vjernosti Apostolskoj

predaji i vjeri Otaca, službu Petrova nasljedni-ka.³ Naime, postoji kontinuitet kroz povijest Crkve u naukovnom razvoju o primatu. U prije-divanju ovoга teksta, koji se pojavljuje u dodatku gore navedenog Zbornika, Kongregacija za na-uk vjere okoristila se priložima znanstvenika koji su sudjelovali na simpoziju, no nije zjelja niti ponuditi sažetak, a niti zaci u pitanja koja su otvorena novim istraživanjima. Ova "Razmišlja-nja" - na rubu simpozija - zele samo podsjetiti na *bine* točke katoličkog nauka o primatu, velikom Kristovom daru svojoj Crkvi kao službenju neop-odnom za jedinstvo, a koji je, kako pokazuje povijest, često bio obranom slobode biskupa i partikularnih Crkvi pred uplitanjem političke moći.

3. "Prvi Simun, zvani Petar".⁵ Tim znak-

ovitim isticanjem prvenstva Simuna Petra, sveti Matej uvodi u svoje Evanđelje listu dvanaestori-ce Apostola, koja i u ostala dva sinoptička Evan-đelja i u Delima apostolskim počinje Simunovim imenom.⁶ Taj popis, prepun velike svjedoke snage, i ostali evanđeoski ulomci pokazuju s jasnoćom i jednostavnošću da je novozavjetni kanon preuzeo Kristove riječi koje se odnose na Petra i na njegovu ulogu u skupini Dvanaestori-ce. Zbog toga je već u prvim kršćanskim zaje-dnicama, kao i kasnije u cijeloj Crkvi, Petrova slika ostala utvrđena kao slika Apostola kojega je, bez obzira na njegovu ljudsku slabost, Krist izričito postavio na prvo mjesto među Dvanaes-toricom i pozvao na vršenje vlastite i osobite zadace u Crkvi. On je *stijena* na kojoj će Krist izgraditi svoju Crkvu; on je onaj koji, jednom kad se obratio, nikada neće oslabiti u vjeri i učvršćivat će braću.¹⁰ On je, konačno, Pastir koji će voditi cijelu zajednicu Gospodinovih učenika.

U Petrovom liku, poslanju i službenju, u njegovoj prisutnosti i njegovoj smrti u Rimu - koje potvrđuje najstarija književna i arheološka predaja - Crkva promatra duboku stvarnost koja je u bitnom odnosu sa samim njezinim otajstvom zajedništva i spasenja: "Ubi Petrus, ibi ergo Ecclesia."¹² Crkva je od samog početka i sa sve većom jasnoćom shvaćala da, kao što postoji nasljedstvo Apostola u biskupskoj službi, tako i otajstvo jedinstva, povjerenostu Petru, pripada vje-čnom ustroju Crkve Kristove i da je to nasljed-stvo utvrđeno u mjestu njegova mučeništva.

4. Temeljeci se na svjedocanstvu Novoga zavjeta, Katolička crkva uči, kao nauk vjere, da je rimski biskup Petrov nasljednik u njegovu prvenstvenom službenju u sveopćoj Crkvi.¹³ To nasljedstvo objašnjava prvenstvo Rimske Crkve,

obogaćene također propovijedanjem i mučeni-

štvom svetoga Pavla.

U Božjem nauumu o primatu kao "službi od Gospodina posebno povjerenoj Petru, praku Apostola, a koja se ima prenositi na njegove nasljednike",¹⁵ već se očituje svrha Petrove ka-rizme, tj. "jedinstvo vjere i zajedništva"¹⁶ svih vjernika. Naime, rimski Prvosvećenik kao Pe-trov nasljednik, "trajno je i vidljivo počelo i temelj jedinstva kako biskupa tako i mnoštva vjernika",¹⁷ i stoga ima osabitu služiteljsku mi-lost kako bi služio onome jedinstvu vjere i zaje-dništva koje je potrebno za izvršenje spasenjskoga poslanja Crkve.¹⁸

5. Konstitucija *Pastor aeternus* Prvoga vatikanskog sabora u proslovu je pokazala svrhu primata, posvećujući potom glavni dio teksta izlaganju sadržaja ili područja njegove vlastite opetovano potvrđujući i upotpunjujući naučava-nje Prvoga vatikanskog sabora, uglavnom je obradivao temu svrhe, s osobitom pozornošću na otajstvo Crkve kao *Corpus Ecclesiarum*.²⁰ Tako promišljanje omogućilo je da se s većim jasnoćom istakne da prvenstvena zadaca rimskog biskupa i zadaca ostalih biskupa nisu u protuje-čju, već u izvornom i bitnom skladu.

Stoga, "kada Katolička Crkva tvrdi da Rimski biskup pripada njihovom 'zboru' i oni su mu braća u službi".²² No, isto se tako mora ustvrditi da se biskupska kolegijalnost ne suprotstav-lja osobnom vršenju primata niti ga mora relativirati.

6. Svi su biskupi podložni *sollicitudo omnium Ecclesiarum*,²³ budući da su članovi bis-kupskog Zbora koji nasljeduje apostolski zbor, u kojemu je sudjelovao i izvanredni lik svetoga Pavla. Ta sveopća dimenzija njihovoga *episkope* (nadgledanja) nedjeljiva je od osobite dimenzije koja se odnosi na povjerenost im službe.²⁴ U slučaju rimskog biskupa - Kristovog namjesnika na način vlastit Petru kao Glavi biskupskog Zbora²⁵ - *sollicitudo omnium Ecclesiarum* za-do-biva posebnu snagu jer je poprčena *pnum* i *vrhovnom vlasću* u Crkvi:²⁶ vlasću koja je doista biskupska, ne sama vrhovna, potpuna i sveopća, ali i izravna, nad svima, bilo biskupima bilo ostalim vjernicima.²⁷ Stoga služba Petrova na-sljednika nije službenje koje do svake partikularne

4. *Veliko* zvano ima naziv ljevaonice kao i

gore, više ukrasa i medaljona, likove sv. Mihovi-la, Lovre, Rasperoga, sv. Ivana s orlom, Gospe s Djetetom. Napisi ističu imena donatora. OPCI-NA, PASTORČIĆ ŠIME, BUDAK FRANE, MIRKOVIĆ NA, PASTORČIĆ ŠIME, BUDAK FRANE, MARGARITE, PASTORČIĆ IVA I GRGO. DA ARTUR, PASTORČIĆ IVA I GRGO.

B. ZVONA CRKVE SV. MARGARITE

Samostanska crkva benediktinki ima na vrhu pročelja osebnjmi kameni zvonik na preslicu s tri otvora za tri zvona.

1. *Srednje* zvano je *najstarije*. Ima 73 cm promjera. Počće iz 1519. godine. To svjedoci i

Likovi: po sredini u medaljonu lik Mado-ne s Djetetom. Na gornjem dijelu: sv. Benedikt, Ecce homo, osam svetaca: sv. Margarita, sv. Fabijan i Sebastijan, Gospa... To zvano spomi-nje i don Frane Bulić u članku "Zvona u Dalma-ciji", Sv. Cecilija, 1920., br. 2-3, str. 32.

2. *Drugo* zvano, ono s lijeve strane, novi-jeg je datuma. Ima promjer 82 cm. Napisi su nanizani u pet redaka: - Don IVO IVANOVIĆ, KANONIK, - Don JOSO FELICINOVIC, KA-NONIK, - Don JOSO CRLJENKO, kanonik, - Gđa MARIJA udova MIKIČIĆ, - Sv. GODINA 1934. U PAGU.

S druge strane u medaljonu naznačeno je ime ljevaonice: SALIO KVRIN LEBIŠ, ZA-ime ljevaonice: Prežalosna (sa 7 mačeva), Pieta (mrtvi Krist u krilu Majke), sv. Juraj.

3. *Najmanje* je zvano s desne strane presi-ce. Promjer: 59 cm. Napisi: Ante i Perica Fabijanć. - Sv. godina 1934. u Pagu. - Salio

Kvirin Lebš, Zagreb 1936. Crtč - sv. Ante Padov. s djetetom Isusom.

U samostanskom dvorištu nalazi se kame-na krunica bunarska, donesena iz Staroga grada. Na njoj je napis: MCCCLIII (1353.) i u tehnič-miskog rešjefa lik sv. Jurja. S druge strane mle-tački lav. S treće i četvte strane po jedan grb i nećitljivi napisi. Crkvu i samostan koludrica u Starom gradu sagradiše supružnici bez djece Pogančić godine 1318. te ga obilno nagradiše.

C. CRKVA SV. JURJA

I don Frane Bulić i dr. Kamilo Dočkal (Naša zvona i njihovi ljevaoci, Zagreb 1942.) spominju zvano crkve sv. Jurja iz 1722. god. Promjer 63 cm. Napisi: OPUS DOMINICI ZAMBELLI CADUBRY. Dr. K. Dočkal spomi-nje i drugo zvano iz 1600. god., promjera 52 cm s napisom: OPUS JOANNIS ET BAPTISTA DE TONIS.

D. CRKVA SV. FRANE

Kanonik K. Dočkal navodi da je zvonolije-valac Salvator Merećti salio jedno zvano za crkvu sv. Frane u Pagu 1414. g. s napisom SALVATOR MEREĆTI. Promjer - 40 cm.

Zvano od 200 kg, veoma ugodna zvuka, kupio je Pažanih Ante Titić Fulapan kad se vratilo iz Amerike. Nabajeno je u Vittorio Veneto, a blagoslovio ga je preć. don Joso Felicinović 1938. g. uz učešće čitavoga grada (šibenski "Katolik", br. 12/1938.).

MALO STATISTIKE. Prema šemati-zmima grad Pag je imao početkom 20. st. 4049 stanovnika. God. 1913.: 4337 st. god. 1929.: 4500 st. God. 1939.: 3740 i 700 (privremeno odsutnih). god. 1974.: 3350 i 1000 (privremeno odsutnih). Danas: 2341 stanovnika.

2. ZBORNA CRKVA

Novi Pag nazivaju "gradom Jurja Dalmatina". Izgrađen je po načelima mediteranskog urbanizma, s trgom u sredini i tlocrtom pravilno raspoređenih ulica. Župa je osnovana 1190. Današnja župna zborna crkva, duga 23 m, posvećena je Uznesenju Marijinu. Sagrađena je po uzoru romaničko-gotičkih Gospinih crkava onog vremena. Njezin temeljni kamen postavljen je 18. svibnja 1443. god., onoga istog dana kad i temelji gradskih zidina i utvrda. Ta trobrodna bazilika ima tri četvrtaste apside. Pročelje je romaničko s gotičkim prozorima i portalom. Krasi ga velika, raskošna rozeta, s detaljima nalik na elemente paške čipke.

"Plan novoga grada izrađen je uz suradnju našega velikog majstora renesanse Jurja Dalmatina Zadranina" (M. Suić). Crkvu počeo graditi Juraj i Pavao Dimitrov iz Zadra 1443., a potom gradnju nastaviše Juraj Dalmatinac i suradnici. U luneti glavnog portala nalazi se reljef Bogorodice Zaštitnice koja svojim majčinskim plaštem zao grće skupinu paških građana. Radovi na zornoj crkvi dovršeni su tek početkom 16. st. U 18. st. je restaurirana, i tada su na stropu izrađene uspjele štukature koje su nedavno obnovljene.

Sakristija i bočne apside imaju gotičke križnorebraste svodove. Bogati kapiteli izrađeni su, prema zapisu iz 1492. god., u korčulanskoj radionici Marka Andrijića krajem 15. st. Oltarna pala Gospe od Ružarija venecijanski je rad velike umjetničke vrijednosti. Pridaje se velikom Tintoretu (16. st.). U crkvi se čuva drveni gotički križ iz početka 15. st., koji je donesen iz Staroga grada.

CRKVA SV. MARGARITE ima oblik latinskog križa. Nalazi se u zapadnom dijelu grada, uz benediktinski samostan paških koludrica, duhovnih kćeri sv. opata Benedikta. Crkvu i samostan utemeljiše 1483. god. Juraj Slovinja, paški kanonik, i plemićka obitelj Mišolić.

Na pročelju crkva nosi zvonik-preslicu s tri otvora za tri zvona. I u ovoj crkvi trebao je izvesti neke radove veliki graditelj Juraj Dalmatinac: kapelu sv. Nikole, nadgrobnu ploču... Međutim, on je to povjerio svom nećaku Radmilu iz Hvara. U samostanskoj riznici čuvaju se vrijedni umjetnički eksponati od zlata i srebra: relikvijar sv. Trna, ostensoriji, oltarni križevi, ruka sv. Margarite... Svojim odgojem ženske mladeži i djece, kao i svojim molitvama, redov-

nička zajednica benediktinki mnogo je doprinijela duhovnoj izgradnji paške župe.

(U povodu 500. obljetnice ben. samostana tiskana je 1983. god. u Pagu knjižica "Samostan i crkva č.s. benediktinki u Pagu" - prema rukopisu msgr. Blaža Karavanića.)

CRKVA SV. JURJA nalazi se na kraju Vele ulice. Dugačka je 19 m i renesansnih obilježja. Sv. Juraj, rimski mučenik, najstariji je patron grada i otoka Paga. Njegovu su crkvu uzdržavale bogate bratovštine. U njoj se čuva epitaf mjesnog povjesničara dr. Marka Laura Ruića (+ 1808.).

CRKVA SV. FRANE sagrađena je na malom trgu u istočnom dijelu grada. Do 1795. god. nalazio se pored nje franjevački samostan koji je ukinula Venecija.

3. ZVONA I ZVONICI

Zvonik zborne crkve naslanja se na njezinu lijevu stranu. Potječe iz 1562. god. i nije dovršen. Veoma je nizak. "Svi zvonici paški su niski" - ističe akademik Mate Suić (u svojoj knjizi "Pag", o.c. 86). Ne ističu se pa se u blagoj liniji spajaju s krovovima paških kuća, "i to njihovoj silueti, gledanoj s mora, pridaje osjećaj smirenja". - Zvonik Gospine crkve ima izgrađena dva kata. Na prvom katu otvoren je u obliku bifore, prozora koji je podijeljen stupičen na dva dijela, a na drugom ima triforu. Vjerojatno je na trećem katu trebao imati kvadriforu.

A. ZVONA ZBORNE CRKVE

1. Najmanje zvono, s lijeve strane, ima mnogo ukrasa od cvijeća. Natpisi: SVETI ROKO, MOLİ ZA NAS! PAŠKI NAROD 1926. SVETI SEBASTIJANE, molı za nas! Premiata fonderio de Poli in Vittorio Veneto, Italia. SVETI VINKO, molı za nas!

Na zvonu su utisnuti i likovi navedenih zaštinika: sv. Roka, Sebastijana i Vinka.

2. Veće zvono nosi natpise: Dono di Petronila ed Antonio Fabulich fu Antonio da Pago. - Porto Simoni - 1926. Santo Antonio, prega per noi! Premiata fonderio de Poli... (kao gore). Likovi: sv. Petar i sv. Marko s lavom. Mnogo ukrasa.

3. Srednje zvono, s desne strane, ima natpise: SVETI JURJE, ZAŠTITNIČE PAGA, molı za nas! MCMXXVI. SABRAŠE OD POBOŽNOG PUKA DOPRINOSE. Ime ljevaonice (kao i gore). Mnogo ukrasa.

Crkve dopire izvana, već je upisana u srce svake partikularne Crkve u kojoj "je doista prisutna i djeluje Crkva Kristova"²⁸ i stoga u sebi nosi otvorenost služenju jedinstvu. Ta unutarnost službe rimskog biskupa svakoj partikularnoj Crkvi također je izričaj *uzajamne unutarosti* između sveopće Crkve i partikularne Crkve.²⁹

Biskupstvo i primat, uzajamno povezani i nerazdvojni, božanskog su ustanovljenja. Ustanovljenjem Crkve povijesno su nastali oblici crkvenoga uređenja u kojima se također vrši počelo prvenstva. Katolička je Crkva osobito dobro svjesna zadaće apostolskih sjedišta u drevnoj Crkvi, posebice onih koji se smatraju "Petrovima" - Antiohija i Aleksandrija - kao uporišnih točki apostolske Predaje, oko kojih se razvio patrijarhijski sustav. Taj sustav pripada vodstvu redovite Božje Providnosti nad Crkvom i u sebi sadrži, već od samih početaka, vezu s Petrovom predajom.³⁰

7. Vršenje Petrove službe mora se shvaćati - da "ništa ne izgubi od svoje izvornosti i transparentnosti"³¹ - polazeći od Evandjelja, tj. od njegovoga bitnog uključivanja u spasenjsko otajstvo Kristovo i izgradnju Crkve. Primat se u vlastitoj biti i viastitom vršenju razlikuje od službi upravljanja koje su na snazi u ljudskim društvima.³² On nije služba koordinacije ili predsjedanja, niti se svodi na *primat časti*, niti se može shvatiti kao neka monarhija političke vrste.

Rimski Prvosvećenik je - poput svih vjernika - podložan Riječi Božjoj, katoličkoj vjeri te je jamac poslušnosti Crkve i, u tom smislu, *servus servorum*. On ne odlučuje prema vlastitoj samovolji, već daje glas volji Gospodinovoj koji se čovjeku obraća u Svetom pismu koje Predaja živi i tumači. Drugim riječima, *episkope* primata ima ograničenja koja proizlaze iz božanskog zakona i nedodirljivoga bažanskog ustanovljenja Crkve koje je sadržano u Objavi.³⁵ Petrov nasljednik je stijena koja, protiv samovolje i konformizma, jamči strogu vjernost Riječi Božjoj. Iz toga proistječe i mučeničko obilježje njegovog primata.

8. Obilježja vršenja primata moraju se nadasve shvaćati polazeći od dvije temeljne pretpostavke: *jedinstvo Episkopata i biskupsko obilježje samoga primata*. Budući da je Episkopat "jedna i nedjeljiva"³⁴ stvarnost, Papin primat sa sobom nosi sposobnost učinkovitog služenja jedinstvu svih biskupa i svih vjernika, te se "vrši na različitim razinama, koje se tiču bdjenja nad prenošenjem Riječi, slavljenja sakramenata i li-

turgije, poslanja, discipline i kršćanskog života".³⁵ Na tim razinama, a Kristovom voljom, svi u Crkvi - biskupi i ostali vjernici - dužni su poslušnost Petrovom nasljedniku koji je također jamac opravdane različitosti obreda, stega i crkvenih ustroja između Istoka i Zapada.

9. Primat rimskog biskupa, ako se u obzir uzme njegovo biskupsko obilježje, na prvom se mjestu izlaže u prenošenju Riječi Božje. On, dakle, uključuje specifičnu i osobitu odgovornost u evangelizacijskom poslanju,³⁶ budući da je crkveno zajedništvo stvarnost koja je bitno usmjerena na širenje: "Evangelizirati je milost i vlastiti poziv Crkve, njezinoga najdubljeg identiteta."³⁷

Biskupska zadaća koju rimski Prvosvećenik ima u odnosu na prenošenje Riječi Božje proteže se i unutar cijele Crkve. Kao takva, ona je vrhovna i sveopća *učiteljska služba*;³⁸ ona je zadaća koja podrazumijeva karizmu: osobitu pomoć Duha Svetoga Petrovom nasljedniku koja u određenim slučajevima podrazumijeva također povlasticu nepogrešivosti.³⁹ Kako "su sve Crkve u punom i vidljivom zajedništvu jer su svi pastiri u zajedništvu s Petrom i tako u jedinstvu s Kristom",⁴⁰ na isti su način biskupi svjedoci božanske i katoličke istine kada naučavaju u zajedništvu s rimskim Prvosvećenikom.⁴¹

10. Zajedno s učiteljskom zadaćom o primatu, poslanje Petrova nasljednika nad cijelom Crkvom sa sobom nosi vlast nalaganja crkvenog upravljanja koja su nužna ili prikladna za promicanje i obranu jedinstva vjere i zajedništva. Među njih treba, primjerice, ubrojiti davanje mandata za ređenje novih biskupa, zahtjev da oni ispovijede katoličku vjeru, a i pomoć svima da se održe u ispovjedenoj vjeri. Kako je uobičajeno, postoje i ostali - manje više kontingentni - mogući načini vršenja toga služenja jedinstvu, kao što su donošenje zakona za cijelu Crkvu, određivanje pastoralnih ustroja na službu različitih partikularnih Crkvi, providanje obvezujućom snagom odluke partikularnih Sabora, odobrenje nad-dijecezanskih redovničkih instituta, itd. Zbog vrhovnog obilježja vlasti primata, ne postoji nijedna instancija kojoj bi rimski Prvosvećenik morao zakonski odgovarati o vršenju primljenoga dara: "*prima sede a nemine iudicatur*".⁴² No, to ne znači da Papa ima apsolutnu vlast. Naime, oslušivanje glasova Crkvi znamenje je služenja jedinstvu; također posljedica jedinstva biskupskog Tijela i *sensusa fidei* cijeloga naroda Božjega. I taj vez očituje se kao bitno obdaren većom snagom i sigurnošću nego zakonske in-

stancije - uostalom ta je postavka nepredloživa, jer je bez temelja - kojima bi rimski Prvosvećenik morao odgovarati. Konačna i neodgodiva odgovornost Pape najbolje jamstvo nalazi, s jedne strane, u njegovom uključivanju u Predaju, i s druge strane u bratskom zajedništvu, te u povjerenju u pomoć Duha Svetoga koji upravlja Crkvom.

1. Jedinstvo Crkve, u čije se službenje na jedinstveni način stavlja služba Petrova nasljed-jedinstveni način stavlja služba Petrova nasljed-nika, doseže najuzvišeniji izričaj u euharistijskoj zrtvi, koja je središte i korijen crkvenog zajedništva, zajedništva koje se i nužno temelji na jedinstvu Episkopata. Stoga se "svako slavljenje Euharistijske vrši u zajednici ne samo s vlastitim biskupom već i s Papom, s biskupskim redom, sa svakolikim svećenstvom i cijelim narodom. Svako valjano slavljenje Euharistijske izražava to sveopće zajedništvo s *Petrom* i cijelom Crkvom, ili *objektivno* na njega upućuje",⁴³ kao u slučaju Crkvi koje nisu u potpunom zajedništvu s Apostolskom Stolicom.

12. "Putjuća Crkva u svojim sakramentima i ustanovama, koje spadaju na ovo vrijeme, nosi prolazni lik ova vijeka."⁴⁴ I zbog toga se nepromjenjiva narav primata Petrova nasljednjega povijesno izražavala preko načina vršenja prikladnih za stanja putjuće Crkve u ovome promjenjivom svijetu.

Konkretni sadržaji njegovoga vršenja obilježavaju Petrovo služenje u onoj mjeri u kojoj vjerno izražavaju primjenu zahtjeva konačne svrhe koja mu je vlastita (jedinstvo Crkve) na uvjete mjesta i vremena. Veće ili manje protezajuće takvih konkretnih sadržaja u svakome će povijesnom dobu ovisiti o *necessitas Ecclesiae*. Duh Sveti pomaže Crkvi da raspozna tu *necessitas*, a rimski Prvosvećenik, slušajući glas Duha u Crkvama, traži odgovor i nudi ga kada to smatra potrebnim i na način koji smatra prikladnim.

Upravo zbog toga ne može se odrediti jezgra nauka vjere o nadležnosti u primata, tražeći najmanje nadležnosti u povijesti. Stoga *samo* činjenica da je primat u određenom razdoblju vršio određenu zadaću ne znači da ta zadaća nije vršio određenu zadaću ne daje ovlasti na donošenje zaključka da se takva funkcija u primata.

13. U svakom slučaju, temeljno je ustvrditi da je razlikovanje glede podudaranja između naravi Petrove službe i mogućih načina njezinog vršenja, razlikovanje koje treba obaviti *in Ecclesia*, tj. uz pomoć Duha Svetoga i u bratskom dijalogu rimskog Prvosvećenika s ostalim biskupima, prema konkretnim zahtjevima Crkve. No, istodobno je jasno da samo Papa (ili Papa s ekumenskim Saborom) ima, kao Petrov nasljednik, vlast i nadležnost reći konačnu riječ o načinima obavljanja vlastite pastoralne službe u sveopćoj Crkvi.

14. Podsjećajući na bitne točke katoličkog nauka o primatu Petrova nasljednika, Kongregacija za nauk vjere sigurna je da pouzdana potvrda takvih naukovnih dostignuća pruža veću jasnoću o putu kojim treba nastaviti. Naime, takav je priziv koristan i stoga kako bi se izbjeglo uvijek iznova moguća upadanja u pristranosti i jednos-tranosti koje je Crkva u prošlosti već odbacila (febronijanizam, galikanizam, ultramontanizam, koncilijarizam, itd.). A svi će nadasve - milošću Duha Svetoga - a vidjevi službenje *Sluge slugu Božjih* kao veliki dar božanskog milosrda Crkvi, pronaci poleta za življenje i vjerno čuvanje stvarnoga i potpunog zajedništva s rimskim Prvosvećenikom u svakodnevnom hodu Crkve, onako kako je to želio Krist.⁴⁵

15. Popuno zajedništvo koje je Gospodin želio među onima koji se priznaju njegovim učenicima, zahtijeva zajedničko priznanje sveopće crkvene službe "u kojoj bi se svi biskupi prepoznali ujediništvu, a svi vjernici našli potvrdnu vlastitu vjeru".⁴⁶ Katolička Crkva ispojava da da je ta služba prvenstvena služba rimskog Prvosvećenika, Petrova nasljednika, te ponizno i stameno smatra "da je zajedništvo partikularnih Crkvi s rimskom Crkvom, kao i njihovih biskupa s rimskim biskupom, bitan zahtjev - po Božjem nauku - i vidljivog jedinstva".⁴⁷ Kroz povijest u papinstvu nije nedostajalo niti ljudskih pogrešaka pa i teških nedostataka: sam je Petar, naime, priznao da je grješnik.⁴⁸ Petar, slab čovjek, bio je izabran za *stijenu*, upravo zato da bi očito bilo da je pobjeda samo Kristova, a ne rezultat ljudskih sila. Gospodin je svoje bogatstvo kroz povijesna doba želio promijeti u krhkim posudama: "tako je ljudska krhkost postala znak istine božanskih obećanja.

Kada će i kako biti dostignut toliko željeni cilj svih kršćana? "Kako to postići? *Kroz nadu* u Duhu, koja je kadra od nas udaljiti sablasti prošlosti i bolne spomene podjele; On nam može

IZ POVJESTI NAŠIH ŽUPA

GRAD PAG

osloboden od kolere koja je tada harala po čitavoj južnoj Hrvatskoj.

Gospin kip Majke Božje iz Staroga grada velike je umjetničke vrijednosti i 60-ih godina ovog stoljeća bio je temeljito restauriran u Zadru. Nastao je krajem 14. ili početkom 15. st. (po darovnici kralja Petra Krešimira IV. iz 1069. spominje se kao *Villa Pagis*. Krajem 12. st. "vodeću ulogu na otoku preuzima Pag (u antici manji zaselak 'pagus' - odatle mu ime) na mjestu sadašnjega Staroga grada" (M. Sučić). Kralj Bela IV. proglašio ga 1244. god. slobodnim kraljevskim gradom. Pod Venecijom je od 1409. do 1797.

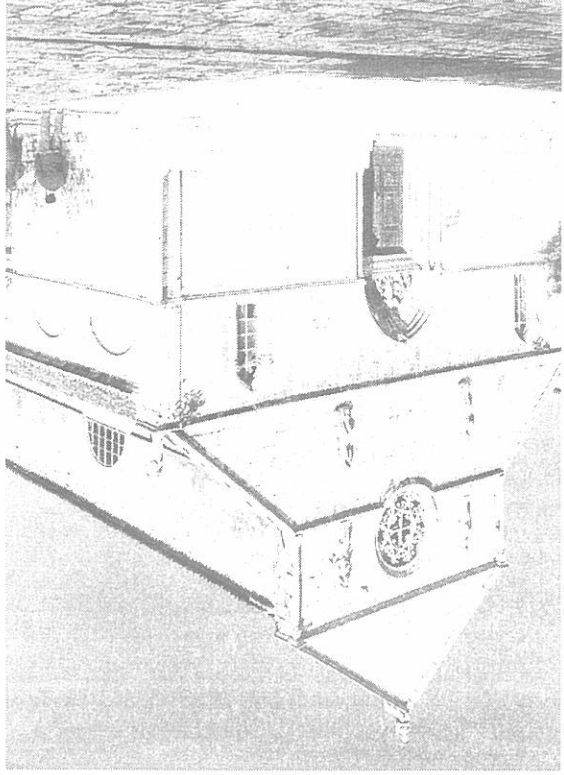
Pag (Pagus, Cissa, Gissa, Kissa) glavno je mjesto istoimenog otoka - sjedište župe i dekana-ta. Zupni zaštitnik je sv. Juraj, mučenik. U rimsko doba spominje ga Plinije Stariji, a u 10. st. car Konstantin Porfirogenet (Kissa). Odmah po svom doseljenju nastanjuju ga Hrvati i u darovnici kralja Petra Krešimira IV. iz 1069. spominje se kao *Villa Pagis*. Krajem 12. st. "vodeću ulogu na otoku preuzima Pag (u antici manji zaselak 'pagus' - odatle mu ime) na mjestu sadašnjega Staroga grada" (M. Sučić). Kralj Bela IV. proglašio ga 1244. god. slobodnim kraljevskim gradom. Pod Venecijom je od 1409. do 1797.

Budući da je *Stari grad* u 14. st. više puta bio napadan, zlostavljan i rušen (1393.) od Zadrana, Pažani zbog obrambenih i drugih razloga počeli napuštati Stari grad i 1443. počeli graditi novo naselje Pag na današnjem mjestu. Otad se starije naselje zove Stari grad. Radovi na izgradnji novog naselja Pag trajali su dvadesetak godina i tada stanovništvo preseli na nova ognjišta (Mate Sučić, Pag, izd. u Zadru 1953., str. 56.).

U *Starom gradu* jedino se sačuvalo *svetište Gospe od Staroga grada*, udaljeno dva kilometra od današnjeg Paga. To je crkva Uznesenja Marijina iz 14. st., troboudna bazilika s romaničkim pročeljem, trokutnim zabatom, s triina polukružnim apsida, rozetom, gotičkim portalom i zvonicom - djelo su Pavla iz Fulmone.

Unutrašnjost svetišta resi barokni drveni oltar iz 16. st. i na njemu stari zavjetni drveni gotički kip *Majke Božje*. Gospa sjedi na prijestolju i desnom rukom podržava svoje Dijete. Pobožni je narod veoma štuje i na blagdan Velike Gospe svečano u ophodu prenosi u zbornu crkvu pašku. U njoj gospin lik osiaje do blagdana Male Gospe kad je pobožni štovatelj opet prate do njezina svetišta u Starome gradu. Paška se Gospa posebno štuje u gradu i okolici od 1855. god. kad je Grad po njezinu majčinu zagovoru čudesno

Zborna crkva uznesenja Marijina

NAŠI POKOJNICI

SESTRA M. JOZEFINA BEGONJA

M. Jozefina-Tomica Begonja, rođena 14. prosinca 1916. godine u Privlaci kraj Zadra, kao sedmo od desetero djece pok. Toke rođ Grbić i pok. Mate Begonje.

- Ušla je u samostan benediktinki svete Marije 1. siječnja 1938.
- Započela novicijat 12. rujna 1939.
- Položila privremene zavjete 29. rujna 1940.
- Položila vječne zavjete 11. srpnja 1944.
- Preminula 1. veljače 1999. u 83. god. života i 59. god. redovničkog posvećenja.

M. Jozefina je ušla u samostan mlada, u 22. godini života, poletna, puna životne energije, aktivnosti i ustrajne radišnosti. Takva je i ostala do zadnjeg časa svoga života.

Pred strahotama II. svjetskog rata sudjelovala je u pripremi i iskopavanju skloništa u Kolomanovu zvoniku za pohranjivanje sakralnoga blaga... Jedna je od posljednjih sestara koje su bile živi svjedok rušenja i paljenja samostana i grada savezničkim bombama 1943. One su se tada nalazile u Vekeneginoj kapelici na prvom katu Kolomanova zvonika... Na Cresu, kod benediktinki sv. Petra, zajedno s ostalim sestrama, privremeno je boravila do završetka II. svjetskog rata.

Vrativši se u Zadar 1946. god. nastavila je svoj tihi i predani rad za duhovnu i materijalnu obnovu porušenoga samostana, u koji su se mogle vratiti tek godine 1970., živo prenoseći na mlade naraštaje uspomene o najtežim danima u povijesti samostana, osobito kad bi bile obljetnice stradanja.

Uvijek je bila budna i spremna za molitvu i zajednička djela. Svojim je nesebičnim radom i molitvom u svagdašnjem poklonu svoga života Bogu, neumorno radila, i pletenjem džempera i čarapa ogrijala tisuće i tisuće žitelja Zadra i njegove okolice, a u taj rad utkala bezbroj svojih molitava i uzdaha za ovaj grad, za zadarsku nadbiskupiju, za Crkvu, za Domovinu...

podariti jasnoću, snagu i hrabrost da poduzmemo nužne korake tako da naš napor uvijek iznova bude što izvorniji.”⁵⁰ Svi smo pozvani povjeriti

se Duhu Svetome, povjeriti se Kristu, povjeravajući se Petru.

JOSEPH Card. RATZINGER
Pročelnik

TARCISIO BERTONE
Umirovljeni biskup Vercellija
Tajnik

Bilješke

- (1) Ivan Pavao II., enciklika *Da budu jedno (Ut unum sint)*, 25. 5. 1995., br. 95.
- (2) *Il Primato del Successore di Pietro*, Atti del Simposio teologico, Roma, 2-4 dicembre 1996, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano, 1998.
- (3) Ivan Pavao II., *Lettera* al Cardinale Joseph Ratzinger, in *Ibid.*, p. 20.
- (4) *Il Primato del Successore di Pietro nel mistero della Chiesa*, Considerazioni della Congregazione per la Dottrina della Fede, in *Ibid.*, Appendice, pp. 493-503. Tekst je u posebnom sveščiću objavila Libreria Editrice Vaticana.
- (5) Mt 10, 2.
- (6) Usp. Mk 3, 16; Lk 6, 14; Dj 1, 13.
- (7) Usp. Mt 14, 28-31; 16, 16-23 i par.; 19, 27-29 i par.; 26, 33-35 i par.; Lk 22, 32; Iv 1, 42; 6, 67-70; 13, 36-38; 21, 15-19.
- (8) Svjedočanstvo Petrove službe nalazi se u svim, premda različitim, izrazima novozavjetne predaje, bilo u sinopticima - tamo s različitim odlomcima kod Mateja i Luke, kao i kod Marka - bilo u Pavlovim spisima i Ivanovoj predaji, uvijek s izvornim elementima, koji se razlikuju u pripovjedačkom vidu, ali se dubako slažu u bitnom sadržaju. To je znak da je Petrova stvarnost shvaćana kao temeljna činjenica Crkve.
- (9) Usp. Mt 16, 18.
- (10) Usp. Lk 22, 32.
- (11) Usp. Iv 21, 15-17: O novozavjetnom svjedačanstvu o primatu, usp. i Ivan Pavao II., enciklika *Da budu jedno*, br. 90 ss.
- (12) Sv. Ambrozije Milanski, *Enarr. in Ps.*, 40, 30: PL 14, 1134.
- (13) Usp. npr. S. Siricije I., Pismo *Directa ad decessorem*, 10-II-385: Denz-Hün, n. 181; II. lionski sabor, *Professio fidei di Michele Paleologo*, 6-VII-1274: Denz-Hün, n. 861; Klement VI., Pismo *Super quibusdam*, 29-IX-1351: Denz-Hün, n. 1053; Firentinski sabor, bula *Laetentur caeli*, 6-VII-1439: Denz-Hün, n. 1307; Pijo IX., enciklika *Qui pluribus*, 9-XI-1846: Denz-Hün, n. 2781; I. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija

- Pastor aeternus*, cap. 2; Denz-Hün, br. 3056-3058; II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, III. pogl., br. 21-23; Katekizam Katoličke Crkve, br. 882; itd.
- (14) Usp. sv. Ignacije Antiohijski, *Epist. ad Romanos*, Intr.: SChr 10, 106-107; sv. Irenej Lionski, *Adversus haereses*, III, 3, 2: SChr 211, 32-33.
- (15) II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 20.
- (16) I. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Pastor aeternus*, proemio: Denz-Hün, n. 3051. Usp. Lav I. Veliki, *Tract. in Natale eiusdem*, Denz-Hün, 2: CCL 138, p. 19.
- (17) II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 23. Usp. I. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Pastor aeternus*, proemio: Denz-Hün, n. 3051; Ivan Pavao II., enciklika *Da budu jedno*, br. 88. Usp. Pijo IX., Lett. del S. Uffizio ai Vescovi d'Inghilterra, 16-IX-1864: Denz-Hün, n. 2888; Lav XIII., enciklika *Satis cognitum*, 29-VI-1896: Denz-Hün, nn. 3305-3310.
- (18) Usp. Iv 17, 21-23; II. vatikanski sabor, dekret *Unitatis redintegratio*, br. 1; Pavao VI., apostolska pobudnica *Evangelii nuntiandi*, 8-XII-1975, br. 77: AAS 68 (1976) 69; Ivan Pavao II., enciklika *Da budu jedno*, br. 98.
- (19) Usp. II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 18.
- (20) Usp. *ibidem*, br. 23.
- (21) Usp. 1. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Pastor aeternus*, cap. 3: Denz-Hün, n. 3061; usp. *Dichiarazione collettiva dei Vescovi tedeschi*, genn.-febr. 1875: Denz-Hün, nn. 3112-3113; Lav XIII., enciklika *Satis cognitum*, 29-VI-1896: Denz-Hün, n. 3310; II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 27. Kako je objasnio Pijo IX. u *Nagovoru* poslije objave konstitucije *Pastor aeternus*: "Summa ista Romani Pontificis auctoritas, Venerabiles Fratres, non opprimat sed adjuvat, non destruit sed aedificat, et saepissime confirmat in dignitate, unit in caritate,

svijet, naglasio je nadbiskup, ali tko može prosvestvu, i tako će svima Božić biti svet, častan, blagoslovljen i slavan.

Nedjeljko Zubović

akup je na kraju zadržao svima nazočnima u crkvi protivljenja i nevjernosti Isusu Kristu? Nadbiskup je na kraju zadržao svima nazočnima u crkvi da im ovaj Božić bude na rasi u vjeri i bogoslov-

(35) Ivan Pavao II., dogmatska konstitucija *Ut unum*

sint, br. 94.

(36) Usp. II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 23; Lav XIII., enciklika *Grande munus*, 30-IX-1880: AAS 13 (1880) 145; CIC can. 782 par. 1.

(37) Pavao VI., apostolski naputak *Evangelii nuntian-*

di, br. 14. Usp. CIC can. 781.

(38) Usp. I. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Pastor aeternus*, cap. 4. Denz-Hün, m. 3065-3068.

(39) Usp. *ibidem*: Denz-Hün, m. 3073-3074; II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 25; CIC can 749 par. 1; CCEO can 597 par. 1.

(40) Ivan Pavao II., enciklika *Da budu jedno*, br. 94.

(41) Usp. II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 25.

(42) CIC, can 1404; CCEO, can. 1058. Usp. I. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Pastor aeternus*, cap. 3; Denz-Hün, n. 3063.

(43) Kongregacija za nauk vjere, pismo *Communiois notio*, n. 14. Usp. Katekizam Katoličke Crkve, br. 1369.

(44.) II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 48.

(45) Usp. II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 15.

(46) Ivan Pavao II., enciklika *Da budu jedno*, br. 97.

(47) *Ibidem*.

(48) Usp. Lk 5, 8.

(49) Usp. 2 Kor 4, 7.

(50) Ivan Pavao II., enciklika *Da budu jedno*, br. 102.

et Fratrum, scilicet Episcoporum, jura firmat atque tectur” (Mansi 52, 1336 A/B).

(22) Ivan Pavao II., enciklika *Da budu jedno*, br. 85.

(23) 2 Kor 11, 28.

(24) Ontološki prioritet koji sveopća Crkva, u svoje-
dinu partikularnu Crkvu (usp. Kongregacija za
nauk vjere, pismo *Communiois notio*, 28-V-
1982, br. 9) ističe također važnosti sveopće dimen-
zije službe svakoga biskupa.

(25) Usp. I. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Pastor aeternus*, cap. 3; Denz-Hün, n. 3059; II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 22; usp. Firentinski sabor, bule *Laetentur caeli*, 6-VI-1439; Denz-Hün, n. 1307.

(26) Usp. I. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Pastor aeternus*, cap. 3; m. 3060-3064.

(27) Usp. *ibidem*; II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 22.

(28) II. vatikanski sabor, dekret *Christus Dominus*,
br. 11.

(29) Usp. Kongregacija za nauk vjere, pismo *Communiois notio*, n. 13.

(30) Usp. II. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, br. 2a; dekret *Orientalium Ecclesiarum*, br. 7 i 9.

(31) Ivan Pavao II., enciklika *Da budu jedno*, br. 93.

(32) Usp. *ibidem*, br. 94.

(33) Usp. *Dichiarazione collettiva dei Vescovi tedeschi*, gemn.-febbr. 1875; Denz-Hün, n. 3114.

(34) I. vatikanski sabor, dogmatska konstitucija *Pastor aeternus*, proemio; Denz-Hün, n. 3051.

PROSLAVA BOŽIĆA U ZADRU

Svetkovina Isusova Porođenja svečano i radosno proslavljena je u svim župama Zadarske nadbiskupije, ponajprije brojnim sudjelovanjem vjernika na svetim misama polnočkama i božićnim dnevnim misama, i uz radosno pjevanje božićnih pjesama ne samo u crkvama nego i u obiteljskom krugu, što je u ovom dijelu Hrvatske posebna tradicijska baština. Najsvečanije, svakako, bilo je u zadarskoj katedrali sv. Stošije gdje je misu polnočku i prijedodnevnu koncelebraciju predvodio, u nazočnosti mnoštva vjernika i u suslavlju svećenika, zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda, koji je u svojoj nadahutoj riječi istaknuo značaj ovog Božića jer samo nas još jedna godina dijeli od velikog jubileja - 2000 godina od Isusova rođenja - kada je započela naša kršćanska era, tim povijesnim događajem u hladnoj betlehemske noći, u vrijeme rimskog cara Augusta i židovskog kralja Heroda.

Isusovo rođenje ostvarenje je svih Božjih obećanja datih svome narodu. Prvo obećanje Spasitelja dano je već u praiskonu kod tajanstvenog ljudskog pada, a obnavljano je po prorocima kroz dugu povijest Izraela. Sva ta obećanja budi su nadu u njegov dolazak i nadu u oslobođenje, a bila su i znak Božje blizine za čovječanstvo. Božić nam otkriva i Boga Oca, njegovo milosrdno lice. Isus u svome rođenju, u svojoj nauci i svojim životom pokazuje Boga koji je Otac, koji se brine za njega i koji na sebe uzima čovjekovu egzistenciju. Isus je držao svojim glavnim poslanjem objaviti Oca, učiti ljude da upoznaju Boga kao Oca. To on svjedoči i u svečanom času svoga odlaska s ovoga svijeta. Stoga ostaje velika zagonetka i trajno pitanje povijesti: kako je moguće da poslije dva milenija kršćanstva ljudska povijest bude obilježena pojavom pogubnog i razornog ateizma, bezboštva koji se našem stoljeću iskazao na najkrvaviji način kroz tri zla: fašizam, nacizam i komunizam...

Božić nas vodi i k čovjeku, jer Bog dolazi u osobi Sina Božjega koji uzma ljudsku narav, tj. ljudski život u cjelini, a to znači u svoj veličini i dostojanstvu ljudske osobe, ali i u njezinoj ranjivosti. Božić je, nadalje i u središtu zanimanja i zauzimanja Crkve za čovjeka, jer se Krist poistovjetio sa svakim čovjekom, svakom rasom i sa svakim vremenom. Bez Krista ne može se razumjeti čovjeka, njegovu pojavu i njegov smisao, njegovu vrijednost i svetost od rođenja do smrti. Čovjek je vrijednost u sebi neporeciva i

neuklonjiva. To je prva, temeljna i najsnažnija poruka Božića, jer betlehemske događaj Kristova rođenja obvezuje svakog vjernika da Isusovim pogledom gleda na čovjeka pored sebe, na svoga bližnjega. Po Isusovim postupcima, pogledima i po njegovim riječima uvjetovan je i stav čovjeka prema bližnjemu jer to je bitan zaokret u prosudbi čovjeka. Svugdje i svagda, gdje i kada je ponižen čovjek u samome sebi, u svome dostojanstvu, čak kada toga i nije svijestan, Bog je povrijeđen i ponižen, baš zbog te nerazorive veze koja je s čovjekom stvorena u Betlehemu. Iz Betlehema, naglasio je nadbiskup Prenda, započela je izgradnja novog čovjeka i novog svijeta koji izrasta iz Evandjelja. Povijest Crkve i povijest kršćanstva u našim hrvatskim stranama pokazuje da su ostvariva Božja načela na kojima počiva život i suživot, mir i pravednost, sigurnost i napredak. Bog je i u naše vrijeme potvrdio život blaženog Alojzija Stepinca kao svjetlo i izvor nade za ovaj čas da bismo mogli i naraštajima koji dolaze osigurati jasan put u život.

Na kraju svoje propovijedi nadbiskup je svim prisutnima u crkvi i svim slušateljima preko valova Radio Zadra čestitao Božić, sa željom da svjetlo iz Betlehema obasja sve obitelji, ljude i društvo u Nadbiskupiji zadarskoj. Božićnu liturgiju svojim pjevanjem pratio je župni katedralni zbor.

Večernju koncelebraciju biskupa i svećenika predvodio je zadarski nadbiskup u miru mons. Marijan Oblak, a tom prigodom vjernici su brojnim sudjelovanjem ispunili prostranu katedralu. Liturgijsko pjevanje predvodio je Središnji gradski crkveni zbor pod ravnanjem mons. Pavla Kera, a za orguljama bio je don Jerko Gregov. Nadbiskup Oblak u svojoj riječi istaknuo je duboku sadržajnost Božića, ljepotu, čar i privlačnost koje su nepotrošive, čemu smo i svi mi svjedoci, a i dvadeset stoljeća povijesti kršćanstva to potvrđuje. Bog je u Isus Kristu premostio neizmjerne bezdan što je dijelio Boga vječnog i svemogućeg od krhkeg ljudskog stvora - čovjeka. Od rođenja Isusa Krista Bog nam je postao vidljiv i blizak. To otajstvo nas potiče da stalno u nj zaronimo, da ga zavolimo i čitavim svojim bićem prigrlimo, i po njemu živimo. Tko može prosuditi milost i dobrotu, požrtvornost i služenje, plemenitost i duhovnost, sebedarje, kulturu življenja i kulturu stvaranja koje su protekle iz vjere i vjernosti Isusu Kristu za čovjeka i

IOANNES PAULUS PP. II

DIE IX MENSIS OCTOBRIS ANNO MCMXCVIII AB IULIO EINAUDI, ARCHIEPISCOPO TITULARI VILLAMAGNENSI IN TRIPOLITANA, NUNTIO APOSTOLICO IN CROATIAE REPUBLICA, ATQUE A GEORGIO RADIĆ, VICES GERENTE PRAESIDIS IPSIUS GUBERNII REI PUBLICAE CROATIAE NECNON PRAEFECTO CONSILII DE NECESSITUDINIS RATIONIBUS CUM RELIGIONUM COMMUNITATIBUS, QUIBUS HUIUS NEGOTII PERFICIENDI CAUSA LIBERA MANDATA CONCRETITA ERANT, HAEC QUAE SEQUITUR CONVENTIO INITA EST:

ACCORDO

*tra la Santa Sede e
la Repubblica di Croazia
circa questioni economiche*

UGOVOR

*između
Svete Stolice i Republike Hrvatske
o gospodarskim pitanjima*

La Santa Sede e la Repubblica di Croazia

in conformità alle norme dell'Accordo tra la Santa Sede e la Repubblica di Croazia circa questioni giuridiche;

cercando la Chiesa Cattolica nella Repubblica di Croazia di assicurare le condizioni materiali dell'attività pastorale, in accordo con le disposizioni del Concilio Vaticano II e le norme canoniche;

fondandosi la Repubblica di Croazia sulle norme della Costituzione e sulle leggi corrispondenti;

tenendo in considerazione la Repubblica di Croazia il grande ruolo della Chiesa Cattolica nell'attività sociale, educativa, culturale e caritativa;

hanno stabilito di comune accordo quanto segue:

Articolo 1

1. Le persone giuridiche della Chiesa Cattolica, in conformità alle norme del diritto canonico, possono liberamente ricevere elemosine e offerte da parte dei fedeli ed accettare altre forme di contributi tradizionali per il mantenimento delle istituzioni ecclesiastiche.

Sveta Stolica i Republika Hrvatska

u skladu s odredbama Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima;

Katolička Crkva u nastojanju da u Republici Hrvatskoj osigura materijalne uvjete za pastoralno djelovanje, u skladu s odredbama Drugoga vatikanskog sabora i kanonskih propisa;

Republika Hrvatska na temelju odredaba Ustava i odgovarajućih zakona;

Republika Hrvatska s obzirom na veliku ulogu Katoličke Crkve u društvenoj, odgojnoj, kulturnoj i karitativnoj djelatnosti;

dogovorile su se o sljedećem:

Članak 1.

1. Pravne osobe Katoličke Crkve, u skladu s odredbama kanonskog prava, mogu slobodno primati milostinju i darove vjernika te prihvaćati druge uobičajene oblike prinosa vjernika za uzdržavanje crkvenih ustanova.

koji sve vidi izreći će svoj mjerodavni pravorijek svakome, jer najbolje poznaje nakane srca i svakome će udijeliti po djelima njegovim.

Zahvalivši generalnom vikaru na čestitci i na upućenim riječima nadbiskup Ivan Prenda istaknuo je da se svake godine u Nadbiskupskom domu u predbožićne dane okuplja svećenstvo, redovništvo i svi crkveni djelatnici u gradu Zadru da u svjetlu otajstva utjelovljenja i pripadajuće joj radosti svi zajedno podijele doživljaje božićne radosti. Ono što je od koncilskih dostignuća najviše obogatilo i oduševilo Crkvu jest zajedništvo ili Crkva-zajedništvo i zajednica. Crkva je nikla iz Trojstvenog izvora i nosi u sebi najdublje zajedništvo Oca, Sina i Duha Svetoga. U Duhu Svetom ostvaruje zajedništvo među svojim članovima i po Kristu sve vodi k Ocu. Stoga, naglasio je nadbiskup, u onoj mjeri u kojoj shvatimo da je utjelovljenjem otkriveno zajedništvo Presvetog Trojstva, i da je time započelo ostvarenje zajedništva između Boga i čovjeka, kadri smo ući u otajstvo Božića u darovanom nam vremenu. Iz te vjere potrebno je zahvaliti Gospodinu na svemu što nas je pratilo u drugoj predjubiljejskoj godini, a bilo je mnogo događaja koje je obilježila milost i koji nam daju nadu da možemo zauzeto gledati naprijed. Zatim je nad-

biskup nabrojio važne događaje koji Crkvu zadarsku iščekuju u trećoj predjubiljejskoj godini posvećenoj Bogu Ocu. To su, u prvom redu, 250. obljetnica osnivanja sjemeništa "Zmajević" u Zadru i 1120. godina od izmjene pisama pape Ivana VIII. i hrvatskog kneza Branimira. Prva obljetnica o sjemeništu trebala bi ojačati potrebu i trajnu vezu župa i sjemeništa, otvoriti pogled na važnost institucije sjemeništa i klasične gimnazije i još jednom odrediti njihovo mjesto u životu nadbiskupije. Druga, Branimirova godina, mora nas učiniti osjetljivima za izvrstan pastoralni program, one slavne 1979. godine: "Hrvatska katolička obitelj dnevno moli i nedjeljom misu slavi." Također, ovu nastupajuću treću predjubiljejsku godinu 1999., snažno će obilježiti dekanatski, pa onda i dijecezanski euharistijski kongresi, koji će nas duhovno uvesti u Veliki jubilej Crkve i Svjetski euharistijski kongres. Uz prigodnu božićnu čestitku svim prisutnima zaključio je svoju riječ gospodin nadbiskup Ivan Prenda. Nakon službenog dijela, u bratskoj radosti i uz prigodne božićne darove, nastavljeno je radosno predbožićno zajedničarsko crkveno druženje.

Nedjeljko Zubović

ZADAR - 23. XII. 1998.

BOŽIĆNO PRIMANJE ZA PREDSTAVNIKE ZAKONODAVNE, IZVRŠNE I SUDSKE VLASTI GRADA I ŽUPANIJE ZADARSKE

Zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda priredio je, u srijedu 23. prosinca, u prostorijama Nadbiskupskog salona božićni prijam za predstavnike zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti u gradu Zadru i Zadarskoj županiji. Na primanju su bili nazočni uz gospodina nadbiskupa s crkvene strane mons. Marijan Oblak, nadbiskup u miru; generalni vikar mons. Milivoj Bolobanić, biskupski vikar mons. Pavao Kero, kancelar don Nedjeljko Zubović, ekonom don Srećko Petrov, ml. i nadbiskupov tajnik gosp. Livio Marijan. Predstavnike građanskih vlasti zastupali su g. Šime Prtenjača, župan Zadarske županije, dvoji-

ca dožupana i predsjednik Županijske skupštine; gradonačelnik grada Zadra g. Božidar Kalmeta i dvojica dogradonačelnika; zatim predsjednik gradskog vijeća g. Davor Aras sa zamjenikom. Na primanju su također bili još predstavnici županijskih sudbenih, vojnih i policijskih vlasti.

Na početku gospodin Nadbiskup izrazio je svima dobrodošlicu te istaknuo da se ovaj susret zbiva na kraju veoma značajne i događajima bogate godine kako za Crkvu u Hrvata tako i za mladu hrvatsku državu. Sjetimo se posjeta Svetoga Oca, proglašenja blaženim kardinala Alojzija Stepinca, svjedoka vjere i ljubavi prema hrvat-

mista entro un anno dalla entrata in vigore del presente Accordo.

Articolo 5

1. La Repubblica di Croazia, a partire dall'anno 2000, corrisponderà alle persone giuridiche della Chiesa Cattolica, in luogo dei beni espropriati che non è in grado di restituire, un equo compenso in denaro in quattro rate annuali.

2. L'importo totale del compenso per i beni espropriati da pagarsi in denaro verrà stabilito da una commissione ecclesiastico-statale di tecnici, in base alla quantificazione del valore di tali beni, secondo le disposizioni legislative, al più tardi entro un anno dalla entrata in vigore di questo Accordo.

3. L'ente competente della Repubblica di Croazia verserà trimestralmente alla Chiesa Cattolica una somma in denaro sul conto del Fondo Centrale della Conferenza Episcopale della Croazia per le istituzioni ecclesiastiche. Il Fondo Centrale distribuirà la somma pervenuta alle (Arci)diocesi, agli Istituti di Vita Consacrata e alle Società di Vita Apostolica secondo il valore della proprietà ad ognuno espropriata.

Articolo 6

1. Basandosi sulla Costituzione e sulle leggi corrispondenti, la Repubblica di Croazia riconosce il valore di utilità sociale del lavoro svolto dalla Chiesa Cattolica a servizio dei cittadini nel campo culturale, educativo, sociale ed etico (cfr. Art. 2 § 2 del presente Accordo).

2. Affinché la Chiesa Cattolica possa in modo adeguato continuare la sua attività nella promozione del bene comune, la Repubblica di Croazia Le assicurerà mensilmente, dal bilancio annuale statale, la somma corrispondente a due stipendi medi lordimoltiplicati per il numero delle parrocchie esistenti nella Repubblica di Croazia al giorno dell'entrata in vigore del presente Accordo.

3. La Conferenza Episcopale Croata farà avere al competente Ufficio Statale, entro il 1° dicembre di ogni anno, la lista delle parrocchie di nuova erezione o di quelle soppresse, al fine di aggiornare quanto disposto nel § 2 del presente Articolo. Non entreranno a far parte di tale lista le

Članak 5.

1. Republika Hrvatska će pravnim osobama Katoličke Crkve od godine 2000., kao naknadu za oduzeta dobra koja nije moguće vratiti, isplaćivati primjerenu novčanu nadoknadu u četiri godišnja obroka.

2. Ukupan iznos naknade za oduzetu imovinu, koja će se isplaćivati u novcu, utvrdit će crkveno-državno povjerenstvo stručnjaka na temelju procjene vrijednosti tih dobara, a u skladu sa zakonskim odredbama, najkasnije u roku od jedne godine od stupanja na snagu ovoga Ugovora.

3. Mjerodavno tijelo Republike Hrvatske isplaćivat će Katoličkoj Crkvi novčani iznos svaka tri mjeseca na račun Središnjega fonda Hrvatske biskupske konferencije za crkvene ustanove. Središnji fond će dospjeli iznos dostavljati (nad)biskupijama, te ustanovama posvećenog života i družbama apostolskog života, na temelju vrijednosti oduzete imovine.

Članak 6.

1. Republika Hrvatska sukladno Ustavu i odgovarajućim zakonima, priznaje opće društveno vrijedan rad Katoličke Crkve u službi građana na kulturnom, odgojnom, društvenom i etičkom polju (usp. čl. 2. § 2. ovoga Ugovora).

2. Da bi Katolička Crkva mogla na doličan način nastaviti svoje djelovanje na promicanju općega dobra, Republika Hrvatska će joj mjesečno davati iz godišnjega državnoga proračuna iznos koji odgovara dvjema prosječnim bruto plaćama pomnoženim s brojem župa koje postoje u Republici Hrvatskoj na dan stupanja na snagu ovoga Ugovora.

3. Hrvatska biskupska konferencija će svake godine do 1. prosinca dostaviti ovlaštenome državnom uredu popis novih ili ukinutih župa kako bi se činjenično stanje moglo uskladiti s odredbom iz stavka 2. ovoga članka. U taj popis neće ulaziti novoosnovane župe koje u gradu

SVEČANA PREMIJERA DOKUMENTARNOG FILMA “CONDURA CROATICA”

U petak, 18. prosinca, u Hrvatskoj kazališnoj kući u Zadru održana je svečana premijera dokumentarnog filma o najstarijem hrvatskom brodu, nazvanom prema zapisu bizantskog cara Konstantina Porfirogeneta koji govori o hrvatskoj mornarici i hrvatskom ratnom brodovlju u vrijeme kralja Tomislava, pod nazivom “CONDURA CROATICA”. Ostarke tog starohrvatskog brodovlja pronašao je još davne 1966. i 1968. godine u ninskim lagunama dr. Zdenko Brusić iz Arheološkog muzeja u Zadru, a originalnu repliku toga istog starohrvatskog broda izradio je katalafat iz Betine gosp. Radomir Čirina. Dokumentarni film o tom najstarijem hrvatskom ratnom ili ribarskom brodu “Condura Croatica” priredila je novinarka HRT Ana Dobrović, urednica u HTV centru u Zadru. Ovaj film je kao dio glavnog crkvenog dara, uz maketu “Condure Croaticae” poklonjen Sv. Ocu Ivanu Pavlu II. prigodom njegovog drugog pastirskog pohoda Hrvatskoj u listopadu ove godine.

O značenju veza Hrvatske sa Svetom Stolicom na svećanoj premijeri filma govorio je zadarski nadbiskup mons. Ivan Frenka, koji je posebno naglasio dalekosežnu važnost izmjene glasonovih pisama između pape Ivana VIII. i hrvatskog kneza Branimira i ninskog biskupa Teodozija, koji su udarili temelje hrvatskoj državnosti i crkvenosti, te uključili Hrvatsku u

Nedjeljko Zubović

Barać.

jska “Godina Duha Svetoga”, koja je u našoj Nadbiskupiji bila posvećena duhovnim zvanjima, i svatko je nastojao prema svojim mogućnostima dati osobni obol u životu i radu ove naše mjesne Crkve. Vjerujem da je svatko od nas prisutnih osjetio zahvat Duha Svetoga u svome osobnom životu kao i u životu naše Crkve na svim razinama, a darove Duha Svetoga posebno osjećamo u novim duhovnim zvanjima. Želimo vjerovati da se mnogo toga kod nas ugradilo na području duhovne i materijalne obnove, a Bog

broje manje od 3000 vjernika, a na selu manje od 1000 vjernika.

4. U novčani iznos, o kojemu se govori u stavku 2. ovoga članka, osim troškova za održavanje klera i drugih crkvenih službenika, uključeni su i troškovi izgradnje i održavanja crkava i pastoralnih središta koji nisu u popisu spomenika kulture, te doprinos za karitativnu djelatnost Katoličke Crkve.

5. Označeni će se iznos dostavljati mjesečno Središnjoj ustanovi Hrvatske biskupske konferencije za održavanje klera i drugih crkvenih službenika.

6. Mjerodavne vlasti Katoličke Crkve i Republike Hrvatske pri određivanju spomenutoga novčanog iznosa, imali su na umu postotak gradana Republike Hrvatske koji se izjašnjuju kao tolicima.

Članak 7.

2. Navedene ustanove dužne su poštivati zakone Republike Hrvatske o financijskom poslovanju.

Članak 8.

1. Ustanove za održavanje klera i drugih crkvenih službenika osiguravat će novčana sredstva za njih službenika održavati i drugih crkvenih službenika koji rade u pastoralu, imajući na umu načela mjesečne prihode klera i drugih crkvenih službenika koji rade u pastoralu, imajući na umu načela pravdnosti i crkvenoga zajedništva.

2. Sto se tiče gradanskih prava i obveza, navedene ustanove će se ravnati po državnim propisima. U drugim će se stvarima ravnati po crkvenim propisima.

novne parrocchie di città con meno di 3000 fedeli e di villaggio con meno di 1000 fedeli.

4. Nella somma di denaro, di cui al § 2 del presente Articolo, oltre alle spese per il mantenimento del clero e degli altri impiegati ecclesiastici, sono incluse le spese per la costruzione e per il mantenimento delle chiese e dei centri pastorali, che non sono iscritti nella lista dei monumenti culturali, come pure il contributo per l'attività caritativa della Chiesa Cattolica.

5. La somma erogata verrà trasmessa mensilmente all'Istituto Centrale della Conferenza Episcopale Croata per il sostentamento del clero e degli altri impiegati ecclesiastici.

6. Le autorità competenti della Chiesa Cattolica e della Repubblica di Croazia, nello stabilire la menzionata somma di denaro, hanno tenuto in conto la percentuale dei cittadini della Repubblica di Croazia che si dichiarano cattolici.

2. I menzionati Istituti sono obbligati a rispettare le leggi della Repubblica di Croazia in materia finanziaria.

1. Gli Istituti per il mantenimento del clero e degli altri impiegati ecclesiastici assicureranno i mezzi finanziari per le retribuzioni mensili del clero e degli altri impiegati ecclesiastici che lavorano nella pastorale, avendo in mente i principi di giustizia e di comunione ecclesiale.

2. Per quanto riguarda i diritti e gli obblighi civili, i beneficiari dei menzionati Istituti saranno soggetti alle prescrizioni statali. Per il resto si comporteranno secondo le disposizioni ecclesiastiche.

Articolo 7

1. Per una equa distribuzione delle menzionate erogazioni, la Conferenza Episcopale Croata erigerà l'Istituto Centrale per il sostentamento del clero e degli altri impiegati ecclesiastici. Lo stesso faranno anche tutte le (Archi)diocesi per il proprio territorio.

2. I menzionati Istituti sono obbligati a rispettare le leggi della Repubblica di Croazia in materia finanziaria.

Articolo 8

svojoj homiliji govorio je o svetom biskupu Nikoli koji je prihvatio Kristove poruke bez ostatka, koji je posebno volio djecu i mlade, te ih spašavao iz nevolja. Pozvao je vjernike da pomognu mladima da u kršćanskom duhu žive svoju mladost pripremajući se za brak i da pomognu onima koji osjete poziv na svećenički i redovnički život.

PROSLAVLJENA 30. OBLJETNICA ŽUPE NA BORIKU U ZADRU

Od 6. do 8. prosinca 1998. godine proslavljena je 30. obljetnica župe Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije. Župu Bezgrešnog začeca BDM osnovao je 5. kolovoza 1968. msgr. Marijan Oblak, kaptolski vikar. Za potrebe novoosnovane župe kupljena je najprije jedna, pa zatim i druga kuća. U nedjelju 25. kolovoza 1968. u nazočnosti Stolnog Kaptola, gradskih župnika, poglavara samostana i sjemeništa, te velikog broja vjernika, blagoslovio je crkvu naslovni biskup biskupije Flavije, kaptolski vikar Marijan Oblak. Župom su kroz minulih trideset godina upravljala četiri župnika: don Ivan Mustać, msgr. Pavao Kero, don Srećko Frka-Petešić i današnji župnik don Šime Perić. U župi su se odvijali uobičajeni i izvanredni vidovi bogatog župskog života. U tom vremenu bilo je kršteno 1308 djece, vjenčano 360 parova, umrlo 366 osoba, prvopričesnika je bilo 1230, a potvrđenih 936. Protekle godine obavljen je blagoslov 1048 ohitelji. U župi je održavan i tečaj priprava za brak za cijelu zadarsku nadbiskupiju. I 1994. i 1998. župljani su u velikom broju pohrlili ususret Sv. Ocu Ivanu Pavlu II. prigodom njegovih pastoralnih pohoda Hrvatskoj.

6. prosinca održana je svečana akademija s biranim programom. Nastupili su zborovi odraslih, mladih i dječji. Za vrijeme akademije nazočne je pozdravio vlč. gospodin župnik i u kratkim crtama iznio prikaz razvoja župe i na kraju rekao: "Hvala Bogu za sve milosne darove, Bezgrešnoj Blaženoj Djevici Mariji, zaštitnici naše župe, koja je svojim zagovorom pratila naš životni put, msgr. Marijanu Oblaku, osnivaču župe, koji

Kad je na kraju objavljeno Ekonomsko i Župsko vijeće za gradnju nove crkve koja će biti posvećena sv. Nikoli, nastalo je spontano istinsko veselje ponosnih župljana malih i velikih.

Frano Baričić

je omogućio izgradnju crkve, msgr. Ivanu Prendi, nadbiskupu, koji je pratio molitvom i poticajima duhovni rast naše župe, msgr. Pavlu Keru koji je kao generalni vikar podržavao izgradnju pastoralnog centra i jedno vrijeme vodio župu. Hvala dugogodišnjem župniku don Srećku Frka-Petešiću, ocima verbitima na duhovnoj pomoći u župi, posebno ocu Ivici Topoloviću koji je bio i župni vikar, časnim sestrama koje toliko godina djeluju u župi, hvala župskom vijeću, mješovitom zboru odraslih i Dječjem zboru, svim župljanima i tolikim dobročiniteljima na slavu Božju i na čast BDM, naše zaštitnice."

Na sam blagdan 8. prosinca svečanu je koncelebraciju predvodio nadbiskup msgr. Ivan Prenda i među ostalim rekao: "Današnja čitanja iznose Očev plan podarivanja vjerničkom puku Njegovog neprolaznog zajedništva. Prvi roditelji nakon svoga pada ne prepoznaju više Boga kao prijatelja, niti čovjeka kao svoga bližnjega. Marija prihvaćanjem Božjega plana početak je novoga, boljega svijeta. Crkva koja je nikla iz Marijina DA zajednica je u kojoj se zbiva rađanje novog čovjeka.

Župa je ognjište s kojeg se griju vjerni i aktivni, s kojega dalekima dopire poziv na susret s Gospodinom i kojemu se vraćaju odlutali.

Voljeti župu, izgrađivati župu, sudjelovati u njezinim apostolskim naporima. Tako se stvara novi čovjek, novo društvo, obnavlja Crkva i Domovina.

Frano Baričić

Articolo 9

Per risolvere le questioni riguardanti le pensioni dei membri del clero, dei religiosi e delle religiose, che hanno compiuto 65 anni di età, finora non risolte in modo sistematico, la Repubblica di Croazia erogherà, durante i primi dieci anni dell'applicazione del presente Accordo, l'importo di cui all'Articolo 6 del presente Accordo, aumentato del 20%.

Articolo 10

1. Ai fini tributari, le persone giuridiche della Chiesa Cattolica saranno considerate Istituzioni senza fine di lucro.
2. La norma del § 1 del presente Articolo non si applica alle attività a fine di lucro, organizzate dalle persone giuridiche della Chiesa Cattolica.

Articolo 11

Su raccomandazione del vescovo diocesano, le autorità statali ogni anno esamineranno, approveranno e forniranno aiuto finanziario ai singoli programmi e progetti delle persone giuridiche della Chiesa Cattolica che sono utili al bene pubblico.

Articolo 12

1. Su proposta del Vescovo diocesano, i piani per lo sviluppo delle città e dei luoghi abitati, prevederanno le località adatte per la costruzione di nuove chiese e degli edifici ecclesiastici necessari per il culto divino e per il lavoro pastorale (cfr. l'Art. 11 dell'Accordo tra la Santa Sede e la Repubblica di Croazia circa questioni giuridiche).
2. Poiché i centri pastorali assicureranno un servizio pubblico di utilità sociale, gli enti competenti contribuiranno secondo le proprie possibilità alla costruzione e al rinnovamento degli edifici ecclesiastici.

Articolo 13

1. In conformità al § 1 dell'Articolo 15, il presente Accordo sarà applicato a partire dal

Članak 9.

Radi rješavanja pitanja mirovinskoga osiguranja članova klera, redovnika i redovnica koji su navršili 65 godina života, a čije mirovinsko osiguranje do sada nije sustavno riješeno, Republika Hrvatska će tijekom prvih deset godina primjene ovoga Ugovora novčani iznos o kojem se govori u članku 6. ovoga Ugovora isplaćivati uvećan za 20%.

Članak 10.

1. Pravne osobe Katoličke Crkve u odnosu na porezni sustav smatrat će se neprofitnim ustanovama.
2. Odredba iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se na profitne djelatnosti pravnih osoba Katoličke Crkve.

Članak 11.

Na preporuku dijecezanskog biskupa državne će vlasti svake godine razmatrati, odobriti i financijski pomagati posebne programe i projekte pravnih osoba Katoličke Crkve, koji su korisni za opće dobro.

Članak 12.

1. Planovi razvoja gradova i mjesta, na prijedlog dijecezanskog biskupa, predviđet će prikladne lokacije za izgradnju novih crkava i crkvenih zgrada potrebnih za bogoslužje i pastoralni rad (usp. čl. 11. Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima).

2. Budući da pastoralna središta osiguravaju javnu službu korisnu društvenoj sredini, mjerodavna tijela pridonosit će izgradnji i obnovi crkvenih zgrada prema svojim mogućnostima.

Članak 13.

1. U skladu sa stavkom 1. članka 15., ovaj će se Ugovor primjenjivati prve proračunske godine

BLAGOSLOV KIPA SVETOGA NIKOLE

Budući da svetog Nikolu časte i poštiju pomorci i ribari diljem Europe i Dugog otoka

ljudi vični moru i životu na moru i uz more, odabrali su ovog sveca za zaštitnika.

Uz pristanak mjesnog župnika i angažman vojnika, u vrlo kratko vrijeme podigla se kapeli- ca svetom Nikoli. Korišćio se otčki kamen u zidanju kapelice, a posadeno je i desetak sadnica

maslina za opći dojam.

Kip svetog Nikole stigao je iz Barija (Itali- ja) uz pomoć i suradnju prijatelja iz Dubrovnika i Zadra. Za donaciju ovog kipa pobrinuli su se prijatelji zajužbenici mora iz Zagreba.

Cinu blagoslova kipa nazočni su bili pred- stavnici mjesne vlasti i Općine Sali te prijatelji iz Luke, Sali i Zagreba. Blagoslov kipa i nagovor uz pročitanu Božju Riječ obavio je (mjesni) župnik iz Sali don Jure Zubović.

Don Jure Zubović, župnik

Na Postaji obalnog motrenja HRM (Hr- vatske ratne mornarice) GRPAŠČAK - Park

Prirode "Telašćica" - Dugi otok, 5. prosinca 1998. blagoslovljen je kip sv. Nikole, biskupa.

Na poziv g. Marijana Mrše, zapovjednika Postaje, blagoslovljen je kip sv. Nikole da bi bio izvor molitve i utjehe svima u vojarni kada su udaljeni od svojih obitelji.

Osim časnika u vojarni HRM "Grpašćak" djeluju i rade i vojnici HRM. Oni strepe i bdiju nad sigurnošću plovidbe srednjim Jadranom na-

ših i međunarodnih brodskih plovišta. Ujedno osiguravaju i granicu Republike Hrvatske prema R Italiji. Ova Postaja je ujedno i zadnja vidljiva točka i osiguranje s kopna na ovom dijelu plavog Jadrana. Zato je njihova uloga u očuvanju reda i mira u našim vodama vrlo bitna.

Iz ovih razloga razvila se želja među vojni- cima da se utječu svome svecu zaštitniku u ovom odgovornom i specifičnom radu. Odabrali su i prihvatili svetog Nikolu biskupa, zaštitnika po- moraca i ribara, za svoga zaštitnika.

nakon njegovoga stupanja na snagu.

2. Mješovito povjerenstvo će dogovoriti pojedi- nosti u svezi s primjenom navedenih načela.

Članak 14.

Sveta Stolica i Republika Hrvatska zajedničkim će dogovorom rješavati moguće dvojbe ili pote- škoće koje bi mogle nastati u svezi s tumaćenjem ili provodenjem bilo koje točke ovoga Ugovora.

Članak 15.

1. Ovaj će Ugovor biti ratificiran prema pravnim propisima visokih ugovornih Strana i stupit će na snagu u trenutku razmjene ratifikacijskih is- prava.

2. Ako bilo koja od visokih ugovornih Strana bude smatrala da su se bitno promijenile prilike u kojima je sklopljen ovaj Ugovor, tako da ga treba mijenjati, započet će pregovore o njegovoj pril- godbi novim okolnostima.

Potpisano u Zagrebu, 9. listopada 1998., u dva izvorna i podjednako vjerodostojna primjerk a na hrvatskom i na talijanskom jeziku.

dr. Jure Radić
za Republiku Hrvatsku

2. La commissione mista si accorderà sulle parti- colarità connesse con l'applicazione delle norme menzionate.

primo bilancio annuale dello Stato che farà segu- ito alla sua entrata in vigore.

Articolo 14

La Santa Sede e la Repubblica di Croazia risolve- ranno di comune accordo eventuali dubbi e diffi- coltà che potrebbero sorgere circa l'interpretazi- one o l'applicazione di qualsiasi punto del pre- sente Accordo.

Articolo 15

1. Il presente Accordo sarà ratificato secondo le norme legali proprie delle Alte Parti Contraenti ed entrerà in vigore al momento dello scambio degli strumenti di ratifica.

2. Qualora una delle Alte Parti Contraenti rite- nesse che sono mutate radicalmente le circostan- ze nelle quali si è stipulato il presente Accordo, si così da ritenere necessario di modificarlo, si procederà alle opportune trattative per aggior- narlo.

Firmato a Zagabria, il 9. ottobre 1998, in doppio originale, ciascuno in lingua croata e italiana; ambidue i testi sono ugualmente autentici.

+ Giulio Einaudi
per la Santa Sede

KISTANJE - PROSLAVljena SVETKOVINA SV. NIKOLE PUTNIKA

prostoru grtjanom pradjedovskom vjerom, vje- sničkom ljubavlju i narodnim ponosom slave blagdanom tri Euharistije: djecu, za odrasle i onu poslijepodnevu za zaposlene. Ugodno izne- naduje skladno držanje brojne djece u pretjes- nom hladnom prostoru, a da ih nitko ne treba smiriti. Kao da su svijesni da dolaze Prjatelju, koji je rekao: "Pustite malene k meni!" I odtrasi pristupajući sv. Pričesti žive svoje euharistijsko zivljenje. Rade, mole i pjevaju okupljeni oko svog veoma zauzetog župnika mr. don Gaspara Dodica. Pjevački zborovi - onaj mješoviti odra- slih i onaj dječji - svojim skladnim pjevanjem hvale Boga i svoje zaštitnike. Za ovu proslavu generelni vikar zadarske nadbiskupije msgr. Mi- livoj Bolobanić održao je trodnevnu obnovu u kojoj su sudjelovali zapravo svi župljani, mladi i stariji. Na kraju obnove šest je svećenika ispovi- jedalo vjernike. Euharistijsko slavlje predvodio je zadarski nadbiskup msgr. Ivan Frenka. U

U nedjelju, 6. prosinca 1998. godine svečano je proslavljena svetkovina sv. Nikole, nebeskog zaštitnika Hrvata Janjevaca koji danas čine većinu ove župe posvećene Prkazanju Bla- sagrađena i posvećena 1895. godine. Danas župa broji preko 185 obitelji, mahom Hrvata Janjeva- ca koji su se zapravo povratili u svoju Domovinu nakon 7 stoljeća proživljenih u teškom okruženju zahvaljujući svojoj ljubavi prema Domovini, lju- bavi prema svojim obiteljima s brojnom djecom i svom poslovično marljivom radu. U dobi od jedne do petnaest godina ima 350 djece, od čega je 180 školske djece. Ove je godine u župi bilo pedeset krštenika. Jednodušni u svojoj ljubavi prema Bogu i Domovini okupljaju se u svom hladnom sakralnom prostoru što ga čine ostaci nekadašnje crkve, prezbiterij i nastavak zaštićen dotrajalim vojničkim šatorom koji će ovih dana biti zaštićen i daskama darom Općine. U tom

od Propetoga Isusa, utemeljiteljica hrvatske redovničke Družbe Kćeri milosrđa iz Blata na Korčuli. On je postao dubrovački biskup kada se ona rodila, 1892. godine. Od kada je Marija primila sakrament sv. Krizme, u svojoj šestoj godini, 1898. godine, Providnost je ispreplela njihove životne putove i gradila novu žensku redovničku obitelj, novu karizmu u Crkvi u Hrvata. On je shvatio Marijine nakane i u njima vidio zahvat Božji. Pratio je razvoj događaja. S njom zajedno priprema put za ostvarenje Božjega plana. U listopadu 1920. Družba Kćeri milosrđa rađa se polaganjem prvih zavjeta i uzimanjem redovničkih odijela, sve pred biskupom Marčelićem. On će još osam godina pratiti razvoj Družbe i malo pred smrt, 30. kolovoza 1928. potvrditi će još jednom Pravila Družbe, uzdići je na biskupijsko pravo.

U zadnjoj godini svoga života biskup piše časnoj Majci Mariji, baš na današnji dan, 5. prosinca 1927. godine, da njegovi mještani iz Preka žele imati u župi Kćeri milosrđa za odgajanje svoje djece. Nije za života vidio Kćeri milosrđa u svome Preku, ali je samo četiri mjeseca kasnije, 8. prosinca 1928., mogao iz Božje vjernosti radovati se tom događaju. Tadašnji administrator hrvatskog dijela zadarske nadbiskupije mons. Jerolim Mileta dao je dopuštenje za njihov dolazak. Otada Kćeri milosrđa u Preku pišu po svojim sestrama dio svoje povijesti, ali i povijesti župe Preko.

U nastavku svoje homilije sažeto ističući djelo biskupa J. Marčelića naglašava njegovo zalaganje za hrvatsku obitelj, za dobrobit hrvatskog naroda, za siromašnu i napuštenu djecu, djelovanjem na kulturnom planu kada podupire književnost i umjetnost, te osnivanjem kulturnog

društva "Bošković" u Dubrovniku. Snažnim širenjem socijalnog nauka pape Lava XIII. prema njegovoj enciklici *Rerum novarum*, zalaganjem za napredak liturgijskog života, i inicijativom za gradnju nove crkve u Preku bio je pravi čovjek na pravom mjestu.

Nastavljajući svoje izlaganje, također sažeto, nadbiskup ističe svestrani rad sestara kćeri milosrđa u Preku, koji je uvijek bio i savjestan i prilagođen teškim prilikama onoga vremena: pobožna društva, pjevački zbor, zabavište, tečajevi za ručni rad i kućanstvo, njega bolesnih i nemoćnih. Sve župe na Ugljanu osjetile su blagotvorno djelovanje sestrijskih ruku u pravljenu hostija i brizi za crkveno posuđe i sveto ruho. Posebno je bila zapažena s. Fides koja je posjećivala i njegovala stare i bolesne i koja je ostavljala snažan dojam na mlade i djecu svojim tihim hodanjem seoskim ulicama. Bila je za njih sveta osoba. Tako svjedoči i današnji župnik vlč. don Tito Šarin. "I još jednu osobu treba spomenuti - nastavio je gospodin nadbiskup - s. Feliciju, patnicu smirena izgleda i uvjerljive riječi koja okrepiti dijeli, sa svojim desetljećima, doslovce, prikovana na križ svoje postelje."

I na kraju homilije:

"Zahvaljujemo Ocu svjetlosti za biskupa Marčelića, za Družbu kćeri milosrđa, za 70 godina djelatne, plodne nazočnosti njezinih kćeri u župi Preko i molimo Gospodara žetve da pozove nove kćeri milosrđa iz ove župe, bogate vjerom i kulturom, u žetvu svoju. Preko naše, budi dostojno toga dara. Amen!"

Frano Baričić

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

PRIOPĆENJE S IZVANREDNOG ZASJEDANJA HBK (28.- 29. prosinca 1998.)

U nadbiskupskom dvoru u Zagrebu od popodneva 28. do podneva 29. prosinca 1998. održano je izvanredno zasjedanje Hrvatske biskupske konferencije.

Zasjedanju su bili nazočni svi članovi HBK osim vojnog ordinarija msgr. Jurja Jezerinca. Jednom dijelu zasjedanja prisustvovao je apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj msgr. Giulio Einaudi.

Prisutne biskupe na početku je pozdravio predsjednik HBK, zagrebački nadbiskup msgr. Josip Bozanić. Uz čestitke povodom božićnih blagdana, msgr. Bozanić je naglasio da su tijekom 1998. godine održana redovita tri plenarna zasjedanja HBK, ali da je specifičnost događaja u ovoj godini nametnula još tri izvanredna zasjedanja. Prvo izvanredno zasjedanje bilo je 21. travnja ove godine kada su se biskupi okupili da bi razmotrili mogućnost ponovnog dolaska Svetog Oca Ivana Pavla II. Hrvatskoj. Drugi izvanredni sastanak biskupa dogodio se 25. rujna kada su biskupi skupa s predstavnicima redovnika i redovnica razmotrili posljednju varijantu nacrtu četvrtog ugovora o gospodarskim pitanjima između Svete Stolice i Republike Hrvatske.

Ovaj treći izvanredni sastanak ove godine, naglasio je predsjednik HBK, sazvan je prvenstveno radi detaljnijeg dogovora oko posjeta "ad limina apostolorum" koji će biti od 8. do 13. ožujka sljedeće godine.

Kao drugi važan razlog ovog sastanka nadbiskup Bozanić je istaknuo potrebu refleksije nad crkvenom stvarnošću kako bi se pokušale dati nove naznake poslanja Katoličke Crkve u Hrvatskoj u izmijenjenim okolnostima na pragu trećeg tisućljeća. Spomenuo je kako je ovaj sastanak ujedno i prilika da biskupi razmotre najhitnije korake i obveze koje pred našu Crkvu stavljaju četiri ugovora potpisana i ratificirana između Svete Stolice i Republike Hrvatske tijekom 1998. godine.

Glede službenog posjeta članova HBK Svetom Ocu, biskupi su utvrdili tehničke pojedinosti oko potrebnih izvještaja, te se dogovarali oko termina posjeta različitim Kongregacijama i drugim ustanovama Svete Stolice.

Rekapitulirajući događaje u ovoj godini biskupi su posebno istaknuli dva ovogodišnja milosna događaja za Crkvu u Hrvatskoj: Drugi pastoralni posjet Svetog Oca i proglašenje kardinala Alojzija Stepinca blaženikom. Složili su se da bi ta dva događaja trebala biti nadahnuće promišljanja crkvene situacije.

U središtu promišljanja crkvene situacije bilo je pitanje kako promptno odgovoriti na sve veće zadatke koje su pred Crkvom. Razmišljanja su se odnosila na poslanje Crkve kao moralne snage društva. Prvenstveni cilj ovih razmišljanja bio je ustanoviti mehanizme po kojima bi Crkva samu sebe iznutra osnažila u duhu poslanja na principima pravde i solidarnosti među samim službenicima Crkve. Biskupi su se usredotočili na analizu unutarnje crkvene situacije svjesni da je došlo vrijeme u kojem je potreban nov pristup kako suradnje u vlastitim krugovima tako i djelovanja u društvu. Biskupi shvaćaju da Crkva mora ne samo izraziti svoju zabrinutost nego se i u praktičnom pogledu uključivati u suzbijanje negativnih nuspojava demokratskog društva koje sve više uzimaju maha. Stoga je dio vremena utrošen na traženje načina kako bi Crkva mogla utjecati na smanjenje kriminala, ukazivati na opasnosti od droge koja uništava mladi naraštaj, utjecati na poboljšanje sve teže socijalne i gospodarske situacije u društvu.

Osvrćući se na globalni razvoj događaja u svijetu, biskupi su se dotaknuli nedavno obilježene 50. obljetnice *Povelje o ljudskim pravima* te pitanja zaštite života. Naglašeno je da Crkva nikada ne smije posustati u zalaganju za čovjeka i njegovo dostojanstvo. U nizu konkretnih prijedloga angažmana Crkve u promicanju dostojanstva ljudske osobe, biskupi su pripremili poruku

1870. 25. rujna, prima svećenički red
1874. postaje suplent profesor Novog zavjeta
1882. postaje profesorom Crkvenog prava i
povijesti
1887. je rektor Centralnog sjemeništa u Zadru
1892. osnovao je u Preku župsku knjižnicu sa
228 naslova
1894. utemeljuje društvo Hrvatska seoska
čitaonica Prečka
1895. osniva društvo Hrvatski Napredak
1905. počinje radom Pučka knjižnica u Preku
1905. pokreće Ujarsku zadругu koja djeluje i
danas
1908. osamostaljuje Zadругu dobrotornosti od
Zadarske
1913. utemeljuje Hrvatsko katoličko
mladenačko društvo u Preku
1914. završava crtice iz poljoprivrednog života
1924. izdaje Knjižicu o Preku i priprema do-
lazak Sestara u Preko
1925. predtjeđe proslavu 20. obljetnice Ujar-
ske zadругe u Preku

Navedeno je tek mali sažetak velikog rada
neumornog radnika na njivi Gospodnoj. Nisu
samo Kateđtrala i Sjemenište bili njegova prva i
jedina briga.
Sestra Marija Mirjam Gadža pročitala je
predavanje nenazočne sestre Marije dr. Ksenije
Režić, koja je bila spriječena obvezama. Preda-
vanje posebno ističe veliko i nesebično njegovo
čovjekoljublje i neprestano zalaganje u Preku,
Zadru i Dubrovniku za puno napredovanje pred
Bogom i ljudima svih povjerenih mu duša. Neu-
morno se brinu o rastu svih u vjerskim, prosvje-
tnim, društvenim i ekonomskim obvezama.

Na svećanoj koncelebriranoj Euharistiji u
priđodi 70. godišnjice smrti biskupa dubrovač-
kog msgr. dr. Josipa Marčelića i 70. obljetnice
dolaska Kćeri milosrđa u župu Preko nadbiskup
zadarski msgr. Ivan Prenda u izuzetno nadahnu-
toj homiliji rekao je među ostalim:

Dvema osobama, na prijelazu iz. 19. u
20. stoljeće bile su darovane dvije stvari: razum-
jeti poticaje Duha Svetoga u svojim dušama i
prepoznati znakove vremena u hrvatskom dru-
štvu toga vremena. Bio je to dr. Josip Marčelić,
biskup upravitelj Kotorske biskupije i komaćno
biskup dubrovački. Bila je to s. Marija Petković

djecu krstiti, u kršćanskom nauku poučavati,
svete sakramente dijeliti, na samrti s Bogom
miriti i naše mrtvo tijelo do groba pratiti.”

Uvelike se zanimalo za materijalne potre-
be, odvrćao vjernike od iseljavanja u tudi svijet,
nukao ih na rad i štednju, na racionalno obradiva-
nje polja i baštine, na iskorištavanje njihovih
poljskih, gorskih i morskih plodova. Nagovarao
ih na osnivanje seoskih udrug a i blagajni, vinar-
skih konoba, uređenja puteva, a često je i svoj
obol znao doprinijeti da se opće korisne ustanove
oživojore.

Obilazio je župe, crkve i kapelle po brdima
i poljima. U susretima bio je ljubazan, jednosti-
van i pristupačan, pa su župljani dolazili na
poklon, savjet i razgovor. Za svakoga je našao
riječ. U župi je uvijek isповijedao i propo-
vijedao. Misije i duhovne vježbe smatrao je
nenaodknavivim za duhovni život. Njegovu pas-
tirski pohodi bili su zapravo duhovna obnova i
misije te župe.

Dubrovačka Sinoda od 17. do 19. listopada-
da 1900., hodošašća u Rim, Lourdes, te Trči
narodni euharistijski kongres u Dubrovniku djelo
su neumornog biskupa.

Biskupa Marčelića cijemli su i poštivali i
voljeli njegovi svećenici, svi gradani, vjernici,
katolici, pravoslavci i Židovi. Za njegovu osam-
desetgodišnjicu 1927. u listu Dubrovačke bisku-
pije zapisano je:

“Mnogo je naš uzvišeni jubilarac starac
duševno i materijalno podizujući svoj narod, zadu-
žio Dubrovnik i cijelu svoju dubrovačku biskupi-
ju čineći dobra i to skromno poput Ijubičastog
mioniritsnog cvijeta sa velikom evandeoskom
čednosti, vazda se svugđje otiماjući javnim pri-
znanjima, zahvalama i čestitanjima.”

Hrvatski pjesnik Ivan Mazuranić bio je
inspiriran ovakvim hrvatskim velikanima kad je
napisao:

“Nije velik tko se velik rodi
nit je visok tko na visu stoji
već je velik tko se malen rodi
al nizinom natkrili visine
pa kad padne golem grob mu treba.”

Mr. Robert Bacalja, profesor Više učitelj-
ske škole u Zadru, u svom predavanju pod
naslovom: *Djelovanje biskupa dr. Josipa Marče-
lića u Preku i Zadru*, donosi kromološkim redom:

polovici sijčnja sjedeće godine posebnim pis-
mima vjernicima i svećenicima.

Na zasjedanju biskupi su ustanovili Sredi-
šnju ustanovu Hrvatske biskupske konferencije
za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službeni-
ka, predvidenu u Ugovoru o gospodarskim pitan-
jima.

Biskupi su također odabrali neke članove
crkvenog dijela Mješovitog povjerenstva koje će
prirediti potrebnu dokumentaciju glede odredaba
ugovora.

Na koncu zasjedanja predsjednik HBK,
zagrebački nadbiskup msgr. Josip Bozanić slu-
žbeno je obznanio u nazočnosti svih biskupa, te
predstavnika Duhovnog stola, Prvostolnog kap-
predstavnika Duhovnog stola, Prvostolnog kap-
postkoncilijskih dokumenata koji se odnose na
uzdržavanje svećenika i crkvenih službenika kao
i na crkvena materijalna dobra, kako bi ona još
više služila crkvenom poslanju, a osobito promi-
canju solidarnosti i karitativnog djelovanja. O
tome će biskupi detaljnije progovoriti u drugoj

Tiskovni uređ HBK

Mrlžjaka i msgr. Vladu Košića.

7. veljače.

Biskupi su posebnu pažnju posvetili anali-
zi i zadacama koje četiri popisana ugovora izme-
du Svete Stolice i Republike Hrvatske stavljaju
pred našu Crkvu.

Konstatirano je da je potrebno pripremiti
još nekoliko provedbenih akata kako bi ti ugovori
mogli zazvijeti u svim svojim odredbama. Pose-
bna pozornost posvećena je zadacama koje pred
našu Crkvu stavlja Ugovor o gospodarskim pita-
njima. U svjetlu poziva što ga je našoj Crkvi
uputio papa Ivan Pavao II. u posebnoj audijenciji
1998. godine, zaključeno je da u djelo treba
provesti odredbe Drugog vatikanskog sabora i
postkoncilijskih dokumenata koji se odnose na
uzdržavanje svećenika i crkvenih službenika kao
i na crkvena materijalna dobra, kako bi ona još
više služila crkvenom poslanju, a osobito promi-
canju solidarnosti i karitativnog djelovanja. O
tome će biskupi detaljnije progovoriti u drugoj

VIJESTI I DOGAĐAJI

ZNANSTVENI KOLOKVIJ O ŽIVOTU I DJELU DR. JOSIPA MARČELIĆA biskupa dubrovačkog

- 70. obljetnica smrti i 70. obljetnica dolaska sestara Kćeri milosrđa u Preko

Povjereništvo Matice hrvatske Preko, Državni arhiv u Dubrovniku, Sestre Kćeri milosrđa u Preku i Župni ured Preko održali su posebnu svečanost sa znanstvenim skupom o životu i djelu dubrovačkog biskupa dr. Josipa Marčelića, rodom iz Preka. Skup je održan 5. prosinca 1998. godine u Hotelu "Preko". Svečana euharistija slavljena je u župnoj crkvi Gospe od Ružarija. Nakon Euharistije u istoj crkvi otvorena je izložba biskupove ostavštine i poslije podne priredne prigodna akademija.

Mr. Ivan Mustać, ravnatelj Državnog arhiva u Dubrovniku, u svom izlaganju pod naslovom *Dr. Josip Marčelić, biskup dubrovački (1894.-1928.)* među ostalim iznosi:

Josip Marčelić, sin Šimunov i Tomice Gregov, rodio se 23. ožujka 1847. u Preku na otoku Ugljanu. Potječe iz seljačke prečke onitjelji koja se odlikovala radinošću i poštenjem, u kojoj je vladao onaj poznati hrvatski osjećaj mjere, rada i odanosti temeljnim vrijednostima među kojima je bila vjerska ukorijenjenost, prenošena od koljena na koljeno kao najveća svetinja. Sve je iz nje dalje slijedilo. Preko na domak Zadra, koje je imalo drukčiju povijest, ostalo je uvijek izrazito hrvatsko mjesto, grijano intelektualnim fluidom glagoljaškog samostana sv. Pavla na Školjiću - otaca trećoredaca.

Uz šest sestara i dva brata od kojih će jedan postati uvaženi zadarski liječnik, Josip Marčelić izdanak je svekolike prečke katoličke religioznosti i hrvatske pripadnosti. Nakon osnovne škole u rodnom Prijeku stupa u Zmajevićevo sjemenište u Zadru. Nakon završene teologije, također u Zadru, polazi na bogoslovne nauke u Beč gdje je na Augustineumu uspješno položio doktorat cjelokupnog bogoslovja.

Zadarski nadbiskup Maupas imenovao ga je već 1873. profesorom Novog zavjeta, Crkvenog prava i Povijesti. U službi rektora Zadarske teologije veliki papa Lav XIII. 1893. imenovao

ga je naslovnim biskupom Tanskim i predao mu upravljanje Kotorske biskupije (posvećen za biskupa 12. veljače 1893. u Zadru). U Kotoru nije dugo ostao, jer je već 18. svibnja 1894. imenovan dubrovačkim biskupom. U Dubrovnik je svečano ušao 14. lipnja 1894., gdje je u zauzetom i općepriзнatom radu ostao sve do svoje smrti 31. kolovoza 1928.

Biskupov rad mogli bismo promatrati u nekoliko smjernica. Svakako na prvom mjestu su njegove pastirske poslanice. Sve se one odlikuju jasnoćom, kratkim rečenicama, čestim usporedbama iz života i razumljive su svim slojevima. Sve odišu evanđeoskim duhom, imaju pred sobom konkretne ljude, utemeljene su u Svetom pismu. Piše ih čovjek koji dobro poznaje svoje vjernike, njihove probleme. Njegova prva pastiraka poslanica datirana je 14. lipnja 1894. i sadrži program biskupova rada, ali je i ogleдало svih njegovih poslanica. U svemu je ostao vjeran svojim obećanjima: služiti Bogu i svom narodu u sjeni Križa. On je došao propovijedati Isusa Krista i to raspetoga, s vrućom željom da Krist postane duša, mudrost i jakost njegovih vjernika, jer je samo u Njemu spasenje - IN CRUCE SALUS. Sve su njegove poslanice "iz Križa iscrpljene, na Križu krvavim slovima ispisane". Ideja Križa Isusova, ideja je vodilja svih njegovih propovijedi, učenih predavanja i poučavanja.

Sve svoje poslanice biskup piše čistim hrvatskim jezikom, u kojem je istina, u početku bilo provincijalizma, ali u kasnim poslanicama prevladava čisti hrvatski jezik. Značajna je njegova prigodna poslanica za Veliki četvrtak 1925. o svećeničkim zvanjima. "Ako mi je ikada pero u ruci drhtalo to drhće danas kad vam upravljam ovo pismo mili pregaoci moji u vinogradu Gospodnjem i vjerni puče moj. Duboka me bol podgriza u moje stare godine, teška žalost pritiska zadnje dane moga života, kad gledam kako mi starije svećenstvo izumire, ono srednje dobi slabi i stari, a podmlatka od nikuda nema. Tko će nam

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA
NACIONALNI KATEHETSКИ URED
10000 Zagreb, Kaptol 12, tel/fax (01) 48 14 589
Ur.br.: 328/98

Zagreb, 4. studenoga 1998.

O vjeronauku: otvorenije, objektivnije i suradnički zauzetije

Popratno pismo uz "Prioritetne zadatke provedbenog plana Nacionalnog katehetskog ureda Hrvatske biskupske konferencije" (NKU HBK)

Poštovani!

U pretpostavci da je kateheza jedan od najvažnijih zadataka Crkve NKU HBK želi što bolje odgovoriti pozivu Hrvatske biskupske konferencije s obzirom na proučavanje i promicanje katehetskog pastoralara, kako u školi tako i u župnoj zajednici.

Po izboru sa strane naših biskupa za predstojnika NKU-a HBK, savjetujući se s višim savjetnicima NKU-a i drugim suradnicima, smatram nužnim da se uspostavi što šira i kvalitetnija suradnja sa svima koji mogu dati određeni doprinos u pitanjima koja se odnose na religiozni odgoj i katehezu. Prisjećajući se one, preko dvadeset godina, neobično plodne suradnje u pokretanju Katehetskih ljetnih škola, gajim nadu da se, premda u promijenjenim okolnostima, i sada mogu okupiti svi oni koji bi htjeli surađivati u planiranju nove evangelizacije odnosno katehizacije. U tom smislu usuđujem vam se ponuditi okvirni projekt NKU-a HBK s prioritarnim pothvatima.

Nakon sedmogodišnjeg iskustva vjeronauka u školi možemo dati smirenije i objektivnije sudove o tom pothvatu naše Crkve. To smo dijelom pokušali učiniti i na *Katehetskom kolokviu*, od 30. travnja do 2. svibnja ove godine, pa svima preporučujem da pregledate građu koja je izišla u *Katehezi*, br. 3., god. 1998.

Prateći napise u društvenom i crkvenom tisku o vjeronauku u školi, možemo konstatirati da, uz sve pozitivne ocjene, ima određeni broj glasova koji pozivaju na preispitivanje svrsishodnosti našeg katehetskog projekta, sve do izraženih sumnji u korisnost ulaska vjeronauka u školu te vjerskog odgoja u predškolske ustanove. To se dogodilo osobito nakon što je 22. listopada o.g. hrvatska Vlada prihvatila tekst Ugovora između Republike Hrvatske i Hrvatske biskupske konferencije o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u javnim predškolskim ustanovama. Tim povodom NKU HBK izdao je posebno Priopćenje.

Činjenica je da se i u crkvenim redovima, dijelom i zbog nedovoljne informiranosti, počinjemo razilaziti u procjenama o važnosti vjeronauka u školi, pogotovo nakon što se opaža da pojedini vjeroučitelji nisu dovoljno kvalitetno teološko-katehetski osposobljeni te da se u nekim slučajevima vjeronauk ne izvodi kvalitetno prema Planu i programu. Isto tako izgleda da je župna zajednica, kao nenadoknadivo odgojno mjesto, sve manje pokretač kateheze. Ne događa se očekivano veće uključivanje djece i mladih u kršćansku zajednicu, štoviše u mnogim sredinama na djelu je i opadanje. Pritom se neki pozivaju i na ne baš pozitivno iskustvo s vjeronaukom u školi u nekim europskim zemljama. S druge strane, vjeroučitelji i župnici suočavaju se sa sve učestalijim kritikama i otporima roditelja kada se djecu poziva na župni vjeronauk, na razne župne aktivnosti, čak i na misu jer smatraju da se time djecu previše opterećuje te da nemaju dovoljno vremena za obiteljske planove (osobito vikendom). Postavlja se pitanje ne usredotočujemo li glavninu snaga na djecu, dok za mlade i odrasle (roditelje) nemamo dovoljno smisla ni vremena. Mi se moramo realno suočiti sa svim tim pitanjima i vidjeti u čemu je potreban obnoviteljski zahvat što se tiče vjeronauka u školi i župne kateheze, imajući pritom pred očima da je Crkva pozvana što bolje iskoristiti šansu tzv. "evangelizacije škole".

Dostavljajući vam u pravitku "Prioritetne zadatke NKU-a HBK" molim vas, i u ime prvih suradnika, za suradnju u granicama vaših mogućnosti. Kako je navedeno, suradnja može biti višestruka. Tako na primjer netko može više dati kao predavač, a drugi pisati u okviru jednog od autorsko-uredničkih

timova za priručnike odnosno udžbenike, a treći doprinositi sugestijama i primjedbama. Posebna pak suradnja očitovat će se u pothvatu trajne teološko-katehetske formacije vjeroučitelja, što je sada jedan od najprećih zadataka. U svakom slučaju namjera je da se uključiti što veći broj suradnika. Tu su posebno pozvani profesori pastoralno-katehetskih kolegija na našim crkvenim učilištima. Vama se obraćamo s molbom da se konačno više povežemo i suradujemo u iznesenim zadacima. Tu ste i vi ostali profesori i drugi stručnjaci koji se više bavite pitanjem nove evangelizacije. Mislimo i na zauzetiye župnike, vjeroučitelje koji mogu dati značajan doprinos.

Činjenica je da mnogi predlažu, izražavaju primjedbe, pa čak i kritike na račun načina održavanja vjeronauka, udžbenika te onih koji se time posebno bave. Vrijeme je da svi suodgovorno prijedemo na konkretnija djela, to jest da "sjednemo za stol" i, nakon sučeljavanja određenih stavova, preuzmemo određene zadatke. Jer koncept i razrada praktičnog ostvarivanja evangelizacije ili kateheze ubuduće ne može pasti na leda nekolicine niti to itko može privatizirati. To je djelo Crkve, osobito onih koji su se za to više školovali, imaju određene afinitete ili su i po službi pozvani da nešto više učine. U takve se, očito, ubrajaju mnogi, a među njima i vi. Bit će nam drago da se što prije javite.

Očito je da se moramo potruditi i za određene financije kako bi se barem dijelom honorirao trud za predavanja, pisane radove i dr. S druge strane, ljubav prema ovim zadacima podržavat će u nama i duh volonterstva.

S poštovanjem.

*U ime NKU-a HBK
dr. Milan Simunović
Predstojnik*

Prilozi:

1. Prioritetni zadaci provedbenog plana Nacionalnog katehetskog ureda Hrvatske biskupske konferencije (NKU HBK)
2. Iz Pravihnika iz NKU-a HBK.
3. Sastav NKU-a HBK - Biskupijski katehetski uredi (adresar)

POST, NEMRSA I POKORA U KORIZMI

Nadbiskupski ordinarijat Zadar
Broj: 279/1999
Datum: 2. veljače 1999.

Korizma je osobito liturgijsko vrijeme, obilježeno pripravom za slavljenje središnjeg događaja naše vjere - proslavu vazmenog otajstva. Potrebno je stoga s najvećom pažnjom i zauzimanjem pristupiti korizmenom liturgijskom duhu koje nas potiče na duhovni rast kroz pojačanu molitvu, odricanje, sudržljivost i solidarnost s bližnjima. Korizma je prigodni Božji dar za napredak svakoga kršćanina, ali je istovremeno i velika potreba svakog kršćanina. Istinski kršćanin je na izvjestan način uvijek asket. Život po Božjim zapovijedima i Evanđelju, na što smo svi pozvani, podrazumijeva pokorničku praksu i asketizam.

Propisi Biskupske konferencije o postu, nemrsa i pokori doneseni su u *Vjesniku* Zadarske nadbiskupije br. 1-2 za 1998. godinu. Donosimo u ovom broju i korizmenu portku Svetoga Oca Ivana Pavla II. koju valja prenijeti Božjem puk u korizmenom vremenu.

FOND DOM BOŽJI

Nadbiskupski ordinarijat Zadar
Broj: 280/1999
Datum: 2. veljače 1999.

U korizmenom vremenu nastavljamo s našom nadbiskupijskom akcijom za fond "Dom Božji", koji je namijenjen popravku i gradnji crkava u našoj Nadbiskupiji. Svakome župniku stavljam na srce provodenje ove akcije tijekom ovogodišnje korizme na način koji najbolje odgovara prihtkama u župi koju posluuje.

*+ Ivan, v. r.
nadbiskup*

*+ Ivan, v. r.
nadbiskup*

ODREDBE

POBAČAJ I OVLAŠT ODRJEŠENJA

Nadbiskupski ordinarijat Zadar
Broj: 277/1999.
Datum: 2. veljače 1999.

Upućuju se ispovjednici na *Vjesnik Zadarske nadbiskupije*, broj 1-2 od 1989. godine, na tekst: "Zločin pobačaja, grijeh, kazna i ovlašt odrješenja" gdje je taj predmet temeljito razrađen. Ovdje se donosi samo ono što se odnosi na ovlašt odrješenja po službi i danim ovlaštima.

Od kazne izopćenja zbog sudjelovanja u vršenju pobačaja (kan. 1398) imaju pravo odrješiti:

1. Mjesni ordinarij (kan. 1355). Tu se podrazumijeva generalni vikar.
2. Kanonik-pokorničar (kan. 508). On tu vlast ne može delegirati drugome.
3. Oni koje ovlašti Ordinarij.

Radi duhovnog dobra vjernika i spasa duša ovime dajem ovlašt davanja odrješenja od kazne izopćenja zbog pobačaja i sudjelovanja u pobačaju sljedećim svećenicima:

1. Prioru benediktinskog samostana na Čokovcu, Tkon.
2. Provincijalu franjevačke provincije sv. Jeronima u Zadru.
3. Svim dekanima.
4. Župniku sv. Šime u Zadru.
5. Gvardijanu i vikaru samostana sv. Frane i sv. Mihovila, Zadar.
6. Svim ispovjednicima u došašću, korizmi i vazmenom vremenu, o svetkovini Velike Gospe i Svih svetih, za vrijeme pučkih misija, duhovnih obnova, duhovnih vježbi i molitvenih seminara.
7. Voditelju pokorničkog bogoslužja svaki put kada se ono slavi u većoj ili manjoj vjerničkoj zajednici još osim slučajeva pod brojem 6.

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

SVJETSKI DAN BOLESNIKA

Nadbiskupski ordinarijat Zadar
Broj: 278/1999
Datum: 2. veljače 1999.

Svjetski dan bolesnika, kao i svake godine, obilježava se na spomendan Gospe Lurdske, 11. veljače. Ove godine to je sedmi po redu Dan bolesnika. U ovom broju *Vjesnika* donosimo Papinu poruku za taj dan. Potičem svu braću svećenike na obilježavanje tog dana molitvom, nagovorom, pohodom bolesnika i poticajem vjernika na potrebu kršćanskog suosjećanja, potpore i molitve za bolesnu braću. Prigoda je to i za katehezu o sakramentu bolesničkog pomazanja u svjetlu Katekizma Katoličke crkve (br. 1499-1532).

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA
NACIONALNI KATEHETSKI URED
10000 Zagreb, Kaptol 12, tel/fax (01) 48 14 589
Broj: 343/98

Zagreb, 4. studenoga 1998.

Predmet: PRIORITETNI ZADACI PROVEDBENOG PLANA NACIONALNOG KATEHETSKOG UREDA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE (NKU HBK) - O vjeronauku otvorenije, objektivnije i suradnički zauzetije

POZIV NA SURADNJU

Na temelju rasprave na sjednici Vijeća za katehizaciju HBK, na sastanku predstojnika biskupijskih katehetskih ureda kao i viših savjetnika NKU-a (15. i 16. rujna 1998.), te na radnoj sjednici NKU-a 1. listopada 1998., nakon izdanja novoga Plana i programa katoličkoga vjeronauka u osnovnoj školi, a posebno nakon što je na zasjedanju hrvatske Vlade 22. listopada 1998. prihvaćen tekst Ugovora između Vlade Republike Hrvatske i Hrvatske biskupske konferencije o katoličkom vjeronauku u javnim školama i vjerskom odgoju u javnim predškolskim ustanovama, gdje je riječ o provedbenom pravnom preciziranju načelnih odredbi iz Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture (potpisan 18. prosinca 1986., a ratificiran u Hrvatskom saboru 24. siječnja 1997.) ovdje se donose osnovni i prioritetni zadaci Nacionalnog katehetskog ureda HBK za naredno razdoblje.

1. Suradnja NKU-a HBK s biskupijskim katehetskim uredima

- pomoć u njihovom što boljem funkcioniranju
- izradba pravilnika u skladu s pravilnikom NKU-a
- pomoć u organizaciji katehetskih seminara na biskupijskom planu i svih drugih pothvata, koji se ovdje navode u vidu što kvalitetnije katehizacije (u školi i u župi)

2. Prikupljanje i obradba statističkih podataka - istraživanja

- o stanju vjeronauka u školama u Hrvatskoj (broj učenika, vjeroučenika, vjeroučitelja - kvalifikacije, mišljenje o vjeronauku i dr.)
 - o stanju župne kateheze (djeca, mladi, odrasli - roditelji - katekumenat)
- Nb. U užoj suradnji s biskupijskim katehetskim uredima i Ministarstvom prosvjete i športa.

3. Rješavanje pitanja stručne kvalifikacije vjeroučitelja

- a) Suradnja s crkvenim učilištima u trajnoj obnovi nastavnog plana i programa (kolegij s metodičkim vježbama i dr.) radi osposobljavanja vjeroučitelja za što kvalitetniju katehizaciju, bilo kroz petogodišnji (KBF, Područne Teologije) bilo četverogodišnji studij (Katehetski instituti). Veće povezivanje i suradnja u tom zadatku profesora pastoralno-katehetskih kolegija, osobito kateheta.
- b) Pomoć u rješavanju pitanja onih vjeroučitelja koji su završili određeni studij, ali nedostatan za predavanje vjeronauka u školi, ili onih koji još nisu dobili diplomu zbog neriješenih pitanja (na razini KBF - Teologije - Instituti). Potrebno je utvrditi sve slučajeve do sada zaposlenih vjeroučitelja o čemu bi dalo svoje mišljenje i predložilo rješenje "ad hoc" imenovano povjerenstvo stručnjaka na našim crkvenim učilištima i NKU-a.

To je i moja želja, koju vam danas bratski izražavam. Zato, uz zagovor svete Stošije, vruće molim Gospodina da blagoslovi naš Grad, vaše obitelji, vašu mladež, da bude uvijek jaka i sačuvana od zla.

Neka sveta Stošija donese mir gdje vlada mržnja, neka donese utjehu gdje je tuga, olakša- občanje: "Bit ću s vama kroz sve dane." A činjenica da i nakon dvije tisuće godina iza rođenja Isusova, Isus ne znači ništa u životu mnogih ljudi, govori nam da se većina ljudi ne

uvjerava o Kristu putem pisane riječi ili usmenog dokazivanja. Većina ljudi hoće vidjeti. Za njih najjači dokaz o Isusu jest život kršćanima. Jedino lice koje Krist može pokazati suvremenima da bi ih uvjerio i obratio, jest lice nas kršćana i lice kršćanskih zajednica, koje žive Kristovim živo-

Zadranj, budite poput svete Stošije vjerni idealima vaših očeva koji su stoljećima svjedoci i ispovjedali svoju kršćansku i katoličku tradiciju; budite ponosni na svoje kršćansko i hrvatsko ime. Duboko sam uvjeren da nećete dopustiti da stromasni slijepac iz romana Victora Hugoa uzdigne svoj stap i poviče, vama Zadranima, nasljednicima jedne svijetle civilizacije: "O vi, koji vidite, što ste učinili od svijeta..."

S ovim poticajnim mislima čestitam vam blagdan vaše zasitnice sv. Stošije i sve vas izručam moćnoj zagovornici našoj nebeskoj Majci Mariji "Kraljici Hrvata".

Zadar, blagdan svete Stošije 1999.

stvarno velik samo kada osjeća da može završiti svoj dan s riječima čuvenoga prof. Cardelija: "Zrtvoava sam život živeti ga."

3. "Budite jaki." To je posljednja riječ,

koju nam danas upućuje sveta Stošija. Naša života nada počiva na dva tvrda temelja: dvoiti- sučna slavnja povijest Crkve i osobito Isusovo

upravio kršćanima ovaj izazov: "Budite smireni, budite osobe koje znaju oprostiti, ljubiti, i činiti dobra djela i onda ću vam vjerovati." Braćo, uvijek imajte na umu da svatko razumije jezik dobrote i ljubavi, jezik dobrih djela i milosrda, po kojima "će nas svijet upoznati..." i po kojima

čemo jednog dana biti sudeni.

Braćo i sestre, gledajući na svetu Stošiju u svjetlu spomenutih riječi, priznajmo svi, stari, mladi i djeca, da je sveta Stošija za nas uzor života i izazov koji nas poziva na ozbiljan ispit savjesti. Stoga, ova svetkovina neće ostati bez značenja za naš život, ona nas potiče na obraće-

nje, na promjenu života u vjeri, nadi i ljubavi.

c) Izrada programa za trajnu katehetskiju vjeronauku

- na nacionalnom planu (Katehetski dani /jedni, stručni seminari) za predškolsku dob, osnovnu i srednju školu, te u isto vrijeme za župnu katehezu (u organizaciji NKU-a)

- na metropolitanskom i biskupijskom planu (u organizaciji biskupijskih katehetskijh ureda, uz pomoć NKU-a).

Napomena: Pitanje trajne katehetske formacije potrebno je temeljito reformirati, u suradnji i s Ministarstvom prosvjete i športa odnosno Zavodom za unapređenje školstva u svemu što se odnosi na vjeronauk u školi, kako bi vjeronauku bilo što osposobljeniji za animiranje katehetskog itinerarija, odnosno za realizaciju sata vjeronauka kao komunikacijskog čina/procesa (vidi: Opći direktorij za katehezu - 1997, br. 235).

● NKU HBK treba u što skorije vrijeme dati nacrt Plana i programa specijalnih tema za biblijsko-teolo- sko-katehetskog doskolovanje, te za usavršavanje u didaktičko-metodičkim pristupima/sustavima u katehez, vodeći računa o doprinosu humanističkih znanosti i dr. Osobitu pažnju treba posvetiti duhovno-vjermičkom identitetu vjeronauke (osnovne dimenzije: biti, znati i znati činiti).

- U trajnu formaciju svakako, uz ostalo, spada što bolja razrada i primjena novoga Plana i programa katehezu, te temeljnih poruka pape Ivana Pavla II., u povodu drugog posjeta Hrvatskoj (2.-4. listopada 1998.) koje se odnose na novu evangelizaciju odnosno katehizaciju.

● Ministarstvo će dati svoje sugestije s obzirom na neke teme koje bi trebale ući u program, osobito one koje se odnose na program pripravnosti škole te njezine uloge u odgojno-obrazovnom sustavu u cjelini, planiranje i organiziranje nastave, pripremanje i izvođenje odgojno-obrazov- nog procesa, sustavno praćenje, vrednovanje i ocjenjivanje rada učenika, sudjelovanje u radu stručnih tijela škole i dr.

● To je nužno provesti ukoliko želimo, a što je i potrebno, da Ministarstvo prizna takvo doskolovanje vjeronauke (kao stručne aktivne). Na temelju dosadašnjih razgovora u Ministarstvu proizlazi da ono može pomoći u financiranju (dva do tri stručna aktivna, odnosno seminara), bilo na nacionalnoj bilo na lokalnoj razini.

● Svako dobivanje financijske potpore od Ministarstva vrši se preko NKU-a-HBK koje daje prijedlog i suglasnost za financiranje određenih skupova na širem planu.

● Osim toga, u nacelu seminari (stručni aktivni) trebaju se održavati izvan nastave, to znači u vrijeme praznika. O svemu će se u skoro vrijeme raspraviti u vidu konkretnih smjernica.

● Budući da najveći broj vjeronauke radi u osnovnoj školi razmišlja se o više turnusa teološko-katehet- skih tečajeva, na više mjesta. Potrebno je da se i Katehetska zimska škola uključuje u taj jedinstveni projekt, u užoj suradnji s NKU-om HBK, to znači da se ona vodi kao jedan od turnusa. U svezi s time potrebno je ujednačiti programe svih turnusa. Uskoro će se sastati vodstvo NKU-a s predstavnicima biskupijskih katehetskijh ureda radi planiranja seminara u 1999. godini.

● Valja raditi na Planu i programu formacije župnih katehista u okviru župne zajednice (Škole za katehiste, za odgovorne za katehezu - nsp. Opći katehetski direktorij za katehezu, br. 223-252). Pitanje kateheze u "cjelovitom" župnom pastoralu.

Ali taj pojam svetaca je pogrešan, jer nam on daje krivu sliku svetaca i od njih nas udaljuje. Naprotiv, sveci su ljudi kao i mi, sa svim našim slabostima i poteškoćama; oni su postali veliki, jer su vjerno izvršili krsna obećanja. Sveci su prijatelji Božji, koji su znali živjeti po volji Božjoj; oni su naša starija braća, koja su živjela prije nas, koja su nam probila put kroz život i koja nas svojim primjerom i zagovorom vode našim životnim putem. A da usvojimo ovaj pojam sveca, pomaže nam Drugi vatikanski sabor, koji u svojoj uredbi o Crkvi naglašuje, da je svaki kršćanin već svojim krštenjem pozvan da postane svetac.

Stoga, biti svetac znači živjeti životom milosti, živjeti u prijateljstvu s Bogom, razvijati u sebi život Božji, koji smo primili na krštenju. Biti svetac znači nositi svjetlo Kristovo i sjaj kršćanskih kreposti na svom radnom mjestu. A slaviti svetkovinu svete Stošije, znači naučiti od nje kako možemo i moramo postati sveci, kako po njezinom zagovoru možemo dobiti potrebnu milost i snagu i kako možemo postići savršeno i trajno prijateljstvo s Bogom.

Svetkovina svete Stošije jest zgodna prigoda i poziv da se ispitamo i ogledamo u životu svetice, i da od nje naučimo ljubiti Boga i bližnjega.

Ne znamo mnogo o životu svete Stošije, jer od nje nas dijele dugi vijekovi. Ali znamo da je ona zbog svoje vjere podnijela mučeničku smrt za progona kršćana u vrijeme rimskog cara Dioklecijana. Bilo je to na sam Božić, 304. godine, u današnjoj Srijemskoj Mitrovici. Spaljena je živa na ognju lomače.

Sveta Stošija i Zadar neraskidivo su povezani od početka 9. stoljeća. Bizantski car Nicefor, u znak priznanja našem biskupu sv. Donatu za njegovo uspješno posredovanje u sklapanju mira između Bizanta i cara Karla Velikoga, darova mu moći svete Stošije.

Od tada se čuvaju u olovnim valjcima u našoj katedrali mučenički prah i ostaci spaljenih kostiju svete Stošije.

Vrijeme Stošijina života bilo je prognaničko i mučeničko. Vrijeme donosa njezinih svetih moći u Zadar bilo je nemirno i stradalačko. Stoga, nama je dovoljno znati da je ona bila mučenica i da je svojom krvlju potvrdila i posvjedočila vjeru u Krista.

Veliki filozof Pascal ostavio je napisano: "Ja vjerujem samo onim svjedocima, koji ginu za svoje uvjerenje." Stoga, dozivajući danas u pa-

met mučeničko svjedočenje svete Stošije, ponavljam vam riječi koje je sveti Pavao upravio crkvenoj zajednici u Korintu: "Bdijte i stojte čvrsti u vjeri, muževno se držite, budite jaki."

1. "Bdijte i stojte čvrsti u vjeri." Ne kažem vam: ne napuštajte vjeru, jer znam da to nećete nikada učiniti, nego vam kažem: budite osvjedočeni da je vjera škola, dogma, moral, kult, život; sjećajte se uvijek da se k Bogu ide po Crkvi, papi, biskupima i svećenicima, jer na njih je Isus mislio kada je rekao apostolima: "Idite i propovijedajte; tko vas sluša mene sluša." Braćo, vjerujte mi, drukčije misliti bilo bi krivo, bila bi zabluda.

2. "Muževno se držite", to jest uvijek se vladajte kako nas naučava vjera. Budite uvijek dosljedni u životu. Ne može se biti u Crkvi s Kristom, a izvan Crkve protiv Krista. Pazite braćo, da vam vjera ne bude kao svečano odijelo koje se oblači samo u nekim prilikama. Vjera je svjetlo koje osvjetljuje životni put čovjeka, to je krepost koja mora oblikovati sav naš život, privatni i javni, vjerski i građanski. Vjera ne može pomiriti stvari koje su u sebi nepomirljive, ona ne može pomiriti zlo i dobro. Krist je govorio jasno kada je rekao da ne možemo služiti dva gospodara: "Tko nije sa mnom, on je protiv mene." Sveta Stošija je zaista živjela u svjetlu ove prave vjere. A mi, braćo kršćani, možemo li ustvrditi da je i naš život takav? Bog ne traži od nas, bar za sada, svjedočanstvo krvi, kao što je tražio od svete Stošije, nego on traži od nas da budemo pravi Kristovi sljedbenici i da nikada ne okaljamo svoje kršćansko ime, jer biti kršćanin znači ispovijedati otvoreno svoje kršćansko uvjerenje. Upravo nam to, tako živo, preporuča sveto Evanđelje. "Što vam ja tiho šapnem u uši", kaže Isus apostolima, "to vi propovijedajte po krovovima. Ne bojte se onih koji mogu naškoditi tijelu, nego bojte se onih koji mogu baciti u propast i tijelo i dušu." Sveta Stošija bila je puna ovog kršćanskog duha. Ona je izgubila život, ali nije okaljala svoje kršćansko ime znajući, kako kaže Tertulijan, da se bit kršćanstva sastoji u nasljeđivanju Krista, koji je došao na svijet i uzašao zbog njega na Kalvariju. Stoga, svaki vjernik mora znati da je na svijetu zato, ne da nameće križ drugima, već da sam uzide na križ, jer kako kaže Clodel: "Ništa na svijetu nije tako visoko kao Križ odakle se može promatrati čovjeka, koji je najdraži Božji biser." Vjerujte mi, braćo, dok izgovaram ove riječi, drhtim, jer osjećam da se u ovom trenutku ponovno rađa onaj ljudski dio mene, iako ostajem i dalje uvjeren da je čovjek

4. Priprema i izdavanje teološko-katehetske literature i pomagala - osobito novih vjeronaučnih udžbenika (za vjeroučenike) i priručnika (za vjeroučitelje)

Prijedlog je da viši savjetnici NKU a HBK budu i predvoditelji (koordinatori) projekata, uzimajući u obzir sve što se već poduzima:

- Opći i nacionalni crkveni dokumenti o religioznom odgoju i katehezi (znanstvena i stručna literatura) - dr. Ante Pavlović.
- Predškolski vjerski odgoj - priručnici te tiskana i ostala pomagala za roditelje i odgojitelje te za djecu - dr. Alojzije Hobljaj.
- Osnovna škola - formiranje autorsko-uredničkog tima Katehetske radne ekipe "Symbolon" i suradnika, pod vodstvom dr. Josipa Baričevića, za izradbu novih vjeronaučnih udžbenika i priručnika na temelju novog Plana i programa.

Nb. Autorsko-urednički tim obavješćuje da bi u 1999. god. mogli biti gotovi udžbenici za 1. i 7., a u daljnje tri godine i ostali udžbenici. Isto tako obavješćuje da bi sljedeće godine mogao biti objavljen Priručnik uz Plan i program, a priručnici uz pojedine vjeronaučne udžbenike trebali bi biti objavljeni u sljedeće tri do četiri godine.

- Srednja škola - dr. Rudi Paloš. Revizija i dorada Plana i programa te novih udžbenika i priručnika za gimnazije/srednje škole te strukovne škole.
- Župna kateheza - izradba Plana i programa, te prikladnih drugih pomagala za katehizante, te priručnika za katehete za rad s djecom, mladima i odraslima (osobito s roditeljima), pod vodstvom msgr. Mate Stepinca, a uz pomoć don Vinka Sanadera te uz suradnju dr. Milana Šimunovića, dr. Bernardina Škunce i drugih koji su ranije izradili početne okvirne planove.
- Izradba Plana i programa za rad sa studentima, radničkom mladeži i drugim skupinama odraslih - dr. Stipe Nimac.
- Izradba izvedbenih Planova i programa te prikladnih materijala za rad s osobama s teškoćama u razvoju - prof. Zvonka Matoić.
- Izradba priručnika (s materijalima) za posebne dane s vjerskim obilježjem u školi, u suradnji sa stručnjacima iz Zavoda za unapređenje školstva, te za neke prigode u župnoj zajednici. Upućuje se molba svim vjeroučiteljima da pošalju svoje materijale na adresu NKU-a.
- Izradba Plana i programa za permanentnu formaciju vjeroučitelja (teološka-katehetska i duhovna - vidi točka 3.c) - dr. Milan Šimunović.

Napomena:

Očito da postoji mogućnost formiranja i alternativnih ekipa za izradbu priručnika za vjeroučitelje odnosno udžbenika za vjeroučenike. Međutim, postavlja se pitanje imamo li dovoljno snaga za više ekipa ili je bolje udružiti se u jednom projektu, to jest u izradbi kvalitetnih priručnika ili udžbenika na razini Hrvatske biskupske konferencije.

S druge strane, postavlja se i pitanje izvršavanja preuzetih obveza pojedinog autorsko-uredničkog tima. Priručnici i udžbenici su neophodni za kvalitetnu realizaciju vjeronauka i razumljivo je da se vjeroučitelji pitaju kada će ih konačno dobiti. Iza nas je sedam godina iskustva vjeronauka u školama i novog oblika župne kateheze. Stoga moramo poštivati određene rokove i proceduru. Ukoliko neki autorsko-urednički tim to ne bi ispunio, odnosno ostvario adekvatnu suradnju i pravovremeno izradio priručnike i udžbenike, nužno se mora formirati druga ekipa. Jasno je da se svatko tko radi na priručnicima odnosno udžbenicima, mora temeljiti na Planovima i programima, odobrenima od HBK.

5. U ovom zadnjem "prijeležanom razdoblju" (od dvije godine - 1998/99. i 1999/2000.) rješavanje pitanja stručnih ispita (tko i gdje će polagati), pitanja savjetnika, odnosno stručno-pedagoškog nadzora realizacije vjeronauka u školama, zatim pitanje vjeroučitelja mentora za praeenje vjeroučitelja početnika. U tijeku je izradba Pravilnika o stručnom ispitu te o napredovanju u mentorstvu i savjetničku službu. Te prijedloge Pravilnika izrađuje posebno povjerenstvo, sastavljeno od predstavnika NKU-a i Ministarstva prosvjete i športa.
6. U vidu kvalitativne prisutnosti Crkve u školi razmišlja se o nekim modelima bolje suradnje na razini: obitelji - župna zajednica - škola; angažirane roditelja i katoličkih prosvjetnih djelatnika, uz rasprave na posebnim susretima (tribinama na nacionalnom i biskupijskom planu) o odgojno-obrazovnom konceptu "nove škole" i na kršćanskim korijenima (tzv. "evanđelizacija škole") te projekta "cjelovitog odgoja u vjeri" (u školi i župnoj zajednici); načini temeljitog informiranja roditelja o glavnoj svrsi i općim ciljevima katoličkoga vjerskog odgoja u školi te župnoj zajednici.
7. S ciljem što boljeg informiranja, animiranja i povezivanja vjeroučitelja potrebno je pokrenuti službeni katohetski GLASMK (NKU-a), koji bi izlazio bar dva puta godišnje, a po potrebi i češće.
8. Stedivane pitanja uređovanja NKU-a (pronalaženje novog adekvatnijeg prostora, priručna biblioteka, audiovizualna pomagala i dr. - osnovne financije - izrada osnovnog troškovnika za razdoblje do kraja 1998. te za 1999.).
9. O svim konkretnim pothvatima NKU HBK redovito izvješćuje i konzultira mgr. dr. Marina Srakica, predsjednika Vijeća za katehizaciju HBK i mgr. dr. Antuna Škvorčevića, generalnog tajnika HBK, a radi Izvješće i za Stalno vijeće HBK.
10. Na temelju Pravilnika NKU surađuje u svim pastoralnim programima HBK, na kojima rade pojedina Vijeća odnosno ustanove.

Obavijest: Na molbu mgr. Ante Ivasa, predsjednika vijeća za laike HBK, NKU pruža suradnju u programima za pastoral mladih, posebno u organizaciji "Kolokvija za pastoral mladih" koji će se održati u Samoboru / Kuća susreta "Tabor" 27. i 28. studenog o. g., pod vodstvom užeg Odbora povjerenika za mlade u pojedinim biskupijama.

Vazna obavijest - molba suradnicima:

NKU HBK obavijuje poziv na suradnju svima (profesorima na crkvenim učilištima koji se bave pastoralno-katohetskom tematikom, i drugim stručnjacima, zauzećijim župnicima i župnim vikarima i vjeroučiteljima/cama) koji žele preuzeti određeni zadatak u autorsko-uredničkim timovima odnosno ekipama (vidi točka 3.c) i 4.a) do h). Time se ujedno formiraju Komisije odnosno radne skupine, predviđene Pravilnikom NKU-a. Od suradnika se očekuje sudjelovanje:

- u izradbi vjeronaučnih udžbenika (za vjeroučenike) i priručnika (za vjeroučitelje) u nekom od autorsko-uredničkih timova
- u svojstvu predavača ili voditelja tmskog rada na katehetskim seminarima
- u uzim savjetovanjima o posebnim pitanjima.

Spremnost za sudjelovanje u jednom od zadataka bilo bi dobro izraziti pisanim putem, nakon čega će voditelj komisija/radnih skupina, odnosno određenog autorsko-uredničkog tima organizirati susret radi konzultacije o načinu suradnje.

U suradnji s višim savjetnicima NKU-a HBK te u konzultaciji s drugim suradnicima privredio

Dr. Milan Šimunović, v. r.
Predstojnik NKU-a HBK

i prave veze s Bogom, ne možemo živjeti i djelovati u slobodi.

U ovoj godini pripreve na Veliki jubilej 2000. godine Kristova dolaska na svijet, u godini Boga Oca, ne prestajmo, braćo i sestre, zahvaljivati Bogu Ocu na daru slobode te kličimo sa sv. Pavlom: "Blagoslovljen Bog i Otac Gospo-dina našega Isusa Krista, on koji nas blagoslovi svakim blagoslovom duhovnim u nebesima, u Kristu. Tako: u njemu nas sebi izabra prije postanka svijeta da budemo sveti i bez mane pred njim; u ljubavi nas predodredi za posinstvo, za sebe, po Isusu Kristu, dobrohotnošću svoje

Preuzivšeni Oče Nadbiskupe,
braćo svećenici, redovnici i vjernici!

Nedavno je u jednom velikom dnevniku zapapio poznati pisac: *Gospodine, daruj nam sveca, i to jednoga od onih svetaca, koji je u prošlosti, u vremenu duboke tame dao duhovni zamaš svijetu.* Takvo ga sveca, poželjnog u današnjim mutnim i smetenim vremenima posjeduje naš Zadar u mučenici svete Stošije, koja se već stoljećima ovdje odamo štuje. Vi Zadrani, okupljate se svake godine, prigodom godišnje svetk-ovine svete Stošije, oko Božjeg oltara, da se sjete svoje moćne zaštitnice, da proslavite njezinu ljudsku i svetačku veličinu i osobito, da silijedeci nju, ojačate u vjeri i od nje naučite biti jaki i hrabri u svim prigodama života. Možda će nekomu izgledati smiješna ta iskrena odanost i kršćanska pobožnost, kojom slavimo jednu mu-čenicu, koja je živjela prije 17 stoljeća.

Stoga, dopustite da vam uputim pitanje: Što nam poručuje ova svetica koja je živjela prije 17. stoljeća? Što nam poručuju čitanja koja smo upravo čuli? Koje je značenje sveca i patrona u povijesti jedne dijcezanske, župske ili narodne zajednice?

Vidite, da bi smo odgovorili na ova pitanja bilo bi potrebno predočiti život svete Stošije koja se u Crkvi časti kao djevica i mučenica više od tisuću godina. Trebalo bi, osim toga, prelistati povijest ovoga Grada da se uoči povezanost ove svetice s ljudima ovoga kraja.

Propovjed mons. Šime Duke, na blagdan sv. Stošije, Katedrala, 15. siječnja 1999.

Ne bin želio ulaziti podrobije u analizu biografije ove svetice. Ne bin htio opisivati ni povijesnu navezanost ovoga Grada i biskupije uz svoga patrona svetu Stošiju, jer to bi nas odvelo u daleku prošlost.

Ali, htio bin naglasiti ulogu svetaca u povijesti Crkve i u povijesnom hodu jednog naroda.

Htio bin upitati i sebe i vas: Što nam je činiti? Što nam može danas reći sveta Stošija? Možda ćemo moći na ova pitanja odgovoriti jedino ako uspijemo shvatiti pravi smisao naše zemaljske opstojnosti. Naš život, braćo, samo je prijelaz, put, prema konačnom susretu s Gospodinom u nebeskom Jeruzalemu; i zbog toga ne smijemo nikada zaboraviti, kako kaže Leon Bloy, "da smo mi samo hodokašnici prema *Apsolutome*". Jednako tako nikada ne smijemo zaboraviti što nam je otkrio poznati psiholog Jung, koji ovako piše: "Suvremeni je čovjek *bolesian, nesiguran i izglađnjen; život mu je očajan, nestalan, i ne može živjeti bez Boga.*" Zbog toga, na našem životnom putovanju, Crkva nam stavlja pred oči svijetle likove i uzore da ih nasljedujemo.

Mi često mislimo da su sveci neka izvanredna bica, da se oni mnogo razlikuju od nas, da su tako uzvišena bica, koja mi slabi ljudi ne može-mo nasljedovati, jer su oni ljudi koji čine čudesna.

“To teško kršenje jednoga od temeljnih prava osobe za vjernike je uzrok golemih patnji... Poznato je da ima država”, veli Papa, “u kojima su pojedinci, obitelji i cijele skupine diskriminirani i potiskivani na rub društva zbog svojih vjeroispovijesti.”

Sv. Stošija i svi mučenici kroz stoljeća do našega Alojzija Stepinca govore nam, kako su ljudi, zasljepljeni svojim zlim strastima pozivajući se na svoju slobodu, spremni gaziti svaku slobodu drugih ljudi, pa tako i njihovu vjersku slobodu.

Sloboda je najveći dar kojim je Bog obdario čovjeka. Ali to je i dar koji čovjek veoma često, u svojem privatnom i javnom životu, krivo shvaća i zloupotrebljava. Čovjek je uvijek bio osjetljiv i ljubomoran na svoju slobodu. No u ovo naše vrijeme, u vrijeme demokracije, ta osjetljivost za slobodu u njemu sve više raste. Drugi vatikanski sabor ističe: “Tu slobodu naši suvremenici uvelike cijene i strastveno traže. I s pravom! Ali se često zalažu za nju na loš način, kao da bi bilo dopušteno sve što godi, pa i zlo. Prava sloboda je, naprotiv, izuzetan znak Božje slike u čovjeku” (GS 17). Čovjek je stvoren na sliku i priliku Božju. Čovjek je po svojoj slobodi sličan Bogu. A samo je Bog u punini, apsolutno slobodan. On pak tu svoju slobodu vrši isključivo po pravilu ljubavi. Sve što Bog čini, čini iz ljubavi. To je pokazao na najistaknutiji način kad nam je dao Sina svoga Jedinorođenca, koji je za nas i za naše spasenje umro na križu. Prema tome istinski je slobodan samo onaj koji djeluje na Božji način, iz nesebične i čiste ljubavi. Ondje pak gdje je na djelu ljudska sebičnost, profiterstvo, gdje nema spremnosti za žrtvu i samoodricanje tu nema ni prave slobode. Sveti Pavao nam govori: “Gospodin je Duh, a gdje je Duh Gospodnji, ondje je sloboda” (2 Kor 3,17). Sv. Stošija i drugi kršćanski mučenici koji su bili ispunjeni Duhom Božjim, iako su bili po zatvorima i logorima, iako su bili izloženi torturama i mučenjima svake vrsti, do prolijevanja krvi, smatrali su sebe u pravom smislu slobodnima. Naprotiv njihovi progonitelji i mučitelji nisu bili slobodni. Oni su robovali svojim krivim spoznajama, svojim zabludama, svojoj oholosti i nastranim užicima i strastima. Očito je da su oni krivo shvaćali slobodu i da su u svojoj zabludi bili spremni učiniti i najveće nepravde drugim osobama. I dok se nevine ljude bacali u tamnice i pred divlje zvijeri, sami su bili robovi vlastitih zlih pohota. Zato sv. Pavao veli prvim kršćanima: “Za slobodu nas Krist oslobodi!

Držite se dakle i ne dajte se ponovno u jaram ropstva” (Gal 5,1).

U krivom shvaćanju slobode lako se upada u ropstvo zla i grijeha kojim čovjek na kraju samoga sebe uništava. Znamo npr. da i danas mnogi mladi pozivajući se na svoju slobodu provode cijele noći u diskotekovima odavajući se drogi, alkoholu i razvratnom životu. I što imaju od takve slobode? Postaju robovi tih poroka, nesposobni za život i rad. I zato nam sv. Petar govori da se vladamo “Kao slobodni ljudi, ali ne kao oni kojima je sloboda tek pokrivalom zloće, već kao Božje sluge” (1 Pt 2, 16).

Sloboda je dar Božji. Nju nam je zaslužio sam Krist Gospodin svojom smrću i uskrsnućem. Po krštenju smo postali djeca Božja i dionici Kristove slobode. Stoga nam poručuje sv. Pavao: “Sada pak pošto ste oslobođeni od grijeha i postali sluge Božje, imate plod svoj posvećenje, a svršetak - život vječni. Jer plaća je grijeha smrt, a dar Božji jest život vječni u Kristu Isusu, Gospodinu našem” (Rim 6, 22-23).

Stoga cijenimo, braćo i sestre, svoju kršćansku slobodu koju smo primili na krštenju kad smo postali slobodnom djecom Božjom. Ne zaboravimo ni dar slobode koju smo stekli kao narod u slobodnoj i samostalnoj državi. U njoj sada susrećemo mnoge teškoće. Ali zbog njih ne smijemo zaboraviti ili obescijeniti tu slobodu, za kojom smo toliko težili i za koju su pale mnoge žrtve. Naprotiv, u toj slobodi trebamo svi zajedno rasti i jačati. Drugi vatikanski sabor nam govori da sloboda jača “kad čovjek preuzima na sebe neizbježne nužnosti društvenog života, ako prihvaća mnogostruke zahtjeve ljudske solidarnosti i svojski se stavlja u službu ljudske zajednice” (GS 31,2). Sloboda nas suobličuje Isusu Kristu. A ta je sloboda, kako nam je pokazao sam Krist, veoma zahtjevna, koliko za svakog pojedinog čovjeka, toliko i za samo ljudsko društvo. Nema prave slobode bez ljubavi. A ljubavi nema bez žrtve i samoodricanja. Cijeniti osobnu slobodu i slobodu države i naroda, znači nesebično se zalagati za opće dobro i čuvati se svakog vida sebičnosti i korupcije.

Pritom imajmo na umu i ono što nas uči Koncil kad kaže da čovjekova sloboda, ranjena grijehom, može biti djelotvorna samo uz pomoć milosti Božje i da će svaki od nas morati pred Božjim sudom položiti račun o svome životu, za sve što je učinio dobra ili zla (usp. GS 17). Prema tome bez Boga, bez njegove pomoći, bez molitve

PORUKA BISKUPA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE POVODOM DANA ŽIVOTA, 7. VELJAČE 1999.

PRAVO NA ŽIVOT U SREDIŠTU LJUDSKIH PRAVA

Što je čovjek da ga se spominješ? Ili sin čovječji da se za nj brineš? Učinio si ga malo manjim od anđela. Okrunio si ga slavom i čašću. Dao si mu gospodstvo nad djelima svojih ruku. Sve si mu stavio pod noge. (Ps 8, 5-7)

Tako razmišlja psalmist o čovjeku i njegovom dostojanstvu. Tako razmišlja i božićna liturgija koja u zbornoj molitvi izriče svu istinu o čovjeku: “Bože, divno si saznao čovječje dostojanstvo, a još ga divnije obnovio: udijeli nam dioništvo u božanstvu svoga Sina, koji je rođenjem uzeo našu ljudsku narav.” U utjelovljenju i rođenju Sina Božjega posebno je zasjala vrijednost ljudskog života i na sasvim poseban način potvrđeno je pravo na život kao jedno od temeljnih ljudskih prava. Tu istinu o čovjeku Crkva je stoljećima ispovijedala i vjerno čuvala, branila i novim naraštajima prenosila: Isus je nerazdvojivo “pravi Bog i pravi čovjek”, istobitan s Ocem po božanstvu i jednak nama po čovječstvu. Uzevši ljudsku narav, proživio je solidarno s nama čitav ljudski život, od začeca pa do smrti: radio je ljudskim rukama, razmišljao ljudskim umom, odlučivao ljudskom voljom i ljubio ljudskim srcem. Ništa ljudskoga, osim grijeha, nije mu bilo strano.

U prosincu 1998. godine obilježena je 50. obljetnica *Deklaracije o ljudskim pravima*. Ta je obljetnica bila povodom da je sveti Otac za Svjetski dan mira, 1. siječnja 1999. godine napisao: “U poštivanju ljudskih prava tajna je pravog mira.” Među najvažnijim “pravima” koje Papa spominje jest “pravo na život”. Osnovni razlog dostojanstva i poštivanja ljudskog života jest u činjenici da čovjek od Boga dolazi i da je k Bogu upravljen: Ljudski je život svet i nepovrediv od svog početka do naravnog svršetka. Zato ga treba braniti, poštovati njegov ljudski identitet i njegovu osobu, zauzimati se za njegovo dobro na svim područjima života; kako na unutrašnjem, osobnom, vjerskom i duhovnom, tako i na izvanjskom, društvenom, zakonodavnom, političkom, gospodarskom, medicinskom - svim sredstvima koja nam na raspolaganje stavlja zauzeta ljubav. “Pravo na život je nepovredivo”, veli Papa u svojoj novogodišnjoj poruci.

Crkva se ne umara govoriti o dostojanstvu čovjeka, o vrijednosti ljudskog života kao i o potrebi da se život poštuje i brani. Među svim zlodjelima, koje čovjek može počinuti protiv života, posebno su teški pobačaj i čedomorstvo koje II. vatikanski sabor naziva “užasnim zločinima” (GS 51). Nijedan ljudski zakon ne može dati odobrenje takvom zločinu. Kanonsko pravo predviđa najoštriju kaznu izopćenja (kan. 1398) za one koji izvrše ili potpomognu izvršenje pobačaja.

Slaveći *Dan života* u sklopu treće jubilejske godine koja je posvećena Bogu Ocu, mi hrvatski biskupi ponovno dižemo svoj glas u obranu i poštivanje svetosti života. Kao i ranije u više navrata i ovom prigodom želimo snažno podsjetiti da je Bog jedini gospodar života. Nitko ne može uzeti sebi pravo da izravno uništi nevino ljudsko biće. “Život ljudski je svet i nepovrediv u svakom trenutku svoga postojanja, također u onom početnom koji prethodi rođenju. Čovjek od majčina krila pripada Bogu koji sve ispituje i zna, koji ga stvara i svojim rukama oblikuje... i njegovo je zvanje upisano u Knjigu života” (usp. EV 61).

Zadaća je svakog čovjeka život poštivati i braniti. Papa Pavao VI. prije 22 godine prigodom Svjetskog dana mira piše: “Ne može biti pravog mira, ako se ne brani i ne promiče život, jer svaki zločin protiv života, napad je na mir.” U istom duhu piše i sadašnji papa Ivan Pavao II. u svojoj poruci za ovogodišnji Svjetski dan mira: “Pravo na život je nepovredivo, a prava kultura života, kako jamči pravo doći na svijet onome koji još nije rođen, tako štiti novorođenčad od zločina čedomorstva. Isto tako ona jamči hendikepiranima razvoj njihovih mogućnosti, a bolesnima i starima odgovarajuću njegu” (br. 4)

Htjeli bismo stoga povodom ovogodišnjeg Dana života potaknuti sve ljude dobre volje da se, u okviru svog životnog poziva, založe za promjenu moralno neprihvatljivog građanskog zakona koji je u suprotnosti s Evanđeljem života, a protivan je i Ustavu Republike Hrvatske. Posebno bismo željeli potaknuti naše kršćanske obitelji da posvijeste činjenicu Božjeg dara i izabranja da su pozvani biti “Crkva u malom”, “svjetlo svijeta” i “ognjište života”. Neka se srcem i dušom okrenu onoj Riječi koja bijaše u

početku, i po kojoj sve postade, jer "u njoj bijaše život, i život bijaše ljudima svjetlo i svjetlo svijetli u pozornosti i pastoralne skrbi, a obitelji neka budu svjesne iskonskog Božjeg plana koji je uvijek u službi života (usp. FC 17).

Dok u vjeri promatramo misterij Ujelovljenja, svoje molitve i nastojanja u promicanju kulture života povjeravamo Onoj koja je Majka živih i "svijetli punjućem Božjem Narodu kao znak pouzdane nade i utjehe" (LG 68).

Sve vas blagoslivljamo i od srca pozdravljamo.

Zagreb, na blagdan Nevine dječice, 28. prosinca 1998. godine

Vaši biskupi

Nedjelja, 7. veljače 1999. - DAN ŽIVOTA

MOLITVA VJERNIKA

Uvod: Braćo i sestre, pomolimo se Bogu, darovatelju svakoga života, da nas utvrdi u ljubavi i poštovanju prema životu.

1. Gospodine, tvoj je Sin došao da bismo imali život u izobilju. Daj da Crkva bude mjesto gdje će mnogi pronaći istinski smisao života u Isusu Kristu. Molimo Te.

2. Pomozli ljudima na vlasti, političarima i svim odgovornima da donose zakone koji će razvijati kulturu života, poštujući svačije pravo na život. Molimo Te.

3. Daruj ljecnicima i zdravstvenom osoblju da se s ljubavlju i pažnjom brinu za malene i nemoćne te da razvoju znanosti bude u službi poboljšanja kvalitete života. Molimo Te.

4. Daj svim roditeljima, odgojiteljima i učiteljima da djecu i mlade usmjeravaju na put života u vjeri, poštenju, radu i zauzimanju za dobro svih ljudi. Molimo Te.

5. Oslobođi mlade ljude od svih ovisnosti kojima ugrožavaju vlastiti život i nanose patnju svojim obiteljima, ohrabri ih da odgovorno korčaju životom s vjerom da ih ti voliš i blagoslivljaš svaki napori žrtvu. Molimo Te.

6. Gospodine Bože, umnoži živote u našem narodu i daj da se radujemo maloj djeci, zrelaj dobi i časnoj starosti, pa da već na zemlji kušamo u zajedništvu sviju ono što ćeš nam darovati u vječnosti. Molimo Te.

Zaključna: Dobri Bože, Oče svega stvorenja, primi naše molitve i daj da te slušamo u svemu kako bi naš život bio u skladu s tvojom svetom voljom. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Propovjed mons. Antona Tamaruta na blagdan sv. Stošije, Katedrala, 15. siječnja 1999.

Rim 8, 31 b-39; Iv 15, 18-21

SV. STOŠIJA

Zadar, 15. siječnja 1999.

Kršćani su progonjeni, u ovom ili onom obliku, više ili manje intenzivno kroz sva stoljeća, do danas. Povijest nam potvrđuje Isusovu riječ: "Nije siuga veći od svoga gospodara. Ako su mene progonili, i vas će progoniti" (Iv 15, 20).

Mi znamo kako se i danas, u dvadesetom stoljeću, na kraju drugog tisućljeća gaze osnovna ljudska prava. Tako smo prošle godine spominjali pedesetu godišnjicu Deklaracije o zaštiti ljudskih

prava sa strane Ujedinjenih naroda, mi smo se ipak morali sjetiti kako se kroz to isto vrijetme kod nas, pod komunističkim režimom, nije pošti- valo pravo na vjersku slobodu. Mnogi su i kod

nas morali zbog svoje vjere trpjeti i najgore progone. Pred svima njima prednjači mučenik Alojzije Stepinac, koga je prošle godine papa Ivan Pavao II., na nezaboravnom euharistijskom

slavlju u Mariji Bistrici, 3. listopada, proglasio blaženim. Tom je prigodom za njega rekao: "U blaženim, cjelokupna tragedija koja je pogodila hrvatsko pučanstvo i Europu tijekom ovoga

stoljeća obilježena trima velikim zlima: fašizmom, nacizmom i komunizmom. On je sada u nebeskoj slavi okružen svima onima koji su, kao i on, dobar boj bili, kaleći svoju vjeru u

kušnjama i nevoljama. U njega danas s pouzdan- jem upiremo svoj pogled ištući njegov zagovor" (Homilija na M. Bistrici 3. X. 1998.).

Sva su ta progonsva rezultat nepoštivanja osnovnog ljudskog prava na slobodu vjere. Stoga je uvijek, pa i danas, potrebno naglašavati, i boriti se za slobodu vjeroispovijesti. Papa Ivan Pavao II. i za ovogodišnji Svjetski dan mira u svojoj poruci pod naslovom *U poštivanju ljud- skih prava tajna je pravoga mira* među ostalim govori: "Vjerska sloboda je središte ljudskih prava. Ona je toliko nepovrediva te zahtijeva da osobi bude priznata čak sloboda promjene vjeroispovijesti, ako to traži njezina savjest." Konstatirajući da se na raznim stranama svijeta ni danas ne poštuje vjerska sloboda, Papa nastavlja:

Dragi vjernici, Sabrani smo u ovoj starodrevnoj katedrali i štuje sv. Stošiju. No ipak pored opravdanog zdravoga do- mojublja koje vas veže uz Zadar i sv. Stošiju, vjerujem da su među vama prisutni i drugi, čisto vjerski motivi koji vas potiču na časćenje i slavljenje sv. Stošije. Nju promatramo danas u prvom redu kao svetu mučenicu koja je zas- vjedocila svoju ljubav prema Isusu Kristu svo- jom mučeniškom smrću. Nju štuje cijela Crkva od prvih početaka, tako da je njezino ime unijela u najstariju, središnju euharistijsku molitvu svete mise. Kao vjernici, u sv. Stošiji promatramo junakinju kršćanske vjere koja svijetli pred nama kao uzor kršćanskog života i kojoj se molimo u svim tjelesnim i duhovnim potrebama. Ona je do te mjere bila zaljubljena u Krista, da je sa sv. Pavlom mogla ponaavljati: "Tko će nas rastaviti od ljubavi Kristove? Nevolje? Tjeskoba? Pro- gonstvo? Glad? Golotinja? Pogibao? Mač?.. Uvieren sam, doista: ni smrt ni život, ni anđeli ni vlasti, ni sadašnjost ni budućnost, ni sile, ni dubina ni visina, ni ikoji drugi stvor neće nas moći rastaviti od ljubavi Božje u Kristu Isusu Gospodinu našem" (Rim 8, 35-39).

Stošija je živjela u vrijetme rimskoga cara Dioklecijana kad je bjesnilo progonsvo protiv kršćana. Bilo je to vrijetme kad se mnogima nisu priznavala, nego su se gazila osnovna ljudska prava. Kršćanima se tako osporavalo pravo da ispovijedaju svoju vjeru u Isusa Krista i da po njoj žive. Bilo je to vrijetme kad su kršćani živjeli u ilegalnosti i kad su se morali boriti za slobodu ispovijedanja svoje vjere do prolijevanja krvi.

PRIOPĆENJE SA ŠESTE I SEDME SJEDNICE SVEĆENIČKOGA VIJEĆA

U Nadbiskupskom domu u Zadru, održana je 28. listopada 1998. godine, pod predsjedanjem nadbiskupa Ivana Prende, šesta sjednica Svećeničkoga vijeća zadarske nadbiskupije. Na sjednici su svećenici predložili teme i predavače za svećeničke i sestrarske rekolekcije u okviru Pastoralnog plana Nadbiskupije za predjubilaru 1999. godinu. Budući da je ta godina, u trogodišnjoj pripravi za Veliki jubilej, posvećena Bogu Ocu, svećenici su predložili da predavanja budu na temu: Bog Otac, te sakrament pomirenja. Izneseno je mišljenje kako su rekolekcije veoma korisne, te ih treba stalno usavršavati. Razgovaralo se i o jubileju "Branimirove godine" i o proslavi 250. obljetnice sjemeništa "Zmajević" u sljedećoj godini.

Druga točka dnevnog reda bila je osnivanje nove župe na Bilom brigu u Zadru. Nadbiskup je upoznao prisutne s prijedlogom sadašnjeg župnika da se na tom predjelu grada koji se širi, i gdje ima dosta novih zgrada s mladim obiteljima, osnuje nova župa blaženog Alojzija Stepinca. Nadbiskupija Gorizia spremna je darovati montažnu crkvu s prostorom za župni stan. Prisutni svećenici su podržali osnivanje nove župe. Na kraju je bilo govora o realizaciji četvrtog ugovora potpisanog između Svete Stolice i Republike Hrvatske.

Sedma sjednica Svećeničkoga vijeća održana je u Zadru 3. veljače 1999. godine, pod predsjedanjem oca Nadbiskupa, s dnevnim redom: Euharistijski kongresi i Liturgijska slavlja naših krizmi u Nadbiskupiji. Na početku sjednice Generalni je vikar iznio prijedloge sa sastanka nacionalnog odbora za pripremu jubileja, a to je održavanje dekanatskih i

biskupijskih euharistijskih kongresa tijekom 1999. godine kao priprema za euharistijski kongres koji će biti u Rimu od 18. do 25. lipnja 2000. godine. Na sjednici je zaključeno da se u našoj nadbiskupiji kroz ovu korizmu i sve do jeseni dade naglasak na sakrament pomirenja, a na jesen da se održe euharistijski dani po župama, te dekanatski euharistijski kongresi. Nadbiskupijski euharistijski kongres bi se održao u Zadru poslije Uskrsa 2000. godine. Organizacija svega toga povjerena je Odboru na čijem je čelu Generalni vikar, a članovi su dekanati. Proslava "Branimirove godine" održala bi se u Ninu, u nedjelju 12. rujna 1999. godine.

Kod druge točke dnevnog reda raspravljalo se o tome kako što bolje pripremiti krizmanike, roditelje, kumove i cijelu župu za slavlje krizme, kroz vjeronauk, te kroz različite stupnjeve pristupa krizmanika i duhovne obnove. U radu s vjeroučenicima osjećaju se poteškoće kako im prenijeti evanđeosku poruku koja će za njih biti životna. Raspravljalo se i o dobi kada podjeljivati sakrament potvrde, da li u 7. i 8. razredu osnovne škole ili u drugom razredu srednje škole. Mišljenja su različita, jer su različite okolnosti u kojima žive vjeroučenicima (selo, grad). Naglašeno je da u pastoralu treba više raditi s mladima i odraslima.

*Don Zdenko Milić
tajnik Svećeničkoga vijeća*

IMENOVANJA

Imenovana dvojica pomoćnih biskupa zagrebačkih

Apostolska nuncijatura u Republici Hrvatskoj uputila je 29. prosinca 1998. priopćenje da je Sveti Otac Ivan Pavao II. imenovao pomoćne biskupe zagrebačke nadbiskupije u osobama prečasnog gospodina Josipa Mrzljaka i vlč. dr. Vlade Košića. Vijest o imenovanju objavljena je u Vatikanu i u Zagrebu 29. prosinca 1998. godine u 12,00 sati. Donosimo osnovne podatke o novoimenovanim biskupima.

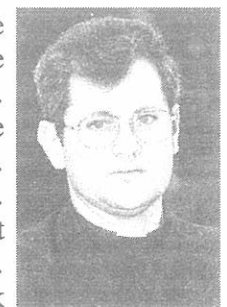
MONS. JOSIP MRZLJAK - pomoćni biskup zagrebački

Rođen je 19. siječnja 1944. godine u Vukovaru od oca Vladimira i majke Barice rođene Šimečki, oboje iz Krašića. Otac je došao u Vukovar kao državni službenik i nestao u svibnju 1945. Vjerojatno je ubijen od komunista. Odmah nakon toga majka mu se vraća u Krašić. U Krašiću je završio osmogodišnje školovanje, upravo u vrijeme kada je tu živio kao zatočenik zagrebački nadbiskup i kardinal, a danas blaženik, Alojzije Stepinac. Godine 1959. odlazi u Dječjačko sjemenište na Šalati u Zagrebu, gdje je maturirao 1963. Studij Teologije završio je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, a za svećenika ga je zaređio nadbiskup Franjo Kuharić, 16. 11. 1969. godine. Kao mladomisnik pastoralno je pomagao u raznim župama (Okička Sv. Marija, Sigetec, Hrvatski Leskovac) a zatim je kroz godinu i pol bio kapelanom u župi sv. Nikole u Koprivnici. Osam je godina bio župnikom u Ozlju, odakle je nekoliko godina upravljao i župom Vrhovac. Godine 1980. imenovan je župnikom u Sesvetskom Kraljevcu gdje ostaje 18. godina. Kroz to je vrijeme sa svojim župljanima izgradio novu župnu crkvu. U ljetu 1998. nadbiskup Josip Bozanić imenovao ga je biskupskim vikarom za svećenike i ravnateljem pastoralnih ureda Nadbiskupskog duhovnog stola, a malo zatim i kanonikom Prvostolnog kaptola zagrebačkog. U toj ga sadašnjoj službi zatiče i imenovanje za pomoćnog biskupa zagrebačkog.

MONS. DR. VLADO KOŠIĆ - pomoćni biskup zagrebački

Rođen je 20. svibnja 1959. godine u Varaždinu, od roditelja Ivana i Marte rođene Dombaj. Osnovnu školu završava u Družbincu, župa Petrijanec. Maturirao je na Interdijecezanskoj srednjoj školi za spremanje svećenika u Zagrebu na Šalati 1978. godine. Teologiju je studirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1985. diplomirao. Iste je godine zaređen za prezbitera Zagrebačke nadbiskupije. Službovao je kao kapelan u Karlovcu-Dubovcu i u Zagrebu-Španskom. Godine 1989. magistrirao je u specijalizaciji dogmatske teologije radom Trakt "De libero arbitrio et de gratia" Ivana Paštrića (1636-1708), koji je izradio pod vodstvom red. prof. dr. Ivana Goluba. Potom pastoralno djeluje u Zagrebačkoj nadbiskupiji kao župnik Hrastovice (1990.-1995.) i Petrinje (1992.-1995.). Od 1995. godine radi kao asistent pri Katedri dogmatske teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 23. lipnja 1997. obranio je doktorsku disertaciju "Teolog Franjo Ksaver Pejačević (1707.-1781.) - značajke", koju je izradio pod vodstvom red. prof. dr. Ivana Goluba. Na Sveučilištu u Zagrebu 28. studenog 1997. promoviran je u doktora teoloških znanosti.

Novi zagrebački pomoćni biskupi bit će zaređeni u zagrebačkoj katedrali 6. veljače 1999. godine.

ZADARSKA NADBISKUPIJA

SVEČENIČKE MJESEČNE REKOLEKCIJE

PREDJUBILARNA GODINA I 999. POSVEĆENA BOGU OCU GODINA SJEMENIŠTA "ZMAJEVIĆ"

SJEČANJE, 13. 1. 1999.

Predavanje: Euharistijsko klanjanje: predvodi mons. Milivoj Bolobanić, gen. vikar
Predavanje: *Vjerujem u Boga - Oca svemogućega* - o. dr. Bonaventura Duda

VELJAČA, 10. 2. 1999.

Koncelebrirana EUHARISTIJA: predvodi Nadbiskup
GODIŠNJA SKUPŠTINA PREZBITERIJA ZADARSKKE NADBISKUPIJE

OŽUJAK, 3. 3. 1999.

Pokornička Služba Riječi: predvodi don Joso Kokić
Predavanje: *Bog - bogat milosrdem - prema svjedocenju bl. Alojzija Stepinca* - dr. Juraj Batejla

TRAVANJ, 21. 4. 1999.

Euharistijsko klanjanje: predvodi SJEMENIŠTE
Predavanje: *Odsjaj Ilica Boga Oca u poslanju Isusa Krista* - msgr. dr. Vlado Košić, zagrebački pomoćni biskup

SVIBANJ, 12. 5. 1999.

Euharistiju predvodi Nadbiskup
Predavanje I.: *Moje je jelo vršiti volju Očevu* - dr. Ante Mateijan
Predavanje II.: *Svećenikova usidrenost s Kristom u Ocu* - o. dr. Anđelko Domazet

LIPANJ, SVEČENIČKI DAN NADBISKUPIJE ZADARSKKE

Meditativna krunica: predvodi don Zdenko Milić
Predavanje: *Marija izabrana kći Očeva* - dr. Antun Tamarut, ml.

RULIAN, 15. 9. 1999.

KATEHETSKI DAN ZADARSKKE NADBISKUPIJE
Euharistijska koncelebracija: predvodi Nadbiskup
Predavanje: *Zupni vjeronauk, teorija i praksa* - prof. dr. Milan Šimunović s ekipom

odgoju i obrazovanju svećenika crkveni Sabor kaže: "U malim sjemeništima, koja su ustanovljena da se u njima gaje klice zvanja, neka narocit vjerski odgoj, a ponajpачe podeseo duhovno vodstvo, pripraviti im da silijede Krista Otkupitelja čistim srcem i nesebično. Pod očinskim ravnanjem poglavara, uz prikladnu suradnju odgojitelja, neka provode život, koji će se slagati s mladenачkom dobi, mladenачkim duhom i razvikom i neka se taj život posvema prilagodi zahŕjevitima zdravim psihologije, ne zanemarujući odgovarajuće iskustvo iz života ljudi i povezanost s vlastitom obitelji?" (OT 3).

Nāše sjemenište "Zmajević" sa svojom klasičnom gimnazijom ima upravo taj cilj: omogućiti mladim kandidatima da se provjere u svom pozivu kršćanski se odgajajući i stječuci solidnu humanističku izobrazbu.

Od svog obnovljenog djelovanja, 1949. godine, ono je pružilo odgoj i izobrazbu kandidatima mnogih biskupija i redova. U naše sjemenište šaju svoje kandidatice Zadarska, Riječka i Vrhbosanska nadbiskupija, Krčka i Istarska biskupija te Franjevačka provincija sv. Jeronima iz Zadra. K tome, otvorili smo svoju klasičnu gimnaziju i vrtjednim mladima koji je pohadaju iz svog roditeljskog doma.

3. Potreba novog odnosa Nadbiskupije prema sjemeništu "Zmajević"

Prigoda proslave višestoljetnog djelovanja sjemeništa "Zmajević" jest poziv Nadbiskupiji zadarskoj da bolje upozna svoje Sjemenište, njegovu bogatu prošlost, njegove zasluge za život Nadbiskupije i nade koje Nadbiskupija danas polaže u nj. Sjemenište je, naime, neporeciva vrtjednost jedne mjesne Crkve. Bila je i bit će. Stoga smo zahvalni svima koji su bilo kada, a posebno u zadnjih pedeset godina, u teškim uvjetima, ugradili sebe u život Sjemeništa i tako mnogo pridonijeli životu Zadarske nadbiskupije i spomenutih Nad/Biskupija i redovničkih zajednica.

Stoga poticem vjernike svih župa, svećenike i članove redovničkih zajednica u Nadbiskupiji da svojim molitvama, žrtvama i djelotvornom pomoći podupiremo rad našega Sjemeništa. Zupnicima stavljam na srce da u ovoj 1999. godini sa svojim mladima organizirano posjećuju Sjemenište te upoznaju njegov život i njegovu klasičnu gimnaziju. Neka župe nastave s molitvom koju smo vjerno molili u protekloj godini, posvećenju duhovnim zvanjima.

Vodstvo sjemeništa "Zmajević" i Klasične gimnazije potičem da se pripreme za te susrete svojom otvorenošću i prikladnim programima kojima će posjetiteljima posvjedočiti sretan i sadržajan život mladih koji se spremaju za svećeničko poslanje u Crkvi.

Neka Marija, Bezgrešna Djevica i Majka Crkve, prati rad odgojitelja, profesora i kandidata za svećeništvo, neka svojim zagovorom podupre molitve vjernoga puka Nadbiskupije zadarske kako bi njezino i naše Sjemenište nastavilo sretno poslanje ususret trećem tisućljeću.

Zahvaljujući Bogu, Ocu nebeskome, za Vaše molitve i Vašu ljubav prema Crkvi i sjemeništu "Zmajević", sve vas pozdravljam i blagoslivljam.

Wm Ravić
mons. Ivan Prena
nadbiskup zadarski

Nadbiskupovo Pismo neka se pročita vjernicima na svim misama, u nedjelju Kristova krštenja, 1. siječnja 1999. godine.

NADBISKUPSKI ORDINARIJAT
Z A D A R
ORDINARIATUS ARCHIEPISCOPALIS IADRENSIS
HR - 23000 Zadar, Zeleni trg 1
C R O A T I A

Broj: 1/1998.

Zadar, 1. siječnja 1999.

Predmet: 1999. - GODINA NADBISKUPSKOG
SJEMENIŠTA "ZMAJEVIĆ"

PISMO
SVEĆENSTVU, REDOVNICIMA,
REDOVNICAMA I SVIM KRISTOVIM VJERNICIMA
NADBISKUPIJE ZADARSKE

Draga braćo i sestre!

S cijelom Crkvom Božjom započeli smo slaviti treću predjubilejsku godinu; posvećenu Bogu Ocu. Ona će biti ispunjena brojnim pastoralnim događajima kako na sveopćem planu Crkve, tako i u našoj domovinskoj Crkvi. U našoj Zadarskoj nadbiskupiji, uz druge pastoralne pothvate, ove, 1999. godine, obilježiti ćemo 250. GODINU OD OSNIVANJA NADBISKUPSKOG SJEMENIŠTA "ZMAJEVIĆ" u Zadru. Obilježavanje te visoke obljetnice života i djelovanja našega Sjemeništa naša je ljudska, duhovna i kulturna obveza. Svi koji su bili sjemenište "Zmajević": učenici, odgojitelji i profesori, zavrjeđuju naše divljenje i zahvalnost za nemjerljiv doprinos životu i radu te crkvene ustanove Nadbiskupiji zadarskoj i hrvatskom narodu.

1. Početak i svrha sjemeništa "Zmajević"

Zadar kroz svoju dugu povijest ima bogatu tradiciju školstva. Sjetimo se kaptolskih škola u raznim razdobljima srednjovjekovlja. Imao je i sjemenište "Florio", utemeljeno poslije Tridentskog sabora, točnije 1656. godine. Na poseban način kulturnu povijest Zadra obilježilo je sveučilište otaca dominikanaca, utemeljeno 1396. godine.

Kada je sretno uredio Zadarsku nadbiskupiju, njezin veliki nadbiskup Vicko Zmajević, već pri kraju svoga života, odlučio je utemeljiti glagoljaško sjemenište za odgoj klera potrebna hrvatskom puku. Iako se pobrinuo za njegovu zgradu, za način uzdržavanja osnivajući zaklade, za njegovo ustrojstvo, nije ga, zbog smrti 1745. godine, uspio olvoriti. Njegovu pak dalekovidnu zamisao ostvario je njegov nasljednik nadbiskup Mate Karaman, otvorivši glagoljaško sjemenište 1. svibnja 1748. godine. Prva školska godina bila je 1748/49. kada je Sjemenište započelo svoj povijesni hod koji teče i u našim danima. Kroz svih 250 godina svoga života Sjemenište je bilo škola čovjekoljublja, bogoljublja i domoljublja. Povijest će dokazati da je svojim programima i svojim ostvarenjima bilo u službi Crkvi i Domovini. Kao i sve ljudsko imalo je svoje uspone, ali i teška razdoblja. Bilo je prihvaćano, ali i osporavano. Nikada, međutim, nije iznevjerilo u svom temeljnom poslanju: odgajati Crkvi zadarskoj i Crkvi u Dalmatinskoj Hrvatskoj buduće svećenike, a u poraću II. svjetskog rata i još opsežnije...

2. Mjesto sjemeništa danas u Crkvi

Nakon Tridentskog koncila, u 16. stoljeću, Crkva je počela otvarati svoje srednje i visoke škole za odgoj klera. Nova vremena su trebala spreman kler za naviještanje Evandjelja. Tako je ostalo i do danas. Crkva je, naime, i na II. vatikanskom saboru potvrdila vrijednost sjemeništa. U svom dokumentu o

LISTOPAD, 13. 10. 1999.

Meditativna krunica: predvodi don Damir Juričin

Predavanje: *Suvremeni praktični sekularizam, najveći izazov današnjem kršćanstvu* - prof. Zoran Vukman

STUDENI, 10. 11. 1999.

Euharistijska koncelebracija: predvodi Nadbiskup

Predavanje: *Civilizacija ljubavi - poziv Crkve* - prof. dr. Tomislav Ivančić

PROSINAC, 1. 12. 1999.

Pokorničko bogoslužje: o. Josip Vrdoljak, TOR

Predavanje: *Otac, Bog nade i milosrda* - prof. dr. Mato Zovkić

PROGRAM MJESEČNIH REKOLEKCIJA ZA REDOVNICE
U NADBISKUPIJI ZADARSKOJ U PREDJUBILEJSKOJ GODINI
DOŠAŠĆE 1998. - BOŽIĆ 1999.

SJJEČANJ, 20. 1. 1999.

Pokorničko bogoslužje: don Mario Soljatić
Euharistijsko slavlje: Nadbiskup

Predavanje: *U ime Oca i Sina i Duha Svetoga* - msgr. Marijan Oblak, nadbiskup zadarski u miru

VELJAČA, 24. 2. 1999.

Pokorničko slavlje: don Zdenko Milić

Euharistija: Nadbiskup

Predavanje: *Vjernjem u jednoj Boga Oca svemogućega, Stvoritelja neba i zemlje* - msgr. Marijan Oblak, nadbiskup u m.

OŽUJAK, 10. 3. 1999.

Pokorničko slavlje: don Ivan Kordić SDB

Euharistija: Nadbiskup

Predavanje: *Bog Otac u starozavjetnoj objavi* - msgr. Marijan Oblak

TRAVANJ, 14. 4. 1999.

Pokorničko slavlje: don Jerko Gregov

Euharistija: Nadbiskup

Predavanje: *Isus Krist - objavitelj Oca* - msgr. Marijan Oblak

SVIBANJ, 19. 5. 1999.

Pokorničko slavlje: don Šime Perić

Euharistija: Nadbiskup

Predavanje: *Marija ljubljena kći Očeva* - msgr. Marijan Oblak

LIPANJ, 9. 6. 1999.

DAN REDOVNICA U NADBISKUPIJI ZADARSKOJ

Rujan, 1. 9. 1999.

Pokorničko slavlje: don Marinko Duvnjak

Euharistija: Nadbiskup

Predavanje: *Bog Otac u Isusovu okupiteljskom djelu* - msgr. Marijan Oblak

LISTOPAD, 20. 10. 1999.

Pokorničko slavlje: don Miladen Kačan

Euharistija: Nadbiskup

Predavanje: *Očeva providnost* - msgr. Marijan Oblak

STUDENI, 17. 11. 1999.

Pokorničko slavlje: don Marin Mandić

Euharistija: Nadbiskup

Predavanje: *Bog Otac i mi* - msgr. Marijan Oblak

PROSINAC, 15. 12. 1999.

Pokorničko slavlje: o. Josip Vrdoljak, TOR

Euharistija: Nadbiskup

Predavanje: *Na pragu 2000. godine* - msgr. Marijan Oblak